

TOIMINTA JA HALLINTO 2005:2

*Oikeusministeriön
säädöshankkeet*

1.2.2005

OIKEUSMINISTERIÖN TOIMINTA JA HALLINTO 2005:2

*Oikeusministeriön
säädöshankkeet*

1.2.2005

ISSN 1458-6436
ISBN 952-466-236-1
Oikeusministeriö
Helsinki

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Oikeusministeriö Lainvalmisteluosasto		Julkaisun laji	
		Tilanneraportti	
		Toimeksiantaja	
		Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2005			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja toteutuksesta aikatauluineen. Perustuu tilanteeseen 1.2.2005.			
Avainsanat: (asiasanat) lainsäädäntö, lainvalmistelu, säädös, hanke			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero)			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2005:2		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-236-1
Kokonaissivumäärä 129	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum 1.2.2005

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Justitieministeriet Lagberedningsavdelningen		Typ av publikation Lägesrapport	
		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes	
Publikation (även den finska titeln) Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 februari 2005			
Publikationens delar			
Referat En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, Bakgrund, centrala innehåll och projektplan men tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 februari 2005.			
Nyckelord Lagstiftning, lagberedning, författning			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-nummer, andra referensnummer)			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Verksamhet och förvaltning 2005:2		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-236-1
Sidoantal 129	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriölle kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2005. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloittaisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisesti vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite).

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

SISÄLLYSLUETTELO

1. VALTIOSÄÄNTÖ	1
1.1 Perustuslakiuudistuksen toimeenpanon seuranta ja perustuslain tarkistaminen	1
1.2 Euroopan perusoikeusvirasto	2
1.3 Kansalaisten osallistumisen edistäminen	3
1.4 Edustuksellisen demokratian toiminnan arviointi ja kehittäminen suomalaisen kansan- vallan vahvistamiseksi	4
1.5 Vaalilain vaalipiirien sääntelyn tarkistaminen	6
1.6 Valmiuslainsäädännön uudistaminen	7
2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ	8
2.1 Hallintolain täytäntöönpano	8
2.2 Julkisoikeudellisia saamia koskevan yleisen hallinto-oikeudellisen lainsäädännön kehittäminen	9
2.3 Julkisen notaarin tehtävien kehittäminen	10
2.4 Uhkasakkolainsäädännön tarkistaminen	11
2.5 Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä	12
2.6 Hallintolainkäytön kehittäminen	13
2.7 Valitusten käsittelyn nopeuttaminen yhteiskunnallisesti merkittävässä asioissa	14
3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA	15
3.1 Maksuperusteet julkisuutta toteutettaessa	15
3.2 Luottotietolainsäädännön uudistaminen	16
3.3 Valtionhallinnon tietohallinnon ohjauksen tehostaminen	18
3.4 Tietosuojalainsäädännön kehittäminen	18
4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET	19
4.1 Kielilain täytäntöönpano	19
4.2 Maahan ja luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestäminen saamelaiden kotiseutualueen valtionmailla	20
5. AHVENANMAA	22
5.1 Asetus valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa	22
5.2 Asetus Ahvenanmaan maakunnassa suoritetuista ammattikorkeakoulututkinnoista ja asetus toisen asteen sosiaali- ja terveysalan koulutuksesta Ahvenanmaan maakunnassa	23
5.3 Asetus eräiden ulkomaalaislainsäädännön mukaisten tehtävien hoitamisesta Ahvenan- maan maakunnassa	23
5.4 Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan toimenpiteet Euroopan unionin perustus- laillisen sopimuksen johdosta	24

6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS	25
6.1 Hedelmöityshoidot (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen)	25
6.2 Perintökaaren uudistamistarpeiden selvittäminen	26
6.3 Suomen kansainvälisen perhelainsäädännön uudistaminen	27
6.4 Veritutkimuslainsäädännön uudistus.....	27
6.5 Kuolleeksi julistamisesta annetun lain uudistaminen.....	28
6.6 EU-Säädös avioeroihin sovellettavasta laista.....	29
6.7 Lasten suojelua koskevan vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen voimaansaattaminen	30
6.8 Aikuisten suojelua koskeva sopimus.....	31
6.9 Lasten oikeuksien käyttöä koskeva eurooppalainen yleissopimus.....	31
6.10 Holhoustoimilain uudistaminen	32
6.11 Lapseksiottamista koskevan lain tarkistaminen	33
7. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA	33
7.1 Rikosvahinkolain kokonaisuudistus.....	33
7.2 EU-Säädös sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (ns. Rooma II).....	34
7.3 Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooman yleissopimuksen tarkista- minen ja muuntaminen EU-Säädökseksi (Rooma I)	35
7.4 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista	36
7.5 Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen	37
7.6 Saatavien siirto kansainvälisessä kaupassa	38
7.7 Asuntokauppalain uudistaminen	38
7.8 Välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellet- tavaa lakia koskeva yleissopimus.....	39
7.9 Sähköisen kaupankäynnin oikeussääntöjen kehittäminen.....	40
7.10 Kuluttajavalituslautakunnan siirtäminen KTM:n hallinnonalalta OM:n hallinnonalalle....	41
7.11 EU-Asetusehdotus myynninedistämisestä sisämarkkinoilla	42
7.12 EU-Direktiiviehdotus sopimattomista kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla	43
7.13 EU-Kulutusluottodirektiivin uudistaminen	44
8. YHTIÖOIKEUS	45
8.1 Osakeyhtiölain uudistaminen	45
8.2 Osakeyhtiölain muuttaminen omien osakkeiden hankkimisen osalta.....	46
8.3 Asunto-osakeyhtiölain uudistaminen	47
8.4 EU:n direktiiviehdotus pääomayhtiöiden rajatylittävistä sulautumisista (entinen 10. yhtiöoikeudellinen direktiivi).....	48
8.5 EU-Asetusehdotus eurooppalaiseksi keskinäiseksi yhtiöksi.....	50
8.6 EU-Asetusehdotus Eurooppayhdistyksestä.....	50
9. ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS	51
9.1 Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen	51
9.2 Kiinteistöjen kirjaamisjärjestelmän kehittäminen	52
9.3 Vesilainsäädännön uudistaminen	54

10. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAIN SÄÄDÄNTÖ	54
10.1 Vapaaehtoisten velkasovintojen seurantar ryhmä	54
10.2 Maksukyvyttömyysjärjestelmien kehittämistarpeiden arvioiminen.....	56
10.3 Yrityssaneerauslain tarkistaminen.....	57
10.4 Ulosottolain kokonaisuudistus	58
11. RIKOSOIKEUS	60
11.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA	60
11.1.2 Ehdotus konfiskaatiota koskeväksi EU:n puitepäätökseksi	60
11.1.3 Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten vanhentumista koskevat ja eräät muut rikoslain muutokset	60
11.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA	62
11.2.1 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi rasismien ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta	62
11.2.2 EU:n direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta	63
11.2.3 Hallituksen esitys lahjonnan torjumista yksityisellä sektorilla koskevan EU:n puitepäätöksen täytäntöönpanosta.....	63
11.2.4 Yhdistyneiden Kansakuntien korruptionvastaisen yleissopimuksen hyväksyminen	64
11.2.5 Aserikokset.....	65
11.2.6 YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäinen ja toinen lisäpöytäkirja sekä seksuaalipalvelujen ostaminen	66
11.2.7 Ehdotus ihmiskaupan vastaiseksi Euroopan Neuvoston yleissopimukseksi.....	67
11.2.8 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi ihmisen elinten ja kudosten laittoman kaupan ehkäisystä ja torjunnasta.....	68
11.2.9 Sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellinen suoja	69
11.2.10 Yhteisöpetossopimuksen toinen pöytäkirja.....	70
11.2.11 Rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevan Euroopan Neuvoston yleissopimuksen muuttaminen.....	70
11.2.12 Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan Neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja EU:n tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanosta sekä rikoslain, pakkokeinolain, esitutkintalain ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain muuttamisesta.....	71
11.2.13 Hallituksen esitys Eduskunnalle ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan Neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamista ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen täytäntöönpanosta.....	73
11.2.14 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistamisesta	74
11.2.15 EU:n puitepäätös laittoman huumausainekaupan rikostunnusmerkistöjen ja seuraamusten vähimmäissäännöksistä	75
11.2.16 Alkoholirikoksia koskevien säännösten uudistaminen.....	75
12. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ	76
12.1 Vankeusrangaistusta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön uudistaminen.....	76
12.2 Vankilaan toimittamista koskevan lainsäädännön kehittäminen.....	79
12.3 Vanginkuljetusta koskeva lainsäädäntö.....	80

12.4 Mielentilatutkimuksessa olevien tutkintavankien ja vankien valvontaa ja kohtelua koskevien säännösten selkeyttäminen	81
12.5 Sopimushoito.....	82
12.6 Nuorten seuraamusjärjestelmää koskevan lainsäädännön valmistelutyöryhmä.....	83
12.7 Ajoneuvon haltijan vastuun toteuttaminen.....	84
12.8 Joukkoliikenteen tarkastusmaksu ja pysäköintivirhemaksun korottaminen	85
12.9 Laittomien öljypäästöjen maksuseuraamusjärjestelmän toteuttaminen	86
12.10 Henkilötietojen käsittely rangaistusten täytäntöönpanossa.....	87
12.11 Laki rikosseuraamusalan koulutus- ja kehittämiskeskuksesta	88
13. OIKEUDENKÄYNTI.....	89
13.1 Ryhmäkanne.....	89
13.2 Rikosprosessimenettelyn tarkistaminen	90
13.3 Poliisin oikeus peitetoiminnassa osallistua rikolliseen toimintaan anonyymi todistelu	91
13.4 Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen ja ylimääräinen muutoksenhaku.....	92
13.5 Oikeudenkäynnin julkisuus	93
13.6 Immateriaalioikeusasioiden käsittely	94
13.7 Muutoksenhaku kärjäoikeudesta hovioikeuteen.....	95
14. OIKEUSLAITOS	96
14.1 Laki korkeimmasta oikeudesta.....	96
14.2 Tuomareiden pätevyysjärjestelmän kehittäminen.....	96
14.3 Kärjäoikeuslain eräiden säädösten muuttaminen	98
14.4 Sovittelu tuomioistuimessa.....	99
14.5 Tuomareiden palkankorotusten ja lisäpalkkioiden kohdentaminen eräissä tapauksissa ...	100
14.6 Hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanojen kehittäminen	101
15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS	102
15.1 Luganon sopimuksen tarkistaminen.....	102
15.2 Riitauttamattomia vaateita koskevasta eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta annetun asetuksen täydentäminen kansallisella sääntelyllä	102
15.3 Sovittelu siviiliasioissa, ehdotus direktiiviksi	103
15.4 Eurooppalaisen maksusuoritusmääräysmenettelyn käyttöönotto, ehdotus EU:n asetukseksi.....	104
15.5 EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimuksen voimaansaattaminen.....	105
15.6 EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimukseen tehdyn pöytäkirjan voimaansaattaminen.....	106
15.7 Hallituksen esitys EU:n omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanosta.....	107
15.8 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta taloudellisiin seuraamuksiin.....	107
15.9 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi eräistä rikosoikeudellisissa menettelyissä Euroopan unionin alueella noudatettavista oikeuksista.....	108
15.10 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin.....	109
15.11 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi Ne Bis In Idem -periaatteen soveltamisesta	110

15.12 Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja	111
15.13 Sopimukset EU:n ja USA:n välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa.....	111
15.14 Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten	112
15.15 Ehdotus EU:n päätökseksi rikosrekisteritietojen vaihtamisesta.....	113

1. VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 PERUSTUSLAKIUUDISTUKSEN TOIMEENPANON SEURANTA JA PERUSTUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on marraskuussa 2002 laaditun perustuslakiuudistuksen toimeenpanoa koskevan selvityksen ja eduskunnalle annetun pääministerin ilmoituksen sekä siitä käydyn eduskuntakeskustelun pohjalta jatkaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa voimassa olevan lainsäädännön saattamista yhdenmukaiseksi perustuslain kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakiuudistus 2000. Eripainos. LAVOn julkaisu 3/2000.

Uuden perustuslain seurantaraportti I, 28.2.2001. Oikeusministeriö.

Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Perustuslain seurantatyöryhmän mietintö.

Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7.

Perustuslakiuudistukseen liittyviä selvityksiä. Perustuslain seurantatyöryhmän mietinnön liite.

Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8.

Pääministerin ilmoitus 4/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2003 vp).

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa arvioidaan, edellyttääkö ennen uuden perustuslain voimaantuloa säädettyjen poikkeuslakien saattaminen yhdenmukaiseksi perustuslain kanssa lainsäädäntötoimia oikeusministeriön toimialalla, sekä avustetaan tarvittaessa myös muita ministeriöitä niiden toimialaan kuuluvia poikkeuslakeja ja muita lakeja koskevissa vastaavissa lainsäädäntötoimissa. Tässä tarkoituksessa on käynnistetty jo valmiuslainsäädännön uudistaminen (ks. kohta 1.5).

Seurantaselvityksessä on ilmaantunut eräitä yksittäisiä kysymyksiä, jotka ovat antaneet aiheen perustuslain tarkistamiseen. Asiasta on 24.10.2003 annettu hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi ensimmäistä kertaa vuoden 2000 perustuslakia. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perustuslain 9 §:n 3 momentin säännöstä Suomen kansalaisen luovuttamisesta tai siirtämisestä vastoin tahtaan toiseen maahan. Ehdotuksen mukaan tällaisesta luovuttamisesta tai siirtämisestä voitaisiin säätää tavallisella lailla. Lisäksi perustuslain muutoksessa ehdotetaan valittavaksi eduskunnan apulaisoikeusasiamiehille sijainen sekä annettavaksi valtioneuvoston tarkastusviraston pääjohtajalle läsnäolo- ja puheoikeus eduskunnan täysistunnoissa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7697

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7745

Pohjolainen, Anna-Elina, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7687

5. Taustatietoja

Uusi Suomen perustuslaki tuli voimaan 1.3.2000. Samaan aikaan tehtiin useita uuden perustuslain voimaantulosta johtuvia tarkistuksia myös muuhun lainsäädäntöön. Oikeusministeriö on seurannut

ja koordinoi uuden perustuslain täytäntöönpanoa sekä avustanut muita ministeriöitä niiden hallinnonalaan kuuluvien lainsäädäntötarkistusten valmistelussa. Oikeusministeriössä laadittiin keväällä 2001 ensimmäinen seurantaraportti perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Syyskuussa 2001 oikeusministeriö asetti työryhmän laatimaan selvitystä perustuslain toimeenpanosta. Työryhmän mietintö valmistui marraskuussa 2002, jonka jälkeen hallitus antoi asiasta eduskunnalle selvityksen pääministerin ilmoituksen (PI 4/2002 vp) muodossa. Perustuslain seurantatyöryhmän toimeksiannosta laadittiin myös neljä erillisselvitystä eräistä keskeisistä asiakokonaisuuksista.

6. Aikataulu

Perustuslain tarkistamista koskeva hallituksen esitys on perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä. Oikeusministeriö antaa suosituksensa poikkeuslakeja koskeviksi toimenpiteiksi keväällä 2005. Muusta perustuslain seurannasta päätetään myöhemmin.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole sanottavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2003

OM042:00/2004

1.2 EUROOPAN PERUSOIKEUSVIRASTO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö osallistuu ja mahdollisuuksien mukaan myötävaikuttaa yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa prosessiin, joka tähtää Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen tehtävän laajentamiseen Euroopan perusoikeusvirastoksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2004) 693 lopullinen

SEK(2004) 1281

E/139/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Brysselissä 12.-13.12.2003 järjestetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa jäsenvaltioiden edustajat päättivät laajentaa Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen toimivaltaa ja muodostaa keskukselta perusoikeusviraston. Komissio antoi 25.10.2004 tiedonannon perusoikeusvirastosta esitelläkseen näkemyksiään ja avatakseen keskustelun viraston toiminta-alasta, tehtävistä ja rakenteesta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Pohjolainen, Anna-Elina, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7687

Voionmaa, Lauri, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7743

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Oikeusministeriön 20.12.2004 antama selvitys komission tiedonannosta on eduskunnan suuren valiokunnan käsiteltävänä. Komission tiedonanto sekä siitä laadittu perusmuistio lähetettiin tiedoksi ja mahdollisille kommentoille 3.1.2005. Komissio järjesti perusoikeusvirastosta

kuulemistilaisuuden 25.1.2005 ja antaa virastoa koskevan asetusehdotuksen vuoden 2005 kuluessa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/469/2005

EU/2004/1669

1.3 KANSALAISTEN OSALLISTUMISEN EDISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriössä on laadittu katsaus muiden pohjoismaiden demokratia-hankkeista viime vuosikymmeniltä sekä selvitys valtiollisen kansanäänestyksen mahdollisista kehittämistarpeista ja valtiollisesta kansanaloitteesta. Selvitysten pohjalta päätetään myöhemmin tarvittavista jatkotoimista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7. Suksi, Markku, Kansanäänestys valtiollisen tason osallistumisen muotona. Vertaileva katsaus Euroopan maiden valtiosääntöjen pohjalta. Julkaisussa Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8, s. 15-80.

Kysymyksiä demokratian kehittämisestä. Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinojen kehittäminen sekä demokratia-asioiden hallinto Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa (Oikeusministeriö, Julkaisu 2004:5).

Valtiollisen kansanäänestyksen kehittämistarpeet Suomessa – Arvioita ja kehittämislinjoja (Oikeusministeriö, Julkaisu 2004:12).

3. Keskeinen sisältö

Perustuslakiuudistuksessa säilytettiin säännökset neuvoa-antavan kansanäänestyksen mahdollisuudesta entisellään. Tuolloin ei pidetty mahdollisena arvioida kokonaisvaltaisesti sääntelyn toimivuutta ja kehittämistarpeita ainoastaan yhden, Suomen liittymisestä Euroopan unioniin järjestetyn kansanäänestyksen perusteella. Valtiollista kansanaloitetta Suomessa ei ole. Kansanäänestysinstituutio on ollut viime vuosina huomion kohteena useissa Euroopan maissa. Perustuslain seurantatyöryhmä katsoikin, että perustuslain ratkaisuja kansalaisten suoran osallistumisen mahdollisuuksista valtiollisella tasolla tulisi arvioida uudelleen pitkällä aikavälillä myös Suomessa ja että asiasta tulisi käynnistää lisäselvitykset lähitulevaisuudessa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7697

Nordenstreng, Laura, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7696

5. Taustatietoja

Suomen valtiollinen järjestelmä perustuu edustukselliseen demokratiaan, joka saa merkittävää täydennystä muista kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista, kuten neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä. Viimeaikaisessa keskustelussa on korostunut voimakkaasti tarve kehittää ja tehostaa kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia eri muodoissaan. Keskustelun taustalla on yhtäältä huoli kansalaisten äänestysaktiivisuuden laskusta sekä pyrkimys säilyttää kansalaisten luottamus poliittista päätöksentekojärjestelmää ja hallintoa kohtaan ja toisaalta tavoite

kehittää uusia kansalaisten vaikutus- ja toimintatapoja.

Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja niiden kehittämistä on viime aikoina arvioitu useassa eri yhteydessä niin Euroopan unionissa ja sen jäsenvaltioissa kuin eräissä muissa kansainvälisissä järjestöissä. Suomessa on kiinnitetty huomiota kansalaisten osallistumiseen sekä keskushallinnossa (Keskushallintohankkeen Kuule kansalaista -osahanke) että kunnallishallinnossa (ns. Osallisuus-hanke, Valtioneuvoston selonteko kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä VNS 1/2002 vp). Valtionhallinnon viestintää pyritään tehostamaan osallistumisen edellytysten parantamiseksi (Valtionhallinnon viestintä 2000-luvulla. VNK julkaisu 2001/5). Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia on parannettu myös lainsäädännöllä (esim. julkisuus- ja ympäristölainsäädäntö).

Nykyiset perustuslain säännökset neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä pohjautuvat kansanäänestyskomitean mietintöön vuodelta 1983 (KM 1983:25).

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan sisältyy kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma. Sen painopiste on kuitenkin edustuksellisen demokratian kehittämisessä.

6. Aikataulu

Selvitykset ovat valmistuneet vuoden 2004 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2004

OM018:00/2004

1.4 EDUSTUKSELLISEN DEMOKRATIAN TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN SUOMALAISEN KANSANVALLAN VAHVISTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan sisältyvän kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman puitteissa selvitetään ja arvioidaan edustuksellisen demokratian tilaa ja sen toimintaan liittyviä eräitä periaatteellisia kysymyksiä sekä tehdään kehittämissuhteita suomalaisen kansanvallan vahvistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kansanvalta 2007 -toimikunnan asettamispäätös OM 10/51/2004

3. Keskeinen sisältö

Kansanvalta 2007 -toimikunnan tehtävänä on tehdä kehittämissuhteita seuraavista kysymyksistä:

– Suomalaisen politiikan toimintaedellytysten ja sisällöllisten edellytysten vahvistaminen. Miten vahvistetaan puoluejärjestelmän kansanliikeluonnetta? Miten voidaan vahvistaa puolueiden pitkäjänteistä aatepoliittista ohjelmatyötä ja kansalaisten innostamista yhteiskunnalliseen keskusteluun?

– Millä kuntien ja valtiovallan toimilla voidaan nykyistä olennaisesti enemmän vaikuttaa kansalaisten äänestysaktiivisuuteen? Pohdittavana on esimerkiksi tietoisuuden lisääminen vaaleista

ja vaikutuskanavista politiikassa sekä vaalien käytännön järjestelyt (mm. äänestyspaikat).

– Onko mahdollista sallia äänestäminen yleisissä vaaleissa muuallakin kuin äänestyspaikassa vaaliviranomaisen edessä, esimerkiksi sähköisesti? Mitä vaikutuksia äänestämismenettelyiden mahdollisella sähköistämisellä olisi vaalien luottamusmiesorganisaatioon?

– Miten kunnallisessa päätöksenteossa voidaan vahvistaa luottamushenkilöiden toimintamahdollisuuksia ja sitä kautta edustuksellisen demokratian toimivuutta?

– Onko nykyinen vaalijärjestelmämme riittävän toimiva äänestäjä-edustajasuhteen näkökulmasta? Vertaillaan eri vaalijärjestelmiä ja punnitaan vaihtoehtoisia tapoja kehittää vaalijärjestelmää.

– Voidaanko yleisiä vaaleja yhdistää toisiinsa? Asiaa arvioidaan erityisesti äänestysaktiivisuuden näkökulmasta.

– Onko europarlamenttivaaleissa mahdollista ottaa käyttöön menettelyitä, jotta Suomesta valittavat edustajat edustaisivat mahdollisimman tasaisesti maan eri osia ja vaalikampanjointikustannuksia voitaisiin pienentää? Onko europarlamenttivaalien ehdokaslistojen enimmäispituus tarkoituksenmukaisella tasolla?

Toimikunnan tehtävänä on lisäksi tarvittaessa koordinoida kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman demokratian vahvistamiseen liittyvien muiden hankkeiden työtä sekä sopia niiden kanssa mahdollisista selvityksistä ja toimeksiannoista.

4. Organisointi

Oikeusministeriö on 27.4.2004 asettanut 1 kohdassa mainittua tehtävää suorittamaan Kansanvalta 2007 -toimikunnan. Toimikunnan kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Paasio, Pertti, Turun kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

Varapuheenjohtaja

Lankia, Eero, kansanedustaja, puoluesihteerin, Suomen Keskusta r.p.

Jäsenet

Haapoja, Susanna, kansanedustaja, Suomen Keskusta r.p.

Hautala, Heidi, kansanedustaja, Vihreä liitto r.p.

Heinäluoma, Eero, kansanedustaja, puoluesihteerin, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.

Kokko, Annika, puoluesihteerin, Suomen Kristillisdemokraatit r.p.

Kumpula, Miapetra, kansanedustaja, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.

Ollila, Heikki, A., kansanedustaja, Kansallinen Kokoomus r.p.

Ruuth, Aulis, puoluesihteerin, Vasemmistoliitto r.p.

Sundström, Berth, puoluesihteerin, Ruotsalainen Kansanpuolue r.p.

Tujunen, Taru, pääsihteerin, Kansallinen Kokoomus r.p.

Tarvittaessa toimikunta voi nimetä puolueita edustaville jäsenille varajäsenet.

Asiantuntijat

Borg, Sami, dosentti, Tampereen yliopisto

Harjula, Heikki, johtava lakimies, Suomen Kuntaliitto ry

Nurminen, Pekka, valiokuntaneuvos, Eduskunta

Paloheimo, Heikki, professori, Turun yliopisto

Tarasti, Lauri, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Sihteerit (sivutoimisia)

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694

Jutila, Karina, erityisavustaja, Eduskunta

Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7572

Puhakainen, Päivö, apulaisrehtori, Työväen Akatemia

5. Taustatietoja

Toimikunta on yksi hallituksen kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan kuuluvista hankkeista. Toimikunnan ehdotusten tulisi olla toteutettavissa vuonna 2007, jolloin tulee kuluneeksi 100 vuotta Suomen ensimmäisistä eduskuntavaaleista.

6. Aikataulu

Toimikunnan tulee saada työnsä valmiiksi 31.5.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 10/51/2004

OM 014:00/2004

1.5 VAALILAIN VAALIIRIEN SÄÄNTELYN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Eduskuntavaalien vaalipiirejä koskevassa sääntelyssä siirryttiin valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä vuonna 1997 lainsäädännölliseen ratkaisuun, jossa vaalipiirejä koskevassa pykälässä luetellaan kuhunkin vaalipiiriin kuuluvat kunnat. Voimassa olevassa laissa vaalipiirit ja niihin kuuluvat kunnat luetellaan vaalilain (714/1998) 5 §:ssä. Omaksutusta lainsäädännöllisestä ratkaisusta johtuen pykälää pitää muuttaa jokaisen sellaisen kuntajaon muutoksen yhteydessä, joka merkitsee uuden kunnan perustamista yhdistämällä olemassa olevia kuntia tai jakamalla olemassa oleva kunta, johtaapa muutos vaalipiirin rajojen tarkistamiseen tai ei. Kun maa vaalilain 5 §:n mukaan on jaettu eduskuntavaaleja varten vaalipiireihin maakuntajaon pohjalta, aiheutuu myös maakuntajakoon tehdystä muutoksesta tarve muuttaa myös vaalipiirijakoa koskevaa sääntelyä. Vuoden 2006 alusta voimaan tulevista kuntajaon muutoksista ja mahdollisista maakuntajaon muutoksista johtuu tarve muuttaa vaalilain 5 §:ää.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtioneuvoston kunta- ja maakuntajaon muuttamista koskevat päätökset.

3. Keskeinen sisältö

Päätetyistä kuntajaon ja maakuntajaon muutoksista johtuen vaalilain 5 §:n asianomaiset kohdat muutetaan.

4. Organisointi

Valmistelija:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Lain vaalilain 5 §:n muuttamisesta on määrä tulla voimaan samanaikaisesti sen antamiseen johtaneiden kuntajaon ja maakuntajaon muutosten kanssa vuoden 2006 alusta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/41/2005

OM013:00/2005

1.6 VALMIUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmiuslain uudistamisen tavoitteena on valmiuslain saattaminen kaikilta osiltaan vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Lisäksi tavoitteena on johdonmukainen ja ajantasainen toimivaltuuksien järjestelmä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valmiuslakitoimikunnan asettamispäätös OM 32/41/2003

Valmiuslainsäädännön tarkastelua perustuslain näkökulmasta. Valmiuslakitoimikunnan välimietintö (Komiteamietintö 2004:1)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella esitys uudeksi valmiuslaiksi.

4. Organisointi

Oikeusministeriö on 17.12.2003 asettanut toimikunnan uudistamaan valmiuslainsäädäntöä. Toimikunnan kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo, oikeusministeriö, p. 1606 7690

Varapuheenjohtaja

Lainsäädäntöjohtaja Seppo Kipinoinen, puolustusministeriö

Jäsenet

Alivaltiosihteeri Heikki Aaltonen, valtioneuvoston kanslia

Apulaisosastopäällikkö Anne Sipiläinen, ulkoasiainministeriö

Hallitusneuvos Esko Koskinen, sisäasiainministeriö

Lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen, valtiovarainministeriö

Lainsäädäntöneuvos Matti Lahtinen, opetusministeriö

Hallitusneuvos Timo Tolvi, maa- ja metsätalousministeriö

Hallitusneuvos Hannu Pennanen, liikenne- ja viestintäministeriö

Vanhempi hallitussihteeri Kari Mäkinen, kauppa- ja teollisuusministeriö

Hallitusneuvos Jaana Koski, sosiaali- ja terveysministeriö

Johtaja Matti Pukkio, työministeriö

Hallitusneuvos Klaus Frösén, ympäristöministeriö

Pysyvät asiantuntijat
Valiokuntaneuvos Risto Eerola, Eduskunta
Professori Kaarlo Tuori, Helsingin yliopisto

Sihteerit
Tutkija Liisa Vanhala, oikeusministeriö, p. 1606 7761
Hallitussihteeri Marko Hasari, puolustusministeriö

5. Taustatietoja

Nykyinen valmiuslaki on tullut voimaan vuonna 1991, ja se on voimassa poikkeuslakina. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kahdesti (PeVL 1/2000 vp ja PeVL 57/2002 vp) kiinnittänyt huomiota tarpeeseen selvittää mahdollisuuksia siihen, että valmiuslaissa luovuttaisiin sääntelyn rakentumisesta lainsäädäntövallan delegointiin.

Nykyisessä perustuslaissa perusoikeuksia poikkeusoloissa koskee erityinen säännös, perustuslain 23 §. Sen mukaan perusoikeuksista voidaan säätää tavallisella lailla välttämättömiä poikkeuksia kriisioloissa. Valmiuslain poikkeusolomääritelmä on kuitenkin 23 §:n määritelmää laajempi.

6. Aikataulu

Toimikunta on antanut välimietintönsä toukokuussa 2004. Toimikunnan tulee saada työnsä valmiiksi 31.5.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 32/41/2003
OM033:00/2003

2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 HALLINTOLAIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on hallintolain täytäntöönpanemiseksi huolehtia siitä, että muu hallinto-oikeudellinen lainsäädäntö muutetaan ensi vaiheessa teknisesti ja pitemmällä aikavälillä myös sisällöllisesti vastaamaan hallintolakia. Tarkoituksena on, että hallintolaista poikkeavia säännöksiä olisi mahdollisimman vähän.

Hallintolain täytäntöönpanoon kuuluu myös huolehtiminen hallintolain edellyttämästä tiedotuksesta, koulutuksesta ja seurannasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolaki. Eripainos. Oikeusministeriön julkaisu 2003:3

3. Keskeinen sisältö

Oikeusministeriö huolehtii muiden hallinnonalojen kanssa neuvotellen siitä, että muiden ministeriöiden hallinnonaloilla tehdään tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Oikeusministeriö seuraa ja yhteensovittaa lainsäädäntömuutosten sisältöä.

Oikeusministeriö organisoii hallintolain seurannan siten, että seuraavan vaalikauden loppupuolella voidaan informoida eduskuntaa hallintolain täytäntöönpanosta.

4. Organisointi

Hallintolain täytäntöönpanosta huolehditaan virkatyönä yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Hallintolain toimivuuden seurantatutkimus on annettu tarjouskilpailun jälkeen Joensuun yliopiston oikeustieteiden laitokselle.

Valmistelija:

Keravuori, Marietta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7712

5. Taustatietoja

Muut ministeriöt ovat toimittaneet syksyllä 2003 oikeusministeriölle suunnitelmansa tarkistaa oman hallinnonalansa lainsäädäntöä. Hallintolain voimaantulon edellyttämät muun lainsäädännön välttämättömät muutokset on saatettu voimaan vuoden 2004 kuluessa.

6. Aikataulu

Koulutus on aloitettu syksyllä 2002 ja sitä jatketaan tarpeen mukaan.

Lainsäädäntömuutokset toteutetaan mahdollisuuksien mukaan kuluvan vaalikauden aikana.

Seurantatutkimus on käynnistynyt vuoden 2004 lopussa.

7. Taloudelliset vaikutukset

Seurantatutkimuksen kustannuksista vastaa oikeusministeriö yhdessä tutkimuslaitoksen kanssa.

8. Muut tiedot

OM 38/41/2003

OM043:00/2004

2.2 JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Arvioidaan tarvetta laatia hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä virkatyönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980-luvulta alkaen.

Hallintolakihankkeen asiakirjat.

Julkisoikeudelliset velkasuhteet – yleislainsäädännön tarve (Oikeusministeriön julkaisu 2004:9).

3. Keskeinen sisältö

Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta on merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja

puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi

Ensi vaiheessa on laadittu arviomuistio, jonka pohjalta päätetään jatkotoimista.

Lisätietoja antaa:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674

5. Taustatietoja

Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset erotettiin hallintolakia valmisteltaessa myöhemmin mahdollisesti toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu

Arviomuistio on valmistunut elokuussa 2004.

Arviomuistiosta on pyydetty lausunnot 11.2.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia ei voida täsmentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2004

OM059:00/2004

2.3 JULKISEN NOTAARIN TEHTÄVIEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhtenäistää ja kehittää julkisen notaarin tehtäviä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Julkisen notaarin tehtävien kehittämistyöryhmän asettamispäätös 4.10.2002

Julkisen notaarin tehtävien kehittäminen, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:8

3. Keskeinen sisältö

Laatia suositusluontoinen käsikirja julkisen notaarin tehtävistä ja tarvittaessa tehdä ehdotuksia julkisen notaarin tehtävien kehittämiseksi.

4. Organisointi

Työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja: Maaria Leskelä, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 9381

Sihteeri: Hannu Mäkelä, kehittämisspäällikkö, sisäasiainministeriö

Jäsenet:

Raija Ahvamaa, henkikirjoittaja, Turun maistraatti

Harri Kangas: kihlakunnan nimismies, Heinolan kihlakunnanvirasto

Peter Oljemark, henkikirjoittaja, Helsingin maistraatti

5. Taustatietoja

Julkisella notaarilla on julkisesta notaarista annetun lain (287/1960) sekä useissa laeissa annettujen erillisten säännösten mukaan hyvin monenlaisia tehtäviä ja käytännössä on todettu, että menettelyt niiden hoitamisessa vaihtelevat eri maistraateissa. Tästä syystä käytäntöjä tulisi saada yhtenäistettyä. Lisäksi julkisen notaarin tehtävien kehittämiseen saattaa olla tarvetta muutenkin muun muassa kansainvälistymisestä ja siihen liittyvästä asiakkaiden palvelutarpeesta sekä sähköisen asioinnin lisääntymisen vuoksi.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on saatu lausunnot syksyllä 2003. Jatkotoimet ja aikataulu ovat harkittavana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 9/021/2002

OM023:00/2002

2.4 UHKASAKKOLAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uhkasakkolain (1113/1990) mukaan uhkasakon asettanut viranomaisella voi tuomita uhkasakon maksettavaksi.

Hankkeessa on tavoitteena selvittää, voidaanko hallinnossa käytettävien uhkasakkojen tuomitsemistoiminta keskittää hallintoviranomaisten sijasta hallintotuomioistuimiin, jolloin päätöksenteko saatettaisiin jo ensi asteessa hallintolainkäytön piiriin. Tavoitteena on lisäksi tarkistaa uhkasakkolain ja erityislainsäädännön väliset suhteet ristiriitaisten ja tarpeettomien säännösten karsimiseksi.

Hankkeesta laaditaan arviomuistio, koska hankkeen vaikutukset ulottuvat eri hallinnonaloille. Jatkotoimista päätetään saadun palautteen perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Viranomaisten menettely harkittaessa uhkasakon tuomitsemista on hallintomenettelyä, jonka oikeusturvatakeet eivät ole niin kattavia kuin hallintolainkäytössä. Hallintolainkäyttölakiin (586/1996) sisältyvät muun ohella säännökset asianosaisen oikeudesta suullisen käsittelyyn ja todistajien välittömästä kuulemisesta. Näitä menettelytapoja, jotka eivät ole hallintoviranomaisen käytettävissä, voitaisiin käyttää hallintotuomioistuimen tuomitessa uhkasakon maksettavaksi.

Erityislainsäädännön perusteella uhkasakon asettamis- ja tuomitsemistoimivalta voi kuulua hyvin erityyppisille viranomaisille aina ministeriöistä kunnallisiin viranomaisiin saakka. Käytetystä viittaamistavasta ja erityissäätelystä riippuen uhkasakon tuomitsemista koskevasta päätöksestä valitetaan ensi asteena joko hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Useimmissa tapauksissa muutoksenhakutie on kaksiportainen.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan 5/1997 vp huomiota siihen, että kielto valittaa erikseen uhkasakon asettamista koskevasta päätöksestä on hallitusmuodon 16 §:n (nykyisen perustuslain 21 §:n) vastainen. Erityislainsäädäntöön sisältyy lukuisia vastaavia kieltoja.

4. Organisointi

Hanketta valmistellaan virkatyönä.

Valmistelija:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallintolainkäyttöjärjestelmän yleiseen kehittämiseen.

6. Aikataulu

Arviomuistio valmistuu vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 20/41/2004

OM011:00/2005

2.5 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS HALLINTOLAINKÄYTÖSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on uudistaa hallintolainkäytössä sovellettavat oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:8.
- Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä. Tiivistelmä lausunnoista. Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:2.

3. Keskeinen sisältö

Laissa oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintolainkäytössä olisi säännökset oikeudenkäyntiasiakirjojen ja suullisen käsittelyn julkisuudesta hallintolainkäytössä sekä päätöksentekomenettelystä ja muutoksenhausta. Tarkoituksena on laatia säännökset niin, että turvataan hallintolainkäytön julkisuus mahdollisimman laajasti sekä ratkaistaan julkisuuden ja yksityisyyden suojan välinen ristiriita asianosaisten oikeussuojan turvaavalla tavalla.

4. Organisointi

Jatkovalmistelua varten asetettiin 22.11.2004 työryhmä, jonka määräaika päättyy 15.4.2005.

Työryhmän puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö, p. 1606 7692

Jäsenet:

Hallinto-oikeustuomari Janne Aer, Helsingin hallinto-oikeus

Lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
Lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Hanke on osa laajempaa oikeudenkäynnin julkisuus -hanketta, jossa on tarkoituksena valmistella säännökset oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa ja hallintolainkäytössä.

Ehdotus laaditaan oikeudenkäynnin julkisuutta hallintolainkäytössä selvittäneen työryhmän (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2003:8) ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa asiaa koskeva hallituksen esitys syksyllä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 38/41/2002

OM030:00/2002

2.6 HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on jatkaa hallintolainkäytön kehittämistä oikeusministeriön oikeuspolitiikan strategian mukaisesti niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000.
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän loppuraportti 30.11.2001.
- Korkeimman hallinto-oikeuden esitys valtioneuvostolle hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi 10.3.2003.
- Oikeusministeriön arviomuistio 24.4.2003.
- Korkeimman hallinto-oikeuden esitys hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Lausuntotiivistelmä. Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2003:34.
- Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004-2007. Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10.
- Hallituksen esitys eräksi hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muutoksiksi (HE 112/2004 vp)

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena ei ole muuttaa hallintolainkäytön perusteita, vaan kehittää hallintolainkäytön organisaatiota ja menettelyä niiden nykyisistä perusteista lähtien. Kehittämishanke käsittää useita osakysymyksiä:

- valitusoikeus ja valitustiet (valituslupajärjestelmän laajentaminen, päätöksen tehneen viranomaisen valitusoikeus, muutoksenhaun ohjaaminen ministeriöiden päätöksistä alueellisiin hallinto-oikeuksiin, muutoksenhakulautakunnat hallintolainkäytössä)
- muut oikeuskeinot (vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot, julkisyhteisöjen korvausvastuun

toteuttaminen hallintolainkäytössä, oikeuskeinot viranomaisen passiivisuutta vastaan)
 - menettelyn kehittäminen (suullista käsittelyä ja todistelua koskevien säännösten täsmentäminen, turvaamistoimet ja täytäntöönpano hallintoasioissa, oikaisuvaatimusmenettelyn kehittäminen)

4. Organisointi

Valmistelijat:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690

Aer, Janne, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus

Halila, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 1606 7674

Suviranta, Outi, OTT, Suomen Akatemia

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä (kohdassa 2) mainituissa asiakirjoissa sekä lisäksi esimerkiksi oikeusturva-asiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001-2002 ja 2002-2003 sekä tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

6. Aikataulu

Keväällä 2004 on valmistunut hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004-2007, johon on koottu vireillä olevat hallintolainkäytön kehittämistä koskevat hankkeet sekä hankkeet, joiden on tarkoitus käynnistyä tämän vaalikauden aikana.

Korkeimman hallinto-oikeuden valtioneuvostolle tekemän esityksen pohjalta valmisteltu hallituksen esitys eräksi hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muutoksiksi (HE 112/2004 vp) on annettu eduskunnalle kesäkuussa 2004.

Jatkotyössä on tarkoitus laatia vuonna 2005 oikeusministeriön julkaisu, johon laaditaan puheenvuoroja keskeisistä kysymyksistä keskustelun pohjaksi.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 6/42/2003

OM020:00/2004

2.7 VALITUSTEN KÄSITTELYN NOPEUTTAMINEN YHTEISKUNNALLISESTI MERKITTÄVISSÄ ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Seurantaryhmän tavoitteena on seurata niiden toimenpiteiden toteuttamista, jotka hallitus iltakoulussaan 10.3.2004 päätti toteuttaa valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävissä asioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Oikeusministeriön työryhmän mietintö 2004:1. Valitusten käsittelyn nopeuttaminen yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävissä asioissa.
- Seurantaryhmän asettamispäätös 30.4.2004.

3. Keskeinen sisältö

Hallitus päätti iltakoulussaan 10.3.2004, että valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi kehitetään menettelyä kaavoituksessa ja liikennehankkeissa, kehitetään hallinto-oikeuksien virkarakennetta tuomaripainotteiseen suuntaan, kevennetään hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanoa sellaisissa asiaryhmissä, joissa se ei vaaranna oikeusturvaa, parannetaan erityisasiantuntemusta hallinto-oikeuksissa, vahvistetaan hallinto-oikeuksien henkilöresursseja, kehitetään hallinto-oikeuksien työmenetelmiä sekä tarkistetaan valituslupajärjestelmää. Nykyisen hallituksen toimikauden ajaksi päätettiin asettaa poikkihallinnollinen työryhmä seuraamaan ehdotusten toteuttamista ja tekemään tarvittaessa lisäehdotuksia.

4. Organisointi

Seurantaryhmän puheenjohtajana toimii osastopäällikkö, ylijohtaja Kari Kiesiläinen oikeusministeriöstä. Ryhmässä ovat oikeusministeriön ohella ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, korkeimman hallinto-oikeuden, Turun hallinto-oikeuden, Suomen Kuntaliiton, Suomen Kiinteistöliiton, Suomen Luonnonsuojeluliiton sekä rakennuttajajärjestöjen edustajat.

Lisätietoja antavat:

Ylituomari Heikki Jukarainen, Oulun hallinto-oikeus

Lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö, p. 1606 7692

5. Taustatietoja

Hanke perustuu pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan. Oikeusministeriö asetti 19.11.2003 työryhmän valmistelemaan toimenpide-ehdotuksia hallituksen iltakoulukäsittelyä varten. Työryhmän mietintö (2004:1) valmistui 31.1.2004. Hallitus päätti iltakoulussaan 10.3.2004, että valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi toteutetaan tällä vaalikaudella ainakin työryhmän ehdottamat toimenpiteet.

6. Aikataulu

Seurantaryhmän toimikausi on 30.4.2004 - 30.9.2006. Sen tulee antaa väliraportti 30.9.2005 ja loppuraportti 30.9.2006.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hallinto-oikeuksiin ehdotettujen kahden uuden tuomarinviran perustamiseen tarvittava määräraha on 100 000 euroa vuodessa.

8. Muut tiedot

OM 4/32/2003

OM042:00/2003

3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA

3.1 MAKSUPERUSTEET JULKISUUTTA TOTEUTETTAESSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhdenmukaistaa maksujen perusteita annettaessa asiakirjoja ja tietoaineistoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Julkisuusperiaate ja viranomaisten asiakirjojen jäljenteiden maksullisuus. Työryhmän muistio. Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2004:10.

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä oli alunperin selvittää, mitä hinnoitteluperiaatteita sovelletaan valtionhallinnossa pantaessa täytäntöön viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä miten sovellettava hinnoittelu vastaa julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelun tavoitteita. Työryhmän tuli lisäksi arvioida, mikä olisi tarkoituksenmukaisin keino toteuttaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn tiedonsaannin maksullisuus valtionhallinnossa lakia säädettäessä suunnitellulla tavalla sekä esittää hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotuksensa asiasta. Työryhmän toimeksiantoa laajennettiin siten, että sen selvitys- ja arviointitehtävä koski myös kuntahallinnossa noudatettavia hinnoitteluperiaatteita.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtajana oli lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö, p. 1606 7693.

5. Taustatietoja

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan jokaisella on oikeus saada kopio viranomaisen julkisesta asiakirjasta. Jos asiakirja on vain osittain salassa pidettävä, kopio on annettava asiakirjan julkisesta osasta. Julkisuuslakia valmisteltaessa lähtökohtana oli, että kopion antamisessa julkisuuslain perusteella on kysymys sellaisesta julkisoikeudellisesta suoritteesta, josta maksu määrätään omakustannusarvon ja kustannusvastaavuusperiaatteen mukaan. Tämä ei ole toteutunut käytännössä, vaan asiakirjan antamisesta on peritty maksuja liiketaloudellisin perustein.

6. Aikataulu

Työryhmän muistio valmistui kesäkuussa 2004. Muistio oli lausuntokierroksella (määräaika 15.9.2004). Työryhmän mietinnön ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta laaditut säännösehdotukset otetaan keväällä 2005 annettavaan hallituksen esitykseen julkisuuslain osittaistarkistukseksi.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 6/41/2001

OM032:00/2004

3.2 LUOTTOTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on laatia luottotietoja koskeva lainsäädäntö, joka koskisi myös yrittäjien ja yhteisöjen luottotietoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Luottotietolainsäädännön kehittämisen vaihtoehdot. Keskustelumuistio. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:3.

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on selvittää yleisen luottotietolainsäädännön kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden tarve sekä laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu säädösehdotus. Sääntelyn tulee kattaa henkilöluottotiedot, yrityksiä koskevat luottotiedot ja yrityshenkilöitä koskevat luottotiedot. Lisäksi selvitetään, miten ns. positiivisten luottotietojen rekisteröintiä koskevaa sääntelyä voidaan kehittää ottaen huomioon ns. kulutusluottodirektiivin 87/102/ETY vireillä oleva kokonaistarkistus sekä sen aikataulu.

4. Organisointi

Valmistelua varten on asetettu työryhmä. Työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö, p. 1606 7693

Jäsenet

Lakimies Jaana Meklin, Akava

Johtaja Antti Maijala, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto

Vahinkovastuupäällikkö Hannu Ijäs, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto

Ylitarkastaja Heikki Partanen, Tietosuojavaltuutetun toimisto

Johtaja Anja Peltonen, Kuluttajavirasto

Asiamies Matti Räisänen, Kaupan Keskusliitto

Johtava lakimies Tuula Sario, Suomen Kuluttajaliitto

Johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät

Oikeustieteen lisensiaatti Sakari Wuolijoki, Suomen Pankkiyhdistys

Pysyvä asiantuntija

Professori Matti Rudanko, Helsingin kauppakorkeakoulu

Sihteerit

Lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö, p. 1606 7695

Ylitarkastaja Heikki Partanen, tietosuojavaltuutetun toimisto

5. Taustatietoja

Nykyisin on yksityiskohtaisemmin säädetty vain kuluttajan asemassa olevia henkilöitä koskevista luottotiedoista. Henkilötietolain (523/1999) soveltamisesta yrittäjinä tai muutoin yrityselämässä toimiviin vallitsee erilaisia käsityksiä.

6. Aikataulu

Työryhmän muistio uudistuksen suuntaviivoista annettiin maaliskuussa 2003 ja siitä kuultiin eri tahoja. Työryhmän lopullinen mietintö annetaan helmikuussa 2005 ja se lähetetään lausuntokierrokselle. Uudistusta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa kuluvan vaalikauden aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 10/41/2002

OM011:00/2002

3.3 VALTIONHALLINNON TIETOHALLINNON OHJAUKSEN TEHOSTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laajentaa tehostaa valtion tietohallinnon ohjausta säätämällä tarkemmin viranomaisten velvollisuuksista huolehtia tietojärjestelmien yhteensopivuudesta, yhteisestä asiakäsittelyjärjestelmistä ja yhteisestä tietoverkkopalvelujen antamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tietohallinnon normiohjauksen ja sitä koskevan lainsäädännön tarve. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 13/2001.

3. Keskeinen sisältö

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) hyvää tiedonhallintatapaa koskevaa 18 §:ää muutettaisiin siten, että valtion viranomaisilla olisi velvollisuus käyttää yhteensopivia tietojenkäsittelyjärjestelmiä, liittyä yhteisiin asiankäsittelyjärjestelmiin ja osallistua yhteisten tietoverkkopalvelujen antamiseen asetuksella säädettävissä tapauksissa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

5. Taustatietoja

Valtiovarainministeriö asetti toukokuussa 2002 työryhmän valmistelemaan esityksen laiksi valtionhallinnon tietohallinnon järjestämisestä ja ohjauksesta. Työryhmä katsoi laatimiensa selvitysten perusteella, ettei erillisen tietohallintolain säätäminen ole tarpeen, vaan että tarvittava tietohallinnon ohjaus voidaan saada aikaan muuttamalla lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Mainitun lain 18 § 2 momentti sisältää säännökset oikeudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä hyvää tiedonhallintatapaa ja tietoturvallisuutta koskevista asioista.

6. Aikataulu

Uudistus toteutetaan osana julkisuuslain osittaistarkistusta, jota koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevään 2005 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 3/41/2005

3.4 TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisimpiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Säädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**3. Keskeinen sisältö****4. Organisointi**

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Perusmuistio valmistuu keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

OM 2/41/2003

4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET**4.1 KIELILAIN TÄYTÄNTÖÖNPANO****1. Tavoite ja tehtävät**

Uusi kielilaki ja siihen liittyvä lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Kielilain täytäntöönpanon tavoitteena on uudesta lainsäädännöstä tiedottaminen, viranomaisten kouluttaminen sekä seuranta.

Täytäntöönpanoon kuuluu myös lain nojalla annettavien asetusten ja välttämättömien lakimuutosten valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kielilain valmisteluasiakirjat:

Kielilain uudistamista koskeva muistio

Komitean asettamispäätös OM0469:00/06/06/1999/26.8.1999Kielilakikomitean selvityksiä

Kielilakikomitean mietintö suomen ja ruotsin kielellä (KM 2001:3)

HE 92/2002 vp

PeVM 9/2002 vp

Lait ja asetukset:

Kielilaki 423/2003

Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 424/2003 sekä lait 425-433/2003

Valtioneuvoston asetus kielilain täytäntöönpanosta (433/2004)

Kieliasiain neuvottelukunnan asettamispäätös OM 5/021/2004

3. Keskeinen sisältö

Oikeusministeriö seuraa kielilain 36 §:n 2 momentin mukaan lain täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä antaa suosituksia kansalliskieliä koskevaan lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä.

Tarvittaessa ministeriö tekee aloitteita ja ryhtyy muihin toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi.

Oikeusministeriö huolehtii kielilakia koskevasta koulutuksesta yhteistyössä muiden tahojen kanssa sekä tiedottaa kielilaista ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä.

Oikeusministeriö valmistelee valtioneuvoston vaalikausittain eduskunnalle annettavan kielilainsäädäntöä koskevan kertomuksen siten, että se annetaan eduskunnalle vaalikauden kolmansien valtiopäivien aikana.

Oikeusministeriön tueksi seurantatehtävien hoitamiseksi on valtioneuvosto asettanut kieliasian neuvottelukunnan, jonka tehtävistä säädetään kielilain täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (433/2004). Neuvottelukunta on asiantuntijaelin, joka toimii oikeusministeriön yhteydessä. Sen toimikausi on 15.6.2004-31.12.2007. Kieliasian neuvottelukunnan pääsihteerinä toimii oikeusministeriön kielilain täytäntöönpanosta ja seurannasta vastaava virkamies.

Oikeusministeriö vastaa uuteen kielilakiin liittyvästä säädösvalmistelusta.

4. Organisointi

Oikeusministeriö huolehtii kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön täytäntöönpanosta ja seurannasta.

Vastuuhenkilöt:

Tallroth, Paulina, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7726

Forssell, Tirsa, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 1606 7931

Krogell-Haimi, Maj, tiedottaja, oikeusministeriö, p. 1606 7939

5. Taustatietoja

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmaan sisältyi kannanotto kielilain uudistamisesta ja tämän perusteella valtioneuvosto käynnisti kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamisen. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman tavoitteita on huolehtia kielilain käytännön toteutuksesta.

6. Aikataulu

Oikeusministeriö on kevästä 2003 lähtien kouluttanut viranomaisia ja päättäjiä kielilaista sekä avustanut lain soveltamisessa. Ministeriö tiedottaa kielilaista viranomaisille ja yksityisille muun muassa kielilakiuudistusta koskevilla verkkosivulla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0469:00/06/06/1999

OM 16/04/2002

4.2 MAAHAN JA LUONTAISLINKEINOIHIN LIITTYVIEN OIKEUKSIEN JÄRJESTÄMINEN SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEEN VALTIONMAILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on valmistella ehdotus maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestämisestä saamelaiden kotiseutualueen valtionmailla. Ehdotuksen tulee täyttää ne vähimmäisvaatimukset, jolla Kansainvälisen

Työjärjestön (ILO) alkuperäiskansasopimuksen ratifiointiin esteet voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

Juhani Wirilander, Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, 8.8.2001

Toimikunnan mietintö KM 2001:14

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä, 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi saamelaisten kotiseutualueen luonnonhoitoalueen neuvottelukunnasta ja laiksi Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta, 18.6.2002

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä, 18.9.2002

Tarjouspyyntö 22.10.2002 oikeudellis-historialliseksi tutkimukseksi koskien entisten Kemien ja Tornion Lappien alueen asutus- ja väestöhistoriaa, maankäyttöä ja maanomistusoloja.

Tutkintasopimus oikeusministeriön sekä Oulun yliopiston ja Lapin yliopiston välillä, 28.1.2003

Oikeusministeriön päätös lisäajan myöntämisestä tutkimukselle, 28.6.2004

3. Keskeinen sisältö

Saamelaistoimikunnan tuli selvittää ja tehdä ehdotus siitä, miten saamelaisten kotiseutualueella valtion mailla voidaan yhtäältä turvata saamelaisten alkuperäiskansan oikeudet ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoaan ja perinteisiä elinkeinojaan ja toisaalta ottaa huomioon paikalliset elinolosuhteet ja niiden kehittämistarpeet. Toimikunnan ehdotuksen valmistelua jatkettiin virkatyönä oikeusministeriössä. Luonnos hallituksen esitykseksi asiaa koskevaksi laiksi (18.6.2002, www.om.fi/14510.htm) lähetettiin lausuntokierrokselle ja lausunnoista on laadittu yhteenveto. Hankkeen edellyttämien lisätietojen saamiseksi käynnistettiin tutkimus koskien entisten Kemien ja Tornion Lappien alueen asutus- ja väestöhistoriaa, maankäyttöä ja maanomistusoloja (ns. Lapin maa- ja metsätaloustutkimus). Oulun ja Lapin yliopistojen yhteisen tutkimusryhmän määräaika päättyy 31.5.2005.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7621

5. Taustatietoja

Suomen lainsäädännön ei ole katsottu vastaavan ILO:n alkuperäiskansasopimuksen n:o 169/1989 määräyksiä lähinnä saamelaisten maahan kohdistuvien oikeuksien osalta. Oikeusministeriö on pyrkinyt aktiivisesti selvittämään asiaa.

Oikeusministeriö päätti 25.5.1999 kutsua hallintoneuvos Pekka Vihervuoren selvittämään maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin liittyvää asiakokonaisuutta saamelaisten kotiseutualueella. Selvitysmies Vihervuori luovutti laatimansa selvityksen oikeusministerille 11.10.1999. Oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander antoi 8.8.2001 lausunnon maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella.

Saamelaistoimikunnan tuli tämän jälkeen tehdä edellä 3 kohdassa tarkoitettu ehdotus. Kun asiassa ei voitu edetä toimikunnan ehdotuksen ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta, jatkettiin hankkeen kehittelyä virkatyönä voimatta kuitenkaan valmistella hallituksen esitystä. Lisätietoja päätettiin hankkia 3 kohdassa tarkoitettulla tutkimuksella.

6. Aikataulu

Ns. Lapin maa- ja metsätaloustutkimuksen määräaika päättyy 31.5.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/559/2005

OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

5. AHVENANMAA

5.1 ASETUS VALTION VIRKAMIESTEN KIELITAITOVAATIMUKSISTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön asettama työryhmä on valmistellut ehdotuksen asetukseksi valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa sekä siihen liittyväksi työjärjestykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Språkkunskapskraven för statsanställda på Åland – Ahvenanmaalla toimivan valtion henkilöstön kielitaitovaatimukset. Oikeusministeriö/Justitieministeriet. Arbetsgruppsbetänkande 2004:3.

3. Keskeinen sisältö

Ahvenanmaan itsehallintolain 42 §:n 1 momentti edellyttää asetuksen antamista Ahvenanmaalla toimivien valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista. Siihen asti, kun asetus annetaan, sovelletaan valtion virkamieheltä vaadittavaa kielitaitoa koskevaa lainsäädäntöä sellaisena kun se oli itsehallintolain tullessa voimaan, eli 1.1.1991. Uusi julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettu laki (424/2003) ei siten ole voimassa Ahvenanmaalla. Ehdotuksella selkeytettäisiin sääntelyä niin, että Ahvenanmaalla olisi voimassa oma asetus, joka Ahvenanmaan erityistarpeet huomioon ottaen sopeutettaisiin valtakunnan uuteen lainsäädäntöön.

4. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7745

5. Taustatietoja

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 42 §:n 1 momentin mukaan valtion palveluksessa olevien kielitaidosta säädetään maakuntahallituksen suostumuksin asetuksella.

6. Aikataulu

Mietintö on ollut lausunnolla keväällä 2004. Asia on kesken Ahvenanmaan maakunnan hallituksessa.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 31/08/2003

5.2 ASETUS AHVENANMAAN MAAKUNNASSA SUORITETUISTA AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOISTA JA ASETUS TOISEN ASTEEN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN KOULUTUKSESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Ahvenanmaan maakuntahallitus on tehnyt esityksen ammattikorkeakoulututkintoja koskevien ns. sopimusasetusten antamiseksi. Jatkovalmistelu hoidetaan oikeusministeriössä. Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan sopimusasetukset antaa tasavallan presidentti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ålands landskapsstyrelses framställning 12.3.2004 L10/04/1/7.

3. Keskeinen sisältö

Asetuksilla säädettäisiin tutkintojen arvioinnista, niiden antaman pätevyyden tunnustamisesta ja opetushallituksen oikeudesta valvoa opetuksen järjestämistä Ahvenanmaalla.

4. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, p. 1606 7745

5. Taustatietoja

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 32 §:n mukaan valtakunnan hallintotehtäviä voidaan siirtää maakunnalle ja maakunnan hallintotehtäviä vastaavasti siirtää valtakunnalle.

6. Aikataulu

Luonnokset ovat olleet lausunnolla ja tarkistettu esitys on valmisteilla lausuntojen johdosta. Asetukset annetaan keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 10/08/2004

5.3 ASETUS ERÄIDEN ULKOMAALAISLAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISTEN TEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Ahvenanmaan maakuntahallitus on tehnyt esityksen eräiden ulkomaalaislain mukaisten tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa 6.9.1991 annetun asetuksen (1175/1991) uudistamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ålands landskapsstyrelses framställning 24.6.2004 L10/04/1/20.

3. Keskeinen sisältö

Nykyisellä asetuksella säädetään Ahvenanmaan työnvälitystoimiston tehtävistä. Suomen uudistuneen ulkomaalaislainsäädännön johdosta asetus on vanhentunut. Ehdotetulla asetuksella siirretään työlupaa koskevia valtion tehtäviä maakunnan hoidettaviksi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, p. 1606 7745

5. Taustatietoja

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 32 §:n mukaan valtakunnan hallintotehtäviä voidaan siirtää maakunnalle ja maakunnan hallintotehtäviä vastaavasti siirtää valtakunnalle.

6. Aikataulu

Luonnos on ollut lausunnolla. Asetus annetaan keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 25/08/2004

5.4 AHVENANMAAN MAAKUNNAN JA VALTAKUNNAN TOIMENPITEET EUROOPAN UNIONIN PERUSTUSLAILLISEN SOPIMUKSEN JOHDOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Arvioida, mihin toimenpiteisiin maakunnan ja valtakunnan tulisi yhdessä ryhtyä Euroopan unionin perustuslaillisen sopimuksen johdosta. Mahdolliset säädösehdotukset on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**3. Keskeinen sisältö**

9.12.2004 asetetun työryhmän tehtävänä on arvioida, mihin toimenpiteisiin maakunnan ja valtakunnan tulisi yhdessä ryhtyä Euroopan unionin perustuslaillisen sopimuksen johdosta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä maakunnan mahdollisuuksiin osallistua Suomen kantoja EU:ssa koskevaan valmisteluun ja tähän liittyviin kieliongelmiin.

Työryhmän tulee arvioida, jos, ja siinä tapauksessa, millä tavalla Ahvenanmaan itsehallintolakia on muutettava sopimuksen johdosta. Työryhmä voi myös käsitellä Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumuksen tarpeellisuutta Euroopan unionin perustuslaillisen sopimuksen hyväksymisessä.

Lisäksi työryhmä voi, edellyttäen että se on yksimielinen, tehdä muita tarvittavia itsehallintolain vähäisiä muutoksia koskevia ehdotuksia sekä ehdotuksia käytännön toimenpiteiksi EU-asioiden käsittelyn helpottamiseksi.

4. Organisointi

Valmistelua varten on asetettu työryhmä. Työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Maaherra Peter Lindbäck

Jäsenet:

Neuvotteleva virkamies Petri Helander (valtioneuvoston kanslia)

Yksikön päällikkö Päivi Kaukoranta (ulkoasiainministeriö)

Yksikön päällikkö Sakari Vuorensola (ulkoasiainministeriö)
 Lainsäädäntöneuvos Sten Palmgren (oikeusministeriö)
 Erityisasiantuntija Jannika Enegren-Åberg (oikeusministeriö)
 Kanslichef Elisabeth Naucleur (Ahvenanmaan maakunnan hallitus)
 Enhetschef Sören Silverström (Ahvenanmaan maakunnan hallitus)
 Notarie Susanne Eriksson (Ahvenanmaan maakuntapäivät)

Jäsenet Palmgren (p. 1606 7745) ja Enegren-Åberg (p. 1606 7686) toimivat työryhmän sihteereinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika on 31.5.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 40/08/2004

OM051:00/2004

6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 HEDELMÖITYSHOIDOT (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen)

1. Tavoite ja tehtävät

Hedelmöityshoitojen antamisen edellytyksiä sekä toimenpiteen osapuolten ja hoidon avulla syntyneen lapsen oikeudellista asemaa koskeva lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön työryhmän mietintö, Lainvalmisteluosaston julkaisu 12/1988

Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1990

Laintarkastuskunnan lausunto 4/1991

Luonnos hallituksen esitykseksi 24.6.1993

Stakesin mietintö 14/1996

Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1997

HE 76/2002 vp 5.6.2002

PeVL 59/2002 vp 18.12.2002

StVL 14/2002 vp 15.1.2003

LA 79/2002

ED 18/2002 vp 11.2.2003

3. Keskeinen sisältö

Laissa säädettäisiin sukusolujen ja alkioiden käytöstä hedelmöityshoidossa, hedelmöityshoidon antamisen edellytyksistä, sukusolujen ja alkioiden luovuttamisesta hedelmöityshoitoa varten, sijaissyntytyksestä ja hoidon tuloksena syntyneen lapsen tiedonsaantioikeudesta. Isyyslakiin lisättäisiin säännökset isyydestä hedelmöityshoidon tuloksena syntyneeseen lapseen.

4. Organisointi

Valmistelijat

Astola, Tiina, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7666

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665
 Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys peruutettu 11.2.2003. Uusi esitys pyritään antamaan keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Vähäisiä vaikutuksia valtion talousarvion sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa.

8. Muut tiedot

135/41/87

OM0144:00/06/01/1998

6.2 PERINTÖKAAREN UUDISTAMISTARPEIDEN SELVITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on perintökaaren uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 25.6.2003

Tiivistelmä alustavista linjauksista (työryhmän alustavia näkemyksiä perintölainsäädännön uudistamistarpeista, esitelty seminaarissa Helsingissä 4.3.2004)

Työryhmän mietintö 3.6.2004 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2004:6)

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on tarpeellisin osin nykyaikaistaa perintökaari. Lainsäädännön tulisi suojata niitä, jotka olivat perittävästä taloudellisesti riippuvaisia, mutta samalla antaa perittäväälle mahdollisuus määrätä jäämistöstään edellyttäen, ettei edellä mainittujen asemaa loukata. Pesänselvitys- ja perinnönjakomenettelyä koskevien säännösten tulee osapuolten oikeusturvasta huolehtien edistää pesänselvityksen ja perinnönjaon joutuisaa toimittamista.

4. Organisointi

Valmistelija:

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7665

5. Taustatietoja

Perintökaari, joka tuli voimaan vuonna 1966, perustuu pääasiallisesti 1930-luvulla suoritettuun lainvalmisteluun. Laki suunniteltiin yhteiskuntaan, joka elinkeino- ja väestörakenteeltaan poikkesi olennaisesti nykyajan Suomesta. Sen vuoksi on tarpeen selvittää, miltä osin perintökaaren säännökset ovat yhteiskunnan muutosten seurauksena vanhentuneet ja ovatko muutokset synnyttäneet uusia suojan arvoisia tarpeita, joihin nykylainsäädäntö ei vastaa.

Perintökaaren uudistustarpeen arviointi kuuluu oikeusministeriön strategisiin hankkeisiin vuosina 2003-2007.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä saaduista lausunnoista laaditaan tiivistelmä 31.3.2005 mennessä. Sen jälkeen päätetään jatkotoimista.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 17/41/2003

OM022:00/2003

6.3 SUOMEN KANSAINVÄLISEN PERHELAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tarkoituksena on uudistaa ja ajanmukaistaa Suomen kansainvälinen perhe- ja perintölainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän periaatemuistio (OM:n lainvalmisteluosaston julkaisu 5/1994)

HE 44/2001 vp 27.4.2001

Laki avioliittolain muuttamisesta, laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta, laki perintökaaren muuttamisesta, laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisesta (1226-1229/2001)

Laki rekisteröidystä parisuhteesta (950/2001)

Valtioneuvoston asetus avioliittoasetuksen muuttamisesta (139/2002)

Valtioneuvoston asetus eräistä kansainvälisluontoisista suhteista annetun lain soveltamisesta annetun asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta (140/2002)

Laki trasseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta (563/2002)

HE 82/2004 uudeksi laiksi kuolleeksijulistamisesta

Työryhmän mietintö 15.10.2004 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2004:13) holhoustoimesta annetun lain uudistamisesta

3. Keskeinen sisältö

Hanketta on tarkoitus jatkaa selvittämällä edellytykset käynnistää Suomen kansainvälisen isyyslainsäädännön ja holhouslainsäädännön uudistaminen.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6.4 VERITUTKIMUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Veritutkimuksia koskevan lain ja siihen liittyvien asetusten uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 2.1.2001

Lausuntotiivistelmä 20.6.2001

HE 56/2004 vp 23.4.2004

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki nykyaikaisten lääketieteellisten keinojen käyttämisestä isyyden selvittämisessä, jolla lisättäisiin mahdollisuuksia vahvistaa lapsen ja isän välinen sukulaisuussuhde. Uhkasakkoa ja noutamista koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Isyyslakiin tehtäisiin lain johdosta tarvittavat muutokset.

4. Organisointi

Valmistelija

Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663

5. Taustatietoja

Laki eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista eli ns. veritutkimuslaki tuli voimaan 1.10.1976. Lain voimaantulon jälkeen lääketieteelliset keinot selvittää lapsen ja isän biologista sukulaisuutta ovat kehittyneet. Uhkasakkoa ja pakkokeinoja koskeva lainsäädäntö on uudistettu. Perusoikeusuudistus on korostanut tarvetta tarkistaa veritutkimuslain säännösten riittävyttä ja asianmukaisuutta. Veritutkimuslain uudistaminen aiheuttaa tarpeen tarkistaa eräitä isyyslain säännöksiä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Lisääntyneistä mahdollisuuksista selvittää isyyskysymys arvioidaan aiheutuvan valtiolle lisäkuluja enintään 20 000 euroa.

8. Muut tiedot

OM192:00/06/01/2000

OM 33/41/2002

OM025:00/2002

6.5 KUOLLEEKSI JULISTAMISESTA ANNETUN LAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Kuolleeksi julistamisesta annetun lain uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 28.5.2002

Työryhmän mietintö 28.11.2002 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2002:22)

Lausuntotiivistelmä huhtikuu 2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:7)

HE 82/2004 vp 7.5.2004

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kuolleeksi julistamisesta. Kuolleeksi julistamisen edellytyksiä koskevat säännökset ajanmukaistettaisiin. Väestötietojärjestelmän tietojen

ajan tasalla pitämiseen liittyvien kuolleeksi julistamisasioiden käsittely siirrettäisiin käräjäoikeuksilta maistraateille. Samalla menettelysäännökset uudistettaisiin ja Suomen viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa kuolleeksi julistamisasioissa laajennettaisiin.

Esitykseen sisältyy lisäksi teknisluonteinen tarkistus säädettyjen määräaikain laskemisesta annettuun lakiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1606 7716

5. Taustatietoja

Laki kuolleeksi julistamisesta on annettu 23.4.1901, minkä jälkeen sitä ei ole kattavasti tarkistettu.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Uudistus lisää vähäisessä määrin työvoiman tarvetta sisäasiainministeriön hallinnonalalla 10 vuoden kuluttua.

8. Muut tiedot

OM 14/41/2002

OM015:00/2002

6.6 EU-SÄÄDÖS AVIOEROIHIN SOVELLETTAVASTA LAISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Avioeroihin sovellettavaa lakia koskevan yhteisösääntelyn tarpeen arvioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

8838/00 JUSTCIV 66, 8839/00 JUSTCIV 67

3. Keskeinen sisältö

Selvitetään, olisiko avioeroihin sovellettavasta laista mahdollista laatia yhteisöoikeudellinen säädös ("Rooma III-säädös"). Sääntely täydentäisi ns. Bryssel II a -asetusta, joka voimaantultuaan sääntelee toimivaltaisen tuomioistuimen määräytymistä avioeroasioissa sekä avioeroon liittyvien tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7716

Helin Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Alustava keskustelu neuvoston työryhmässä käyty keväällä 2000 ja komission pitänyt asiasta

kuulemistilaisuuden keväällä 2003. Brysselin Eurooppa-neuvosto on pyytänyt komissiolta ns. vihreätä kirjaa vuoden 2005 kuluessa ja katsonut, että säädöksen tulisi olla valmis viimeistään 2011.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6.7 LASTEN SUOJELUA KOSKEVAN VUODEN 1996 HAAGIN YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia esitysehdotus Haagissa vuonna 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen hyväksymisestä ja yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 6.4.2004 vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen voimaansaattamisesta Suomessa

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia määräyksiä lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta ja holhouksesta sekä lastensuojelusta. Sopimuksessa on myös viranomaisten kansainvälistä yhteistoimintaa koskeva luku.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

Jäsenet

Kemppainen, Outi, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Kangasniemi, Eeva, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Haagin 1996 sopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1.1.2002, ja sen on tällä hetkellä ratifioinut tai siihen on liittynyt kymmenen valtiota. Euroopan yhteisön jäsenmaiden kannalta Haagin 1996 sopimus on nk. jaetun toimivallan sopimus. Jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet sopimuksen omasta puolestaan ja yhteisön puolesta 1.4.2003.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 31.5.2005.

EU:n neuvosto on valmistellut päätöstä, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan yhteisön puolesta ratifioimaan sopimus tai liittymään siihen, mutta Espanja on estänyt päätöksenteon nk. Gibraltar-kysymyksen vuoksi. Päätöksenteon aikataulu on siten avoin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/41/2004

OM047:/2004

6.8 AIKUISTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS**1. Tavoite ja tehtävät****2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions>.

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen sisällöstä päätettiin Haagissa 20.9.-2.10.1999 pidetyssä erityiskomission istunnossa, jolla oli diplomaattikonferenssin luonne. Yleissopimus (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of the protection of adults) koskee sellaisten aikuisten suojelua, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät kykene itse huolehtimaan eduistaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Suomi ei ole toistaiseksi allekirjoittanut sopimusta. Jatkotoimista päätetään myöhemmin.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot****6.9 LASTEN OIKEUKSIEN KÄYTTÖÄ KOSKEVA EUROOPPALAINEN YLEISSOPIMUS****1. Tavoite ja tehtävät****2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**

ETS no. 160. Yleissopimukseen liittyviä asiakirjoja on Euroopan neuvoston verkko-osoitteessa <http://conventions.coe.int/treaty/EN>

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvostossa tehtiin 25.1.1996 yleissopimus lasten oikeuksien käyttämisestä. Sopimus koskee lapsen kuulemistä ja lapsen oikeutta saada edustaja lasta koskeviin oikeudenkäynteihin sekä tuomioistuimen ja lapsen edustajan tehtäviä näissä oikeudenkäynneissä.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 25.1.1996. Sopimuksen voimaansaattamista tarkoittavan lainsäädännön valmistelua ei ole aloitettu.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM151:00/06/01/1998

6.10 HOLHOUSTOIMILAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Holhoustoimesta annetun lain uudistaminen sekä tulevan toimintakyvyttömyyden varalta annettavaa valtuutusta koskevien säännösten valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 4.11.2003

Työryhmän mietintö 15.10.2004 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2004:13)

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on tarkistaa ja selkeyttää holhoustoimesta annetun lain säännöksiä siltä osin kuin nykyisen sääntelyn on käytännössä havaittu olevan epätarkoituksenmukaista tai epäselvää.

Tarkoituksena on lisäksi kehittää holhoustoimesta annetun lain mukaisen edunvalvonnan vaihtoehtoja luomalla tulevan toimintakyvyttömyyden varalta annettavaa valtuutusta koskeva sääntely.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7665

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7716

5. Taustatietoja

Laki holhoustoimesta (442/1999) tuli voimaan 1.12.1999. Holhouslainsäädännön uudistamista koskevasta hallituksen esityksestä annetussa lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 20/1998 vp – HE 146/1998 vp) on kehoitettu tarkkaan seuraamaan uudistuksen käynnistymistä ja toteutumista sekä, mikäli aiheita ilmenee, välittömästi ryhtymään asian laadun edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin.

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö ovat yhteistyössä toteuttaneet holhoustoimen uudistuksen seurantatutkimuksen. Tässä tarkoituksessa sisäasiainministeriö asetti 14.2.2002 holhoustoimen uudistuksen seurantatutkimuksen ohjausryhmän sekä tilasi 15.11.2002 holhoustoimen uudistuksen seurantatutkimuksen HAUS kehittämiskeskus Oy:ltä. Seurantatutkimuksen ohjausryhmä on 30.6.2003 julkaistussa raportissaan todennut johtopäätöksensä seurantatutkimuksen arviointituloksista, että holhoustoimen uusi organisointi on onnistunut hyvin. Eräiltä osilta oli

kuitenkin havaittu tarvetta kehittää lainsäädäntöä. Sen vuoksi seurantatutkimuksen ohjausryhmä muun muassa ehdotti perustettavaksi työryhmän, jonka tehtävänä olisi tehdä säädösmuutosehdotukset holhoustoimilakiin tutkimusraportissa esitettyjen tai muutoin uudistuksesta saatujen kokemusten, esimerkiksi holhustoimen kehittämistyöryhmässä esiin tulleiden näkökohtien valossa.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot 15.12.2004 mennessä. Lausunnoista laaditaan tiivistelmä 31.3.2005 mennessä. Sen jälkeen päätetään jatkotoimista.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 31/41/2003

OM028:00/2003

6.11 LAPSEKSIOTTAMISTA KOSKEVAN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Lapseksiottamista koskevan lain tarkistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Selvitetään tarve uudistaa menettelyä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Arviomuistion laatimiselle asetettu määräaika kevät 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 8/41/2004

7. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 RIKOSVAHINKOLAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Rikosvahinkolain kokonaisuudistus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 1.12.2003

Muistio kuulemistilaisuudesta 15.1.2004

Muistio 26.1.2004

Työryhmän asettamispäätös 13.2.2004

Työryhmän mietintö 17.12.2004 (Oikeusministeriö, Työryhämietintöjä 2004:16)

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on parantaa erityisesti väkivalta- ja seksuaalirikosten uhrien asemaa selkeyttämällä rikosvahinkolakia, tehostamalla korvausjärjestelmän toimintaa sekä laajentamalla mahdollisuuksien mukaan laissa säädettyä korvaussuojaa. Samalla on tarkoitus panna kansallisesti täytäntöön 29.4.2004 annettu neuvoston direktiivi rikoksen uhreille maksettavista korvauksista 2004/80/EY (OM 3464/45/2001, EU/2002/0086)

4. Organisointi

Valmistelijat:

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7716

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi rikosvahinkojen korvaamisen tehostaminen ja lainsäädännön uudistaminen.

Rikosvahinkojen korvaamisesta säädetään rikosvahinkolaissa (935/1973). Lakiin on sen voimassaoloaikana tehty lukuisia muutoksia, minkä johdosta se on muuttunut sekavaksi ja vaikealukuisiksi. Lisäksi lain sääntely-ympäristö on viime vuosina muuttunut ja lähiaikoina muuttumassa, mikä myös edellyttää lain muuttamista eräiltä osin.

Oikeusministeriössä laadittiin rikosvahinkolain uudistamistarpeesta arviomuistio, jonka pohjalta oikeusministeriö järjesti 18.12.2003 kuulemistilaisuuden. Kuulemistilaisuuteen osallistuivat Valtiokonttorin ja vakuutusosaston sekä kuuden järjestön edustajat, jotka kaikki pitivät lain uudistamista tarpeellisena.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot 18.2.2005 mennessä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle huhtikuussa 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Rikosvahinkolain uudistaminen tulee lisäämään rikosvahinkojen korvausjärjestelmästä valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Lisäkustannusten määrä riippuu ratkaisevasti korvaussuojan uudistuksen laajuudesta.

8. Muut tiedot

OM 24/41/2003

OM008:00/2004

7.2 EU-SÄÄDÖS SOPIMUKSEEN PERUSTUMATTOMIIN VELVOITTEISIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA (ns. Rooma II)

1. Tavoite ja tehtävät

Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan asetuksen valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 82/1998 vp, 10.12.1998
 LaVL 13/1998 vp, 26.1.1999
 SuV P 47/1998 vp
 KOM(2003) 427 lopullinen
 U 47/2003 vp 22.10.2003

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin siitä, minkä valtion lain mukaan muuta kuin sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta on arvioitava silloin, kun tapauksella on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelijat

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713
 Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon. Hanketta käsiteltiin yleissopimuksen muodossa työryhmätasolla ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa, mutta se keskeytettiin keväällä 2000.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa asetukseksi 22.7.2003. Ehdotusta käsitellään neuvoston siviilioikeuskomiteassa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro1641/45/98
 OM453:00/06/01/1998
 OM 11/482/2003

7.3 SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMAN YLEISSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUNTAMINEN EU-SÄÄDÖKSEKSI (Rooma I)

1. Tavoite ja tehtävät

Vuonna 1980 tehdyn sopimuksia koskevan ns. Rooma I –lainvalintayleissopimuksen asiallisten muutostarpeiden selvittäminen ja yleissopimuksen mahdollinen muuntaminen yhteisösäädökseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2003) 654
 E 5/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Rooman yleissopimuksessa määrätään, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitetta, jolla on liittymiä kahteen tai useampaan valtioon. Komissio antoi 14.1.2003 vihreän kirjan, jonka tavoitteena oli käynnistää keskustelu yhtäältä tarpeesta muuttaa Rooman yleissopimus yhteisön säädökseksi ja toisaalta siitä, onko ja miten yleissopimuksen lainvalintamääräyksiä aiheellista

uudistaa.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Oikeusministeriö lähetti vihreän kirjan laajalle lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 15.8.2003. Komissio järjesti vihreästä kirjasta saaduista kommentaiteista kuulemistilaisuuden 27.1.2004. Uusi kuulemistilaisuus järjestetään 17.2.2005. Komission ehdotus EU-säädökseksi valmistunee vuoden 2005 lopulla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 15/461/2002

EU/2003/0097

7.4 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan yleissopimuksen ja lentokalustoa koskevan pöytäkirjan allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen. Hallitusten välisissä neuvotteluissa valmistellaan parhaillaan myös rautateiden liikkuvan kaluston sekä avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevia pöytäkirjoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org> (sen jälkeen valinta "International Interests in Mobile Equipment").

SEK(2002)1308 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia. Tavoitteena on lieventää tällaisen kaluston rahoituksessa ilmenneitä käytännön ongelmia vahvistamalla rahoittajien asemaa. Rahoitusriskin pienentyminen alentaisi luoton hintaa ja muita rahoituskuluja sekä rahoituksen transaktiokustannuksia.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Komissio antoi 17.12.2002 ehdotuksen neuvoston päätökseksi yleissopimuksen ja pöytäkirjan allekirjoittamisesta ja hyväksymisestä yhteisön puolesta (ks. U 3/2003, LaVL 2/2003). Asian käsittely neuvostossa on toistaiseksi pysähtynyt hankkeen asiasisältöön liittymättömistä syistä. Selvitys Suomen tarpeesta ratifioida yleissopimus ja pöytäkirja valmistellaan ja lähetetään lausunnonle keväällä 2005.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskevaa pöytäkirjaa on valmisteltu kolmessa hallitusten välisessä istunnossa ja diplomaattikonferenssi pöytäkirjan hyväksymiseksi on tarkoitus järjestää viimeistään toukokuussa 2005. Ensimmäinen hallitusten välinen istunto avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevasta pöytäkirjasta järjestettiin 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 3284/45/2001

7.5 LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva ns. Rooman vuoden 1952 yleissopimus (Convention on Damage Caused By Foreign Aircraft to Third Parties on the Surface).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Vuoden 1952 yleissopimus on ainoa kansainvälisoikeudellinen instrumentti, jossa määrätään lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuusta. Tarkoituksena on uudistaa yleissopimus kokonaisuudessaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Vuoden 1952 yleissopimuksen mukaista vastuujärjestelmää ja erityisesti lentoyhtiön korvausvastuun enimmäismääriä pidetään yleisesti vahinkoa kärsineiden kannalta riittämättöminä. Tästä syystä kaksi sopimusvaltiota on äskettäin sanoutunut irti yleissopimuksesta. Suomi ei ole edes ratifioinut yleissopimusta. Yleissopimuksen uudistamista on valmisteltu asiantuntijatyöryhmässä, jonka ehdotuksen pohjalta hallitusten välinen sopimusvalmistelu on tarkoitus aloittaa.

6. Aikataulu

Asian käsittely aloitettiin kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) oikeudellisessa komiteassa 15.-21.3. 2004 Diplomaattikonferenssi uuden yleissopimuksen hyväksymiseksi järjestettäneen aikaisintaan vuonna 2006.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2875/45/2001

7.6 SAATAVIEN SIIRTO KANSAINVÄLISESSÄ KAUPASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen ensisijaisena tavoitteena on luoda oikeudelliset puitteet lähinnä USA:ssa laajasti käytössä oleville rahoitusmuodoille. Rahoituksen vakuutena käytettäisiin saatavia, jotka siirretään rahoittajalle (esimerkiksi myyjän saatava ostajalta). Saatavat voitaisiin siirtää edelleen useitakin kertoja peräkkäin. Tarkoituksena on kehittää säännöstö, jonka avulla voidaan varmistaa, ettei siirto heikennä velallisen asemaa. Samalla pyritään turvaamaan muiden velkojien oikeudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimukseen liittyviä tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.uncitral.org>. (sen jälkeen valinnat "travaux préparatoires" ja "international payments").

3. Keskeinen sisältö

Soveltamisalan määritelmän ja käytettyjen termien määrittelyn lisäksi sopimus sisältää määräykset saatavien siirron vaikutuksista (muoto, massasiirto, siirtohetki, sopimusoikeudelliset rajoitukset ja vakuuksien siirto), osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä velallisen aseman turvaamisesta.

4. Organisointi

Avoin

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin UNCITRALin 34. istunnossa Wienissä heinäkuussa 2001. Syksyllä 2001 YK:n yleiskokous hyväksyi sen YK:n yleissopimukseksi ja avasi jäsenvaltioiden allekirjoitettavaksi. Suomi ei ole vielä päättänyt allekirjoittamisesta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0451:00/06/01/1998

7.7 ASUNTOKAUPPALAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Asuntokauppalaan tarkistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tiivistelmä OM:n tiedusteluun saaduista vastauksista 20.5.2001.

Työryhmän asettamispäätös 12.2.2002.

Työryhmän mietintö 30.4.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:10)

Lausuntotiivistelmä 2.12.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:33)

3. Keskeinen sisältö

Asuntokauppatyöryhmän mietinnössä ehdotetaan tehtäväksi lukuisia lisäyksiä ja muutoksia asuntokauppalakiin (843/1994). Merkittävimmät uudistukset ja selvennykset koskevat lain yleistä soveltamisalaa, rakentamisvaiheen suojajärjestelmän kattavuutta ja toimivuutta, ennakkomarkkinoinnin yhteydessä suoritettavia varausmaksuja ja käsirahan sijasta käytettäviä vakiokorvausehtoja, perustajaosakkaan tai muun myyjän suorituskyvyttömyyden varalta vaadittavaa kymmenen vuoden rakennusvirhevakuutta, virheilmoituksia sekä asuntoyhteisön asemaa ja oikeuksia silloin, kun uuden asunnon virhe ilmenee yhteisön kunnossapitovastuulle kuuluvassa kiinteistön osassa. Lakiin lisättäisiin myös säännöksiä taloudellisesta virheestä käytetyn asunnon kaupassa sekä pantinhaltijan velvollisuuksista ja vastuusta hänen myydessään panttina olevan asunnon.

Lisäksi mietinnössä ehdotetaan eräitä tarkistuksia kuluttajavalituslautakunnasta annettuun lakiin, kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä annettuun lakiin ja maankäyttö- ja rakennuslakiin.

4. Organisointi

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514

5. Taustatietoja

Asuntokauppalaki tuli voimaan 1995. Oikeusministeriö tiedusteli syksyllä 2000 asuntokauppalain tavoitteiden toteutumista yleisesti sekä mahdollisia puutteita, epäselvyyksiä ja muita ongelmia, joita säännösten käytännön soveltamisessa on tullut ilmi. Saaduista vastauksista laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta ministeriössä järjestettiin kuulemistilaisuus.

6. Aikataulu

Työryhmämietinnön jatkovalmistelu aloitettiin kesällä 2004. Hallituksen esitys annettaneen keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/41/2002

OM007:00/2002

7.8 VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVOPAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen tavoitteena on poistaa oikeudellinen epävarmuus siitä, minkä valtion lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden omistusoikeuden luovutukseen ja vakuuskäyttöön liittyviin (esineoikeudellisiin) kysymyksiin. Epävarmuus koskee erityisesti sellaisia arvopapereita, joita hallitaan valtioiden rajat ylittävissä moniportaisissa ketjuissa (indirect holding system).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus on verkko-osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions/text36e.html>

Arviomuistio 26.5.2003

Komission ehdotus neuvoston päätökseksi koskien yleissopimuksen allekirjoittamista 16292/03
JUSTCIV 273
Lausuntotiivistelmä 1.9.2003

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen tarkoituksiin kysymyksiin sovelletaan sen valtion lakia, jonka säilytys sopimuksen osapuolet ovat valinneet edellyttäen kuitenkin, että välittäjällä on siinä valtiossa yleissopimuksen tarkoittama toimisto.

Yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat arvopaperit, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Yleissopimus koskee sekä arvopapereita, joita hallitaan moniportaisissa ketjuissa että arvopapereita, joissa sijoittajalla on suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan (direct holding system, mm. Suomen arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat arvopaperit). Suomen arvo-osuusjärjestelmässä yleissopimuksen tarkoituksena välittäjänä pidettäisiin arvopaperikeskusta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että Suomen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimuksen teksti hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002. EU:n komissio on tehnyt 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Tällä hetkellä tavoite on, että yleissopimus ratifioitaisiin kevään 2005 aikana.

Tarkoitus on, että EU ja jäsenvaltiot allekirjoittaisivat ja ratifioisivat yleissopimuksen yhtäaikaaisesti. Suomen aikataulu on siten riippuvainen EU:n toimista. Suomen liittymisestä yleissopimukseen on pyydetty lausunnot kesällä 2003. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä 1.9.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM028/00/2001

EU290702/0073

7.9 SÄHKÖISEN KAUPANKÄYNNIN OIKEUSSÄÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

UNCITRALin sähköisen kaupankäynnin työryhmä (Working Group on Electronic Commerce) käsittelee sähköiseen kaupankäyntiin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. UNCITRALin täysistunnossa heinäkuussa 2001 annettiin työryhmälle tehtäväksi ryhtyä valmistelemaan sähköistä sopimuksentekoa koskevaa kansainvälistä yleissopimusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

UNCITRALin sihteeristön valmisteleva työasiakirja A/CN.9/WG.IV/WP. 110 on verkkoosoitteessa <http://www.uncitral.org> (sen jälkeen valinnat "Working Groups", "WG IV Electronic Commerce").

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimukseen on tarkoitus ottaa keskeisiä sähköiseen sopimuksetekoon liittyviä säännöksiä, kuten säännöksiä sähköisten viestien käyttämisestä sopimuksen tekemisessä ja sopimussuhteen aikana (mm. sähköisen tarjouksen ja vastauksen lähettämisen ja vastaanottamisen ajankohdat), muotovaatimusten täyttämisestä sähköisesti, tarjouskehotuksina pidettävistä viesteistä, erehdyksistä sekä sähköisten sopimusehtojen saatavuudesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmä hyväksyi yleissopimuksen lokakuussa 2004 ja se on lähetetty UNCITRALin jäsenvaltioille lausunnolle. Tarkoituksena on, että UNCITRAL hyväksyisi sopimusluonnoksen 38. istunnossaan Wienissä 4.-15.7.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0174:00/06/01/1998

7.10 KULUTTAJAVALITUSLAUTAKUNNAN SIIRTÄMINEN KTM:N HALLINNONALALTA OM:N HALLINNONALALLE

1. Tavoite ja tehtävät

Kuluttajavalituslautakunnasta annetun lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 5.12.2003

Työryhmän mietintö 30.6.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:20)

3. Keskeinen sisältö

Uudella lainsäädännöllä laajennettaisiin lautakunnan toimivaltaa asuinhuoneiston vuokrauksesta ja asumisoikeudesta syntyviin erimielisyyksiin samoin kuin arvopaperisijoittamista koskeviin kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiin erimielisyyksiin. Lautakunnan menettelytapojen uudistamisella tehostettaisiin sen toimintaa ja nopeutettaisiin asioiden käsittelyä.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan kuluttajavalituslautakunta siirretään

oikeusministeriön hallinnonalalle.

Kauppa- ja teollisuusministeriön asettama kuluttajariitatyöryhmä ehdotti loppumietinnössään (kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 12/2002) kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain (42/1978) korvaamista uudella lailla, joka mahdollistaisi lautakunnan kehittämisen ja joustavamman toiminnan. Samalla työryhmä ehdotti lautakunnan nimen muuttamista kuluttajariitalautakunnaksi. Työryhmä katsoi myös, että asumisturva-asioita samoin kuin arvopaperisijoittamista koskevat riidat tulee saattaa eräin poikkeuksin kuluttajariitalautakunnan toimivallan piiriin.

Oikeusministeriö asetti joulukuussa 2003 työryhmän valmistelemaan lautakunnan siirtämistä oikeusministeriön hallinnonalalle. Lisäksi sen tehtävänä oli valmistella ehdotus kuluttajavalituslautakuntaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Työryhmä antoi mietintönsä 30.6.2004.

6. Aikataulu

Lautakunta on tarkoitus siirtää oikeusministeriön hallinnonalalle 1.9.2005. Siirron vaatimat muutokset oikeusministeriötä ja kauppa- ja teollisuusministeriötä koskeviin valtioneuvoston asetuksiin tehdään talvella 2005. Lautakuntaa koskeva hallituksen esitys pyritään antamaan keväällä 2005 siten, että lautakunnan toimivallan laajennus ja uudet menettelytapasäännökset voisivat tulla voimaan vuoden 2006 alusta.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hallinnonalan vaihto vaikuttaa sekä kauppa- ja teollisuusministeriön että oikeusministeriön talousarvioon.

8. Muut tiedot

OM 33/41/2003

OM035:00/2003

7.11 EU-ASETUSEHDOTUS MYYNNINEDISTÄMISESTÄ SISÄMARKKINOILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa poistamalla myynninedistämiskeinoja, kuten alennuksia, kylkiäisiä ja markkinointiarpajaisia koskevat kansalliset yleiset kiellot ja hyväksymällä muiden myynninedistämistä rajoittavien kansallisten säännösten osalta lainsäädäntöjen vastavuoroisen tunnustamisen periaate.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 546 lopullinen

U 87/2001 vp 20.12.2001

TaVL 1/2002 vp 1.3.2002

KOM(2003) 585 lopullinen (komission muutettu ehdotus)

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa kielletään jäsenvaltioita ja ei-julkisia sääntelyelimiä asettamasta yleistä kieltoa käyttää myynninedistämistä tai siihen liittyvää kaupallista viestintää. Jäsenvaltiot ja ei-julkiset sääntelyelimet eivät myöskään saisi rajoittaa palvelujen vapaata tarjontaa tai tavaroiden vapaata liikkumista sillä perusteella, että myynninedistämiskeinoja käytetään. Myynninedistäjän olisi markkinoinnissaan annettava määrättyt tiedot myynninedistämiskeinoista ja niihin liittyvistä

tarjouksista. Lasten ja nuorten suojelemiseksi säädetään eräistä myynninedistämisen rajoituksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

Ehdotus täydentää komission samana päivänä antamaa vihreää kirjaa kuluttajansuojasta Euroopan unionissa (KOM(2001) 531 lopullinen). Vihreän kirjan tarkoituksena oli käynnistää laaja keskustelu EU:n kuluttajansuojapolitiikan tulevasta suunnasta, ja siinä esitettiin vaihtoehtoja yhteisön kuluttajansuojalainsäädännön, erityisesti markkinointilainsäädännön kehittämiseksi. Komissio antoi kesäkuussa 2002 vihreän kirjan seurannasta tiedonannon, jonka pohjalta komissiossa valmisteltiin ehdotus puitedirektiiviksi sopimattomista kaupallisista menettelyistä ja ehdotus asetukseksi kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä.

6. Aikataulu

Puheenjohtajavaltio Luxemburg on ilmoittanut pyrkivänsä ehdotuksesta poliittiseen yhteisymmärrykseen kesäkuun 2005 kilpailukykyneuvostossa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro 3642/45/2001

7.12 EU-DIREKTIIVIEHDOTUS SOPIMATTOMISTA KAUPALLISISTA MENETTELYISTÄ SISÄMARKKINOILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa ja saavuttaa korkea kuluttajansuojan taso yhdenmukaistamalla jäsenvaltioiden säännökset sellaisista hyvän tavan vastaisista tai muuten sopimattomista kaupallisista menettelyistä, jotka vahingoittavat kuluttajien taloudellisia etuja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2003) 356 lopullinen

U 31/2003 vp 18.9.2003

TaVL 13/2003 vp 22.10.2003

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus perustuu sopimattomat kaupalliset menettelyt kieltävään yleislausekkeeseen. Menettelyä pidetään sopimattomana, jos se on vastoin ammatillisen huolellisuuden vaatimuksia ja jos se merkittävästi vääristää tai on omiaan merkittävästi vääristämään keskivertokuluttajan, jolle se on osoitettu tai jonka se tavoittaa, taloudellista käyttäytymistä tai, jos menettely on kohdistettu erityisesti tiettyyn kuluttajaryhmään, ryhmän keskivertojäsenen taloudellista käyttäytymistä. Sopimattomina pidetään erityisesti sellaisia menettelyjä, jotka ovat direktiivissä yksityiskohtaisesti määritellyllä tavalla harhaanjohtavia tai aggressiivisia.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

Ehdotus liittyy läheisesti EU-asetusehdotukseen myynninedistämisestä sisämarkkinoilla sekä 27.10.2004 hyväksytyyn EU-asetukseen kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä N:o 2006/2004.

6. Aikataulu

Neuvoston yhteinen kanta vahvistettiin marraskuussa 2004. Ehdotus on Euroopan parlamentin toisessa käsittelyssä ja saataneen lopullisesti hyväksytyä vuoden 2005 alkupuolella.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 3/471/2003

EU/2003/0814

7.13 EU-KULUTUSLUOTTODIREKTIIVIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on mahdollistaa entistä avoimempien ja tehokkaampien kulutusluottomarkkinoiden luominen ja toisaalta taata sellainen kuluttajansuojan taso, jonka avulla luottojen vapaa liikkuvuus voidaan toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla sekä luotonantajien että kuluttajien kannalta. Uusi direktiivi korvaisi voimassa olevan, vuodelta 1987 peräisin olevan direktiivin 87/102/ETY.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002)443 lopullinen

U 64/2002 vp 7.11.2002

TaVL 18/2002 vp 12.12.2002

KOM(2004)747 lopullinen (komission muutettu ehdotus)

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin soveltamisalaa laajennettaisiin yhä useampiin elinkeinonharjoittajien kuluttajille tarjottuihin luottoihin ja direktiivistä tulisi täysharmonisointisäädös. Uutta olisivat myös yksityiskohtaiset säännökset kuluttajille ennen luottosopimuksen tekemistä annettavista tiedoista, periaate vastuullisesta luotonannosta ja eräät säännökset vakuutus sopimuksista. Muutettu ehdotus ei enää sisällä säännöksiä luottojen perinnästä eikä luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Euroopan parlamentti sai päätökseen direktiiviehdotuksen 1. käsittelyn huhtikuussa 2004. Parlamentin kannan johdosta komissio antoi lokakuussa 2004 muutetun ehdotuksen.

Puheenjohtajavaltio Luxemburg on ilmoittanut, että ehdotus otetaan käsiteltäväksi neuvoston työryhmässä sen jälkeen, kun komission ehdotuksesta on saatu ns. konsolidoitu versio. Ehdotuksen suhteen ei ole odotettavissa merkittävää edistymistä kuluvalla puheenjohtajuuskaudella.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 40/461/2002

EU/230902/0691

8. YHTIÖOIKEUS

8.1 OSAKEYHTIÖLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Osakeyhtiölain kokonaisuudistus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä 7.7.2000 laadittu muistio.

Työryhmän asettamispäätös 16.2.2001.

Seurantaryhmän asettamispäätös 7.5.2001.

Työryhmän mietintö 6.5.2003 (Oikeusministeriö, Työryhämietintö 2003:4)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausunnot ja selvityksiä 2003:39)

Muistio jatkovalmistelusta 12.1.2004

Osakeyhtiölaki (luonnos 8.12.2004)

3. Keskeinen sisältö

Osakeyhtiölakityöryhmän mietintö sisältää hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen uudeksi osakeyhtiölaiksi. Tavoitteena on ollut yritysten toimintamahdollisuuksien hallittu lisääminen ilman, että velkojien ja vähemmistöosakkeenomistajien asema olennaisella tavalla muuttuu. Ehdotuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota pienten yhtiöiden asemaan.

Työryhmän ehdotus sisältää merkittäviä muutosehdotuksia, joita ovat esimerkiksi siirtyminen aidosti nimellisarvottomaan pääomajärjestelmään, yhtäältä varojen jakamista koskevien säännösten liberalisointi ja toisaalta niiden täsmentäminen, yritysten rakennejärjestelyvaihtoehtojen monipuolistaminen ja itse menettelyjen nopeuttaminen sekä oikeussuojakeinojen täsmentäminen. Ehdotuksessa on pyritty korostamaan osakeyhtiöoikeuden keskeisten periaatteiden merkitystä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Pulkkinen, Pekka T., erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7702

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664

5. Taustatietoja

Voimassa oleva osakeyhtiölaki (734/1978) tuli voimaan vuonna 1980. Lakia on muutettu useaan otteeseen. Laajin muutos on vuonna 1997 voimaan tullut osittaisuudistus (145/1997), jolla laki muun muassa saatettiin vastaamaan Euroopan yhteisöjen lainsäädäntöä.

Oikeusministeriössä valmistui 7.7.2000 laaja arvio osakeyhtiölain muutostarpeista. Muistiossa tarkastellaan osakeyhtiöainsäädäntöön vaikuttavia muutostekijöitä sekä ehdotetaan osakeyhtiölain uudistamista siten, että se olisi nykyistä joustavampi. Muistiossa myös yksilöidään useita muutettavia asiakokonaisuuksia. Muistiosta pyydettiin lausunnot yli 50 eri taholta. Lausunnoissa pidettiin tilannearvioita yleisesti ottaen oikeana ja suhtauduttiin myönteisesti esitettyyn suunnitelmaan osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen toteuttamisesta. Lausunnoissa korostettiin

tarvetta samalla yhteensovittaa yhtäältä osakeyhtiölainsäädäntöä sekä toisaalta vero- ja arvopaperimarkkinalainsäädäntöä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 19.9.2003 mennessä ja niistä on laadittu lausuntotiivistelmä. Oikeusministeriö järjesti 28.1.2004 osakeyhtiölain jatkovalmistelusta keskustelutilaisuuden, johon osallistuivat osakeyhtiölakityöryhmän seurantatyöryhmässä edustettuina olleet tahot. Hallituksen esitys pyritään antamaan keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM014:00/2001

OM 4376/41/2001

8.2 OSAKEYHTIÖLAIN MUUTTAMINEN OMIEN OSAKKEIDEN HANKKIMISEN OSALTA

1. Tavoite ja tehtävät

Julkisten osakeyhtiöiden omien osakkeiden hankinnan helpottaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 282/2005 vp 28.1.2005

3. Keskeinen sisältö

Julkisia osakeyhtiöitä koskevan omien osakkeiden hankintarajan korottaminen viidestä prosentista kymmenesosaan yhtiön osakepääomasta ja kaikkien osakkeiden äänimäärästä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkkinen, Pekka T., erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7702

5. Taustatietoja

Ehdotus vastaa pääpiirteissään osakeyhtiölain kokonaisuudistukseen sisältyvää ehdotusta.

Keskuskaupakamari, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ja OMX Exchanges Oy esittivät muutoksen toteuttamista kiireellisenä osittaisuudistuksena, koska julkisilla yhtiöillä on välitön tarve hankkia omia osakkeitaan laajemmin kuin nykyinen laki sallii.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 11/42/2004

OM007:00/2005

8.3 ASUNTO-OSAKEYHTIÖLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Asunto-osakeyhtiölain uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 24.7.2003.

Lausuntotiivistelmä 12.2.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:6)

Työryhmän asettamispäätös 18.5.2004

Seurantaryhmän asettamispäätös 28.5.2004

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksen lähtökohtana on edistää asunto-osakeyhtiömuotoista asumista siten, että se voidaan järjestää osakkaiden kannalta mahdollisimman tehokkaasti, turvallisesti ja riittävän ennakoitavalla tavalla. Lisäksi pyritään lain selkeyteen ja helppolukuisuuteen. Laissa otetaan myös huomioon osakeyhtiölain kokonaisuudistus ja muu yhtiölainsäädännön kehitys.

Selvitetään lain uudistustarpeet, jotka liittyvät kunnossapitoon, osakkaan muutostöihin sekä osakkaan ja yhtiön vastuuta koskeviin säännöksiin. Samassa yhteydessä on tarkoituksenmukaista käsitellä näihin läheisesti liittyviä vastikesäännöksiä. Lisäksi selvitetään ongelmallisiksi koettujen yksityiskohtaisten säännösten (esim. lain soveltamisala, asunto-osakeyhtiön tarkoitus ja toimiala, osakkaan maksuvelvollisuus, yhtiön perusparannukset, yhtiökokous, yhtiön hallinto) uudistustarve.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1606 7664

Jäsenet:

Pulkinen, Pekka T., erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7702

Kinnunen, Helena, johtava lakimies, Suomen Kiinteistöliitto ry

Järvinen, Timo A., asiamies, asianajaja, Isännöitsijäyritysten liitto ry

Saarelainen, Minna, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Sario, Tuula, johtava lakimies, Suomen Kuluttajaliitto ry

Nevala, Tapio, lakimies, Suomen Kiinteistöväälittäjäliitto ry

Työryhmän sivutoimisena sihteerinä toimii varatuomari, AIT-isännöitsijä Essi Rikalainen, Helsingin Seudun Isännöitsijät Oy. Oikeusministeriö voi osoittaa työryhmän käyttöön muita sihteereitä.

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

Seurantaryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Astola, Tiina, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7666

Jäsenet:

Heiskanen-Frösén, Seija, hallitusneuvos, ympäristöministeriö

Huuhka, Jaana-Maarit, päälakimies, Valtion asuntorahasto ARA

Kauppinen, Sakari, apulaisjohtaja, Patentti- ja rekisterihallitus

Rantatulkkila, Heidi, henkikirjoittaja, Espoon maistraatti
 Linnainmaa, Leena, osastopäällikkö, Keskuskauppakamari
 Varala, Anna-Liisa, rakennuslakimies, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry
 Palviainen, Kirsi, asiamies, Rakennusteollisuus RT ry
 Wuolijoki, Sakari, lakimies, Suomen Pankkiyhdistys r.y.
 Ijäs, Hannu, vahinkovakuutus­päällikkö, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
 Vanhanen, Rauno, johtaja, Suomen Yrittäjät ry
 Hernesniemi, Herkku, puheenjohtaja, Asukasliitto ry
 Kuusiola, Arto, KHT, HTM-tilintarkastajat ry

5. Taustatietoja

Asunto-osakeyhtiölaki (AOYL, 809/1991) tuli voimaan vuonna 1992. Perusparannusta, uudistusta, lisärakentamista ja lisäalueen hankkimista koskevaan asunto-osakeyhtiön yhtiökokouksen päätökseen sovellettavien säännösten muutos tuli voimaan vuonna 2001 (316/2001). Muut asunto-osakeyhtiö­lakiin tehdyt muutokset ovat liittyneet muun lainsäädännön muutoksiin.

Asunto-osakeyhtiöiden ja osakkaiden tekemien korjausten, uudistusten ja lisärakentamisen tarve kasvaa, kun rakennuskanta ja asukkaat ikääntyvät ja asukaskunta, rakennustekniikka, asumispalvelut ja asuinkiinteistöjä koskevat viranomaisvaatimukset muuttuvat. Samat tekijät lisäävät tarvetta myös muihin järjestelyihin ja vastuusuhteiden selventämiseen asunto-osakeyhtiöissä. Muilta osin AOYL on osoittautunut pääosin toimivaksi.

Kesällä 2003 oikeusministeriössä laadittiin virkatyönä arviomuistio, jonka mukaan AOYL:n kiireellisin muutostarve liittyy kunnossapitoa, osakkaan muutostöitä, yhtiön perusparannuksia ja uudistuksia sekä yhtiön ja osakkaan vastuuta koskeviin säännöksiin. Muistiosta järjestettiin syksyllä 2003 laaja lausuntokierros. Kiireellisimpänä pidettiin osakkaan muutostöitä, kunnossapitovastuun jakautumista ja vahingonkorvausvastuuta koskevan sääntelyn selventämistä.

6. Aikataulu

Työryhmän ja seurantaryhmän toimikausi päättyy 30.11.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 11/41/2003

OM035:00/2003

8.4 EU:N DIREKTIIVIEHDOTUS PÄÄOMAYHTIÖIDEN RAJATYLITTÄVISTÄ SULAUTUMISISTA (entinen 10. yhtiöoikeudellinen direktiivi)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa poistamalla esteet eri jäsenvaltioista olevien pääomayhtiöiden sulautumiselta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(84) 727 lopullinen

Y 12/1994

TaVL 12/1994 vp 18.10.1994

KOM(2001) 763 lopullinen

KOM (2003) 703 lopullinen

U 24/2004 vp 15.4.2004

Lausuntotiivistelmä 12.2.2004

Neuvoston kilpailukykyneuvoston yleisnäkemys 25.11.2004 (15315/04 SOC 562 DRS 43)

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus koskee pääomayhtiöiden rajatylittäviä sulautumisia. Pääomayhtiöllä tarkoitetaan julkisten ja yksityisten osakeyhtiöiden lisäksi muita sellaisia omistajien rajoitetulla vastuulla toimivia oikeushenkilöitä, joita koskevat tiedot ja edustaminen on järjestetty EU:n ensimmäisessä yhtiöoikeudellisessa direktiivissä (ns. julkistamisdirektiivi) tarkoitettulla tavalla. Suomessa soveltamisalaan kuuluisivat osakeyhtiöiden lisäksi ainakin osuuskunnat ja keskinäiset yhtiöt.

Ehdotuksen mukaan rajat ylittävään sulautumiseen sovellettaisiin pääosin kansallisia sulautumissäännöksiä. Sulautumisen rekisteröinnin osalta ehdotus vastaa pääosin eurooppayhtiöasetuksen säännöksiä eurooppayhtiön perustamisesta sulautumisen kautta.

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664

5. Taustatietoja

EU:n kilpailukykyneuvostossa saavutettiin 25.11.2004 poliittinen yleisnäkemys direktiivistä. Direktiiviehdotus hyväksytään yhteispäätösmenettelyssä, joten ehdotuksen käsittely jatkuu Euroopan parlamentissa. Parlamentin kannasta päätettäneen aikaisintaan maaliskuussa 2005.

Neuvoston yleisnäkemyksen mukaan direktiivi voisi tulla Suomessa sovellettavaksi yksityisen ja julkisen osakeyhtiön lisäksi osuuskuntaan ja keskinäiseen yhtiöön. Komission alkuperäisestä ehdotuksesta poiketen neuvosto ei pitänyt tarpeellisena rahavastikkeen käytön rajoittamista. Toisaalta neuvosto kiinnitti huomiota siihen, että henkilöstön osallistumisoikeudet eivät huonontuisi sulautumisen seurauksena. Sulautumisen toteuttamiseen sovellettaisiin kunkin osallistuvan yhtiön kotivaltion kansallista sulautumista koskevaa lainsäädäntöä aina kun se olisi mahdollista.

Tämän direktiivin ja verodirektiivien muutosten tultua voimaan rajatylittäviä sulautumisia koskevat ongelmat liittyvät eri valtioiden yhtiöverotuksen eroihin.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Komission vaikutusarvion mukaan direktiiviehdotus hyödyttäisi ennen kaikkea pk-yrityksiä. Ehdotus mahdollistaisi rajat ylittävän sulautumisen nykyistä selvästi halvemmalla ja yksinkertaisemmin, millä pitäisi olla positiivinen vaikutus työllisyyteen ja yritysten kilpailukykyyn.

Jos direktiivi koskee myös muita yhteisömuotoja kuin julkista osakeyhtiötä, sulautumisen seurauksena myös yhteisömuoto voi muuttua osakkaiden, jäsenten tai velkojien kannalta katsottuna. Muutokset ovat sitä merkittävämpiä, mitä vähemmän sääntelyä on harmonisoitu tai mitä epäyhdenmukaisempaa harmonisoimaton kansallinen sääntely muutoin on.

8. Muut tiedot

OM 3/453/2003

OM195:00/09/01/1998

8.5 EU-ASETUSEHDOTUS EUROOPPALAISEKSI KESKINÄISEKSI YHTIÖKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda uusi ylikansallinen keskinäinen yhtiömuoto. Tavoitteena on helpottaa rajat ylittävää yritystoimintaa EU-alueella ja vähentää rajat ylittävään toimintaan liittyviä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä esteitä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopullinen
Y 15/1994 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu olennaisesti yhtiön kotipaikan lainsäädännölle, joten eri valtioihin perustuvat keskinäiset eurooppayhtiöt poikkeaisivat sääntelyltään toisistaan. Asetusehdotus sisältää lähinnä keskinäisen eurooppayhtiön perustamiseen liittyviä määräyksiä. Ehdotukseen liittyy henkilöstön edustusta koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä. Lopullinen sisältö tulee melko pitkälle vastaamaan eurooppayhtiötä koskevaa asetusta.

4. Organisointi

Valmistelija:
Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664

5. Taustatietoja

Ehdotusta on käsitelty neuvoston työryhmässä syyskaudella 1996. Oikeusministeriö on järjestänyt ehdotuksesta kuulemistilaisuuden.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0193:00/09/01/1998

8.6 EU-ASETUSEHDOTUS EUROOPPAYHDISTYKSESTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda ylikansallinen, EU-alueella toimiva uusi voittoa tavoittelematon yhdistysmuoto, eurooppayhdistys, jolla helpotetaan rajat ylittävää yhdistystoimintaa EU:n sisällä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopullinen
Y 15/1994

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu olennaisesti yhdistyksen kotipaikan lainsäädännölle, jota ei ole harmonisoitu. Viimeisessä julkistamattomassa eurooppayhdistystä (EA) koskevassa asetusehdotuksessa on aineellisia säännöksiä EA:n perustamisesta, oikeushenkilöasemasta, säännöistä, kotipaikasta ja sen siirtämisestä ja rekisteröinnistä, EA:han sovellettavasta laista, EA:n jäsenistä ja jäsenten kokouksesta, toimielimistä ja niiden jäsenten vastuusta, edustamisesta, tilinpäätöksestä ja

tarkastuksesta, ylijäämän ja muiden varojen jakamisesta, EA:n purkamisesta ja EA:n muuttamisesta kansallisessa laissa säännellyksi yhdistykseksi.

EA-asetuksen lopullinen sisältö tulee vastaamaan suurelta osin eurooppaosuuskuntaa koskevaa asetusehdotusta. EA:n sisäisten suhteiden määrittely perustuu kuitenkin pääosin EA:n sääntöihin ja kansalliseen sääntelyyn.

4. Organisointi

Valmistelija:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664

5. Taustatietoja

Asetuksen hyväksyminen on pääasiassa viivästynyt sen vuoksi, että vuodesta 1996 lähtien EU:ssa pidettiin yleisesti tärkeämpänä saattaa voimaan eurooppayhtiötä ja -osuuskuntaa koskevat asetukset ja niihin liittyvät työntekijöiden osallistumista koskevat direktiivit, joihin liittyi merkittäviä erimielisyyksiä. SE:tä ja eurooppaosuuskuntaa koskevan kiistan ratkaiseminen helpottaa työntekijäosallistumisen järjestämistä EA:ssä.

Asetusta valmistelevassa neuvoston työryhmässä osa jäsenvaltioista epäilee asetuksen tarpeellisuutta. EU-tasoisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn tarvetta arvioivassa ns. Winterin raportissa asetusehdotus on vähiten tärkeiden hankkeiden ryhmässä.

6. Aikataulu

Yli kuuden vuoden tauon jälkeen asetusta käsiteltiin neuvoston työryhmässä keväällä 2003. Käsittelyä ei kuitenkaan ilmeisesti jatketa vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei olisi valtiontaloudellisia vaikutuksia. Asetus mahdollistaisi suomalaisten rekisteröityjen yhdistysten ja muiden voittoa tavoittelemattomien oikeushenkilöiden siirtymisen pois Suomesta.

8. Muut tiedot

OM 1/453/2003

OM0191:00/09/01/1998

9. ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnitykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämistä ja panttaamista velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa

käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7703

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty. Asiassa on syytä seurata ratkaisuja, joita tehdään liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanossa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro 1984/061/91

OM0196:00/06/01/1998

9.2 KIINTEISTÖJEN KIRJAAMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on, että kirjaamisjärjestelmässä voidaan täysimääräisesti hyödyntää nykyaikaisen tietoyhteiskunnan menetelmiä. Lisäksi tulisi tarpeen mukaan mahdollistaa sähköisten sopimusten ja asiakirjojen käyttö kiinteistön kaupassa ja panttauksessa. Sähköisten palvelujen käytön tulisi perustua vapaaehtoisuuteen. Menettelytapojen tulisi olla asiakaslähtöisiä, helppokäyttöisiä ja taloudellisia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 31.3.2004

Toimikunnan I osamietintö 20.12.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:6)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan tehtävänä on selvittää, millaisin sähköisen asioinnin ja tiedonsiirron keinoin voidaan tehostaa kirjaamismenettelyä ja parantaa lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin tietosisältöä. Tehtävänä on myös selvittää tarvetta siirtyä sähköiseen kaupankäyntiin ja sähköisten panttikirjojen käyttöön.

Toimikunnan oli selvitettävä eri kehittämisvaihtoehtojen aiheuttamia lainsäädännön muutostarpeita. Tietoteknisiä valmiuksia on arvioitava rinnan oikeudellisten kysymysten kanssa. Toimikunnan on arvioitava myös vaihtoehtojen kustannus- ja organisaatiovaikutuksia samoin kuin niiden mahdollisia toteuttamisaikatauluja. Vaikutuksia on arvioitava viranomaisten sekä yksityishenkilöiden ja yritysten kannalta.

Huomioon on otettava myös muut keinot tehostaa kirjaamismenettelyä ja parantaa asiakaspalvelua.

Toimikunnan oli ensiksi laadittava selvitys siitä, voidaanko kiinteistöjen omistajatietojen ajantasaisuutta parantaa eri viranomaisten rekistereistä saatavilla tiedoilla ja voidaanko saantotietojen kulkua nopeuttaa. Tarvittavat ehdotukset lainsäädännön muuttamiseksi oli tältä osin laadittava hallituksen esityksen muotoon 31.10.2004 mennessä.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Kartio, Leena, kansleri

Jäsenet

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Kokkonen, Arvo, maanmittausneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Karvinen, Pauli, ylijohdaja, Maanmittauslaitos

Wuolijoki, Sakari, oikeustieteen lisensiaatti, Suomen Pankkiyhdistys r.y.

Jukka Malila, toimitusjohtaja, Suomen Kiinteistöväälittäjäliitto ry

Kimmo Simola, kärjätuomari, Turun kärjäoikeus

Asiantuntijat

Raiskinmäki, Martti, ylitarkastaja, oikeusministeriön tietotekniikkatoimisto

Mattsson, Jarmo, ylitarkastaja, Verohallitus

Närhi, Eila, ylitarkastaja, Verohallitus

Hurmeranta, Jyrki, hallitussihteeri, ympäristöministeriö

Österberg, Mari, lakimies, Kuluttajavirasto

Pösö, Päivi, ylitarkastaja, Väestörekisterikeskus

Holopainen, Matti, maankäyttöinsinööri, Suomen Kuntaliitto

Rouhe, Annamari, henkikirjoittaja, Tampereen maistraatti

Sihteeri

Toimikunnalla on lisäksi oikeus ottaa sivutoiminen sihteeri.

5. Taustatietoja

Kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisjärjestelmää koskevat säännökset ovat maakaassa (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997.

Kiinteistötietojärjestelmän omistajatietojen ajantasaisuutta ja sen parantamismahdollisuuksia on selvitetty 9.12.2002 valmistuneessa mietinnössä.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 31.10.2005. Hallituksen esitys osamietinnön perusteella kiinteistöjen omistajatietojen ajantasaisuutta parantaviksi säännöksiksi pyritään antamaan keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 4/41/2004

OM016:00/2004

9.3 VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Vesilakiin liittyvien uudistustarpeiden selvittäminen ja ehdotusten tekeminen tarpeelliseksi katsotuista muutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 22.3.2000

Toimikunnan mietintö 16.6.2004, (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2004:2)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan tuli kiinnittää työssään erityistä huomiota

- vesivarojen käytössä tapahtuneista muutoksista aiheutuvaan tarpeeseen tarkistaa vesilain eri lukujen säännöksiä;
- uusimman kansainvälisen vesioikeuden periaatteiden sekä Euroopan yhteisön uusimman lainsäädännön ja ohjausjärjestelmien sovittamiseen Suomen vesilainsäädäntöön;
- vesitaloushankkeiden lupaharkinnan yhtenäistämismahdollisuuksiin sekä vanhojen vesitalous hankkeiden lupien tarkistamisen edellytyksiin;
- vesitaloushankkeiden toteutus- ja ylläpitokustannusten jakamiseen sekä vesioikeudellisten yhteisöjen sääntelyn ajanmukaistamiseen;
- lain rakenteellisiin ja säädösteknisiin uudistamistarpeisiin;
- vesiasian käsittelystä perittävien maksujen uudistamistarpeisiin; sekä
- yhteiskunnan ja talouden muutoksista aiheutuvaan mahdolliseen tarpeeseen muutoin tarkistaa vesivarojen käytön sääntelyä.

4. Organisointi

Valmistelija

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 67706 (15.2.2005 lähtien)

5. Taustatietoja

Vesilakia (264/1961) on muutettu osittaistarkistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi tarkistaa ja ajanmukaistaa laki kokonaisuudessaan.

6. Aikataulu

Toimikunnan mietinnöstä pyydettiin lausunnot 1.11.2004 mennessä. Lausunnonantajille järjestettiin esittelytilaisuus komitean ehdotuksista 21.9.2004

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM191:00/06/06/2000

10. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 VAPAAEHTOISTEN VELKASOVINTOJEN SEURANTARYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Seurantaryhmän tehtävänä on kerätä tietoa pankkien tekemistä vapaaehtoisista velkasovinnosta ja

edistää ohjelma-asiakirjan mukaisen tarkoituksen toteuttamista. Ohjelma-asiakirjan tavoitteena on, että sen tarkoittamilla toimenpiteillä voidaan ratkaista pääosa jäljellä olevista yksityishenkilöiden velkaongelmista, jotka ovat peräisin 1990-luvun lamasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Seurantaryhmän asettamispäätös 28.5.2002

Muistio 26.9.2002

Vapaaehtoinen velkasovinto-ohjelma, 1-vuotisraportti 24.10.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:35)

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Rissanen, Kirsti, kansliapäällikkö, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja

Fogelholm, Markus, toimitusjohtaja, Suomen Pankkiyhdistys r.y.

Jäsenet

Harju, Ilkka, lainsäädäntöneuvos valtiovarainministeriö

Eriksson, Bo Göran, ylijohtaja, kauppa- ja teollisuusministeriö

Veikkola, Leena, toiminnanjohtaja, Takuu-Säätiö

Mickwitz, Erik, ylijohtaja/kuluttaja-asiamies, kuluttajavirasto

Pentikäinen, Aulikki, johtava velkaneuvoja, Espoon kaupunki

Sihteeri

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 67703

5. Taustatietoja

Suomen Pankkiyhdistys r.y., oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä Takuu-Säätiö allekirjoittivat 2.5.2002 vapaaehtoisia velkasovintoja koskeva ohjelma-asiakirjan. Sovintoon ovat liittyneet myös Suomen Perintätoimistojen Liitto ry ja eräät liittoon kuulumattomat perintätoimistot. Edistääkseen velkasovintojen aikaansaamista osapuolet sopivat myös täytäntöönpanon seuraamiseksi perustettavasta erillisestä seurantaryhmästä. Ohjelma-asiakirjan mukaan edustettuina ovat kaikki edellä mainitut osa-puolet, minkä lisäksi siihen kutsutaan Kuluttajaviraston edustaja. Ohjelma-asiakirjassa sovittiin, että puheenjohtajan seurantatyöryhmälle asettaa oikeusministeriö ja varapuheenjohtajan Suomen Pankkiyhdistys r.y.

6. Aikataulu

Seurantaryhmän määräaika päättyi 31.12.2004. Seurantaryhmän loppuraportti valmistuu alkuvuodesta 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro12/41/2002

OM017:00/2002

10.2 MAKSUKYVYTTÖMYYSJÄRJESTELMIEN KEHITTÄMISTARPEIDEN ARVIOIMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Maksukyvyttömyysjärjestelmien kehittämistarpeiden arviointi velkavastuusta vapautumisen ja oman asunnon suojaamisen osalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusneuvos Pauliine Koskelon selvitys 30.4.2004 ”Henkilökohtainen velkavastuu ja insolvenssimenettelyt” (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:16).

Työryhmän asettamispäätös 11.8.2004

Työryhmän mietintö 21.12.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:20)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tuli arvioida muun muassa yksityishenkilön velkajärjestelystä saatujen kokemusten, kansainvälisen kehityksen sekä selvitysten perusteella sitä, onko syytä helpottaa velkavastuusta vapautumista ja millä tavoin maksukyvyttömyysjärjestelmiämme siinä tapauksessa olisi tarkoituksenmukaisinta kehittää. Asiaa oli tarkasteltava erityisesti yritysten ja yrittäjien toimintaedellytysten kannalta. Työryhmän oli tarkasteltava myös oman asunnon käyttöä vakuutena ja mahdollisuutta suojata asuntoa maksukyvyttömyystilanteessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7719

5. Taustatietoja

Hallitusohjelmaan liittyen oikeusneuvos Pauliine Koskelon oikeusministeriölle laatimassa selvityksessä ”Henkilökohtainen velkavastuu ja insolvenssimenettelyt” tarkastellaan henkilökohtaiseen konkurssiin liittyviä sisällöllisiä peruskysymyksiä sekä tarvetta ja mahdollisuuksia kehittää maksukyvyttömyysjärjestelmiämme. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota kansainväliseen kehitykseen ja erityisesti Yhdysvaltain maksukyvyttömyysjärjestelmiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tilauksesta on yrittäjyyden politiikkaohjelmaan liittyen Vaasan yliopiston rahoitus- ja sijoitusinstituutissa laadittu henkilökohtaista konkurssia ja oman asunnon suojaosuuden piiriin siirtämistä koskeva haastattelututkimus (KTM Julkaisuja 13/2004).

Tutkimuksessa arvioidaan, miten velkavastuusta vapautuminen ns. henkilökohtaisen konkurssin avulla ja omistusasunnon suojaaminen ulosotolta vaikuttaisivat yhtäältä rahoitusmarkkinoilla ja toisaalta halukkuuteen ryhtyä yrittäjäksi.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot 31.3.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro14/41/2004

OM033:00/2004

10.3 YRITYSSANEERAUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yrityssaneerausta koskevan lainsäädännön tarkistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tiivistelmä lausunnoista 30.11.2004

Työryhmän asettamispäätös 20.1.2005

3. Keskeinen sisältö

Yrityssaneerauslainsäädäntö tuli voimaan 8.2.1993. Lakia on eräin osin tarkistettu, mutta lainsäädännön toimivuutta ja siinä ilmenneitä epäkohtia ei ole laajemmin arvioitu.

Työryhmän tehtävänä on arvioida, miltä osin saneeraukseen liittyviä epäkohtia voidaan korjata koulutuksella, menettelytapojen kehittämällä ja konkurssiasiaain neuvottelukunnan suosituksilla sekä miltä osin on tarkistettava lainsäädäntöä. Työryhmän on erityisesti selvitettävä menettelyn valintaa saneerauksen ja konkurssin välillä, mahdollisuutta lisätä yrityksen tervehdyttämistoimenpiteiden osuutta saneerausohjelmissa ja lyhentää hakemusten käsittelyaikoja tuomioistuimissa

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7719

Jäsenet

Pulkkinen, Pekka, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Arko-Koski, Eeva, toimistopäällikkö, Konkurssiasiamiehen toimisto

Vigren, Tuija, ylitarkastaja, Verohallitus

Ruutu, Juhani, kehityspäällikkö, Finnvera Oyj

Ruikka, Tuula, kärjäntuomari, Helsingin kärjäoikeus

Viilo, Juhani, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Wuolijoki, Sakari, oikeustieteen lisensiaatti, Suomen Pankkiyhdistys

Kiviniemi, Jouni, saneerausasiantuntija, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto

Tähtivuori, Riikka, lainopillinen asiamies, Suomen Yrittäjät ry

Pysyvä asiantuntija

asianajaja, KTL Markku Savolainen, Asianajotoimisto Taneli Simonen Oy, Joensuu.

Työryhmän sihteerinä toimii erityisasiantuntija Riitta Hämäläinen oikeusministeriöstä, puh. 1606 7673

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Hanke liittyy osaltaan pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan, johon sisältyvän yrittäjyyden politiikkaohjelman mukaan on tarkoitus kehittää konkurssi-, yrityssaneeraus- ja muuta maksukyvyttömyyslainsäädäntöä elinkelpoisten yritysten tarpeettomien konkurssien välttämiseksi.

6. Aikataulu

Keskustelutilaisuus 22.9.2004 ja siihen liittyvä lausuntokierros 8.10.2004

Työryhmän määräaika päättyy 31.12.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 18/41/2004

OM037:00/2004

10.4 ULOSOTTOLAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Ulosottolainsäädäntöä uudistetaan virkatyönä laajoin osittaisuudistuksin. Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksessa on tarkoitus koota ulosottolakiin tärkeimmät täytäntöönpanoa koskevat säännökset ja yhtenäistää eri saatavalajeja koskeva menettely.

Kokonaisuudistuksen keskeisenä tavoitteena on tuloksellinen, nopea ja edullinen sekä velallisen omatoimista suoritusta tukeva ulosotto. Tehokkuustavoitteeseen pääsemiseksi pyritään löytämään keinot, joissa otetaan huomioon velallisen hyväksyttävä vähimmäistoimeentulo sekä asianosaisten oikeusturva, ihmisoikeudet ja perusoikeudet.

Kokonaisuudistuksen 2. vaihe (L 679-692/2003, HE 216/2001 vp) tuli voimaan 1.3.2004. Uudistuksella vähennetään haittoja, jotka aiheutuvat velalliselle ulosoton pitkäkestoisuudesta. Ulosotossa siirryttiin velalliskohtaiseen asioiden hoitoon, jossa yhden velallisen kaikki ulosottoasiat keskitetään samalle ulosottomiehelle.

Kokonaisuudistuksen 3. vaiheen hallituksen esitys on parhaillaan valmisteltavana. Esitys on tarkoitus antaa keväällä 2005.

Myös kokonaisuudistuksen viimeisen eli 4. vaiheen ehdotuksen valmistelu on alkanut. Tarkoitus on uudistaa paikallisia ulosottoviranomaisia koskevat ulosottolain 1 luvun säännökset. Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanoa ja veron ulosottoa koskevat säännökset tarkistetaan. Myös vuonna 1996 voimaan tulleisiin muutoksenhakusäännöksiin tehdään muutoksia säännösten toimivuutta koskevan selvityksen pohjalta. Vuonna 1895 säädetty ulosottolaki korvattaisiin uudella lailla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus hallituksen esitykseksi ulosottolain muuttamisesta 24.6.2003, lausuntoja ja selvityksiä 2003:18, oikeusministeriö (3. vaihe)

Lausuntopyyntö 25.6.2003, OM 16/41/2003.

Lausuntotiivistelmä 7.1.2004 (Heidi Lindfors), lausuntoja ja selvityksiä 2004:1, oikeusministeriö

3. Keskeinen sisältö

Kokonaisuudistuksen 3. vaiheen ehdotus sisältää ulosmittausta koskevat säännökset (ulosottolain 4 luku) sekä myynti- ja tilityssäännökset (ulosottolain 5 ja 6 luku).

Ehdotuksessa parannettaisiin pienituloisten velallisten suojaa lieventämällä ulosmittauksen määrää

ja laajentamalla vapaakuukausijärjestelmää. Toisaalta suurituloisimpien ulosmittausta tiukennettaisiin. Yritystoiminnan jatkamisen edellytyksiä parannettaisiin mm. elinkeinotuloa koskevien säännösten uudistamisella. Lakiin otettaisiin nykyistä tarkemmat säännökset kuolinpesän osuuden ulosmittauksesta. Yhteisomistussuhde voitaisiin purkaa ulosotossa yhteisomistusesineen myynnillä. Vapaa myynti tulisi huutokaupan vaihtoehdoksi, ja ostajan oikeusasema säänneltäisiin. Lisäksi ulosottolakiin otettaisiin nykyistä laajempi säännös alihintaan myynnin estämiseksi. Tilitystä koskevaan 6 lukuun otettaisiin aiempaa tarkemmat säännökset kertyneiden varojen kohdentamisesta sekä uusi tilityksen keskeytyssäännös.

4. Organisointi

Valmistelijat

Linna Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7718

Leppänen Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7678

5. Taustatietoja

Uudistuksen 1. vaihe on tullut voimaan 1.12.1996. Tällöin uudistettiin ulosottoviranomaisia ja muutoksenhakua ulosottoasioissa koskevat säännökset (197/1996), lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu laki (619/1996) sekä lakkautettiin ulosotonhaltijalaitos (818/1996).

Lisäksi on toteutettu ulosottomenettelyn tehostamista koskeva uudistus (171/1997), velallisen erottamisetta koskeva uudistus (378/1997), veroulosottolain 9 §:n muutos (793/1998), elatusavun perintää koskeva uudistus (673-677/1998) sekä keinotekoisiiin järjestelyihin perustuvaa ulosoton välttämistä koskeva uudistus (481/1999).

Laki sakon täytäntöönpanosta (672/2002) tuli voimaan 1.10.2002.

Uudistuksen 2. vaihe on tullut voimaan 1.3.2004.

6. Aikataulu

Uudistuksen 3. vaiheen hallituksen esitys keväällä 2005.

4. vaiheen ehdotus lausunnolle vuonna 2005 ja hallituksen esitys vuonna 2006.

7. Taloudelliset vaikutukset

Uudistuksen 3. vaiheella ei ole mainittavia vaikutuksia valtion talouteen.

8. Muut tiedot

OM 1770/41/2000

OM 16/41/2003

OM 17/41/2004

OM0560:00/06/01/1998

11. RIKOSOIKEUS

11.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA

11.1.2 EHDOTUS KONFISKAATIOTA KOSKEVAKSI EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Tanska on aikanaan puheenjohtajavaltiona tehnyt ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikosentekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15488/1/02 DROIPEN 91 REV 1

U 38/2002 vp

LaVL 17/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tarkoituksena on tehostaa menetetyksi tuomitsemista (konfiskaatiota) siitä, mitä edellyttävät Euroopan neuvostossa vuonna 1990 tehty rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva yleissopimus sekä 26.6.2001 tehty Euroopan unionin neuvoston puitepäätös rahanpesusta, rikosentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittämisestä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäätöksestä on päästy poliittiseen yhteisymmärrykseen OSA-neuvoston kokouksessa 19.12.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.1.3 LAPSIIN KOHDISTUVIEN SEKSUAALIRIKOSTEN VANHENTUMISTA KOSKEVAT JA ERÄÄT MUUT RIKOSLAIN MUUTOKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoitus on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi, joka koskee rikosoikeudellista vanhentumista, lapsikaappausta ja toiselle kuuluvan henkilötodistuksen käyttämistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Rikosoikeudellinen vanhentuminen: KK 685/2003 vp ja LaVM 32/2002 vp

Lapsikaappaus: LA 60/2004 vp

Henkilötodistuksen käyttäminen: Arviomuistio 3.6.2004 (OM 3/42/2004)

3. Keskeinen sisältö

Syyteoikeuden vanhentumista koskevia rikoslain 8 luvun säännöksiä muutetaan niin, että lapsiin kohdistuvien rikoslain 20 luvussa tarkoitettujen seksuaalirikosten vanhentumisaika alkaa myöhemmin kuin teosta, esimerkiksi heidän täysi-ikäiseksi tulemisestaan. Valmistelussa on lisäksi selvitettävä, pitäisikö vastaavan järjestelyn koskea myös lapsiin kohdistuvia pahoinpitelyrikoksia. Samalla rikoslain 8 lukuun tehdään muutokset, joita edellyttää se, että kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat rikokset eivät tuomioistuimen perussäännön 29 artiklan mukaan vanhene. Lisäksi rikoslakiin tehdään eräitä muihin lainsäädäntöhankkeisiin liittyviä teknisluonteisia korjauksia.

Rikoslain 25 lukuun lisätään valtioiden rajat ylittäviä lapsikaappauksia koskeva rangaistussäännös. Samalla on harkittava, edellyttääkö se 25 luvun 5 §:ssä säädetyn lapsen omavaltaista huostaanottoa koskevan rangaistussäännöksen muuttamista.

Rikoslakiin lisätään rangaistussäännös, jonka mukaan rangaistavaa on toisen henkilön henkilötodistuksen tai vastaavan viranomaisen myöntämän asiakirjan käyttäminen yksityisen henkilön erehdyttämiseksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö saattaa tulla ilmi vasta pitkän ajan kuluttua teosta. Tuolloin vanhentumisen kannalta voi tulla ratkaisevaksi se, arvioidaanko teko törkeäksi vai ei. Kuitenkin jo perusmuodon mukainen lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on vakava rikos. Kun otetaan huomioon kysymyksessä olevien rikosten uhreilleen usein aiheuttama pitkäaikainen kärsimys ja muu vastaava vahingollisuus sekä lasten erityisen suojan tarve, on olemassa riittäviä perusteita järjestelylle, jossa lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten vanhentumisaika alkaa myöhemmin kuin teosta. Lapsiin kohdistuvat pahoinpitelytkin saattavat paljastua vasta pitkän ajan kuluttua rikosten tekemisestä, minkä vuoksi niitä koskevan vanhentumisen myöhentämistä on harkittava tässä yhteydessä.

Rikoslain 25 luvun 5 §:ssä säädettyä lapsen omavaltaista huostaanottoa moitittavammasta menettelystä on kysymys silloin, kun lapsi viedään asuinmaastaan. On lisäksi mahdollista, että lapsen vieminen läheisen henkilön toimesta pois maasta ei täytä nykyisten lapsen omavaltaista huostaanottoa ankarammin rangaistavien rikosten kuten vapaudenriiston tunnusmerkistöä. Erillinen lapsikaappauksia koskeva rangaistussäännös on havainnollisuudenkin vuoksi tarpeen.

Yksityisen henkilön erehdyttämistä henkilöllisyyden todistamiseen liittyvän asiakirjan väärinkäytöllä koskeva rikoslain 42 luvun 5 § kumottiin vuonna 1999. Käytännön ongelmana on se, että alaikäiset käyttävät henkilöllisyyden osoittavia täysi-ikäisten asiakirjoja hankkiakseen tupakkaa tai alkoholia taikka päästäkseen ravintoloihin tai alaikäisiltä kiellettyihin tilaisuuksiin.

6. Aikataulu

Määräaika esitysehdotuksen laatimiselle päättyy 31.3.2005. Hallituksen esitys eduskunnalle annetaan elokuussa 2005.

Rikosoikeudellista vanhentumista koskevat muutokset on toteutettava ennen vanhentumista koskevien säännösten kokonaisuudistuksen 1.1.2006 tapahtuvaa toimeentuloa.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ei ole.

8. Muut tiedot

OM 22/41/2004

OM046:00/2004

11.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA

11.2.1 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI RASISMIN JA MUUKALAISVIHAN VASTAISESTA TOIMINNASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on rasismiin ja muukalaisvihaan perustuvia rikoksia koskevien jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 664 lopullinen

15490/1/02 DROIPEN 92 REV 1

U 7/2002 vp

PeVL 26/2002 vp

LaVL 6/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösluonnos sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäätöksessä määritellyt rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät rikokset sekä määrittellä rangaistukset ja rangaistusten koventamisperusteet. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilöön kohdistuvista seuraamuksista säädettäisiin puitepäätöksessä. Ehdotuksessa on myös syytetoimien käynnistämistä ja lainkäyttövaltaa koskevat artiklat.

4. Organisointi

Valmistelija:

Hannula Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja

EU on vuonna 1996 hyväksynyt yhteisen toiminnan (96/443/YOS) rasismiin ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta, jonka puitepäätösehdotus tulisi korvaamaan. Puitepäätös täydentäisi rodusta ja etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen direktiiviä (2000/43/EY).

6. Aikataulu

Komissio teki ehdotuksensa 12 päivänä joulukuuta 2001. Asian käsittely on alkanut 24.1.2002 aineellinen rikosoikeus -työryhmässä. Ehdotusta puitepäätökseksi on käsitelty viimeksi OSA-neuvostossa 27.-28.2.2003 sekä artikla 36 -komiteassa 14.4.2003. Puitepäätösluonnosta ei ole tämän jälkeen käsitelty.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.2 EU:N DIREKTIIVIEHDOTUS YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 23.5.2001 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2001) 272

U 57/2001 vp

LaVL 18/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että direktiiviin sisällytettäisiin jäsenvaltioiden hyväksymiin neljään yleissopimukseen liittyvät kriminalisointivelvoitteet. Direktiivi ei siis sisältäisi uusia kriminalisointivelvoitteita, vaan se siirtäisi jo hyväksytyjen yleissopimusten aineellista rikosoikeutta koskevan sisällön direktiiviin eli I pilariin.

4. Organisointi

Valmistelija

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan kaikki hallitusten välisessä yhteistyössä jo hyväksytyt yhteisön taloudellisia etuja suojaavat yleissopimukset. Mainituista yleissopimuksista kolme on tullut kansainvälisesti voimaan.

6. Aikataulu

Asian käsittely on kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.3 HALLITUKSEN ESITYS LAHJONNAN TORJUMISTA YKSITYISELLÄ SEKTORILLA KOSKEVAN EU:N PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäätöksen tavoitteena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä yksityisen sektorin lainsäädännön alalla vahvistamalla vähimmäissäännökset sille, mitä jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä on pidettävä rangaistavina lahjusrikoksina, sekä niistä määrättäville rangaistuksille. Tavoitteena on panna puitepäätös Suomessa täytäntöön saattamalla voimaan tarvittavat rikoslain muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 39/2002 vp

LaVL16/2002 vp

Neuvoston puitepäätös 22.7.2003 (2003/568/YOS). Virallinen lehti no L 192, 31/07/2003 s. 0054-0056

Luonnos hallituksen esitykseksi Oikeushenkilölle rangaistusvastuu lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa, Oikeusministeriö Lausuntoja ja selvityksiä 2004:22

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättös sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäättöksessä määritellyt lahjuksen antamista ja ottamista yksityisellä sektorilla koskevat rikokset sekä määritellä niiden rangaistukset. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilöön kohdistuvista seuraamuksista säädettäisiin puitepäättöksessä. Puitepäättöksessä on myös lainkäyttövaltaa koskevat artiklat.

Esitysehdotuksessa oikeushenkilön rangaistusvastuu ulotettaisiin lahjuksen ottamiseen elinkeinotoiminnassa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Hannula Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7724

5. Taustatietoja

Puitepäättös korvaa neuvoston 22.12.1998 hyväksymän yhteisen toiminnan lahjonnasta yksityisellä sektorilla (98/742/YOS, EYVL L 358, 31.12.1998 s. 2).

Laki lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on annettu 12.7.2002 (603/2002). Sopimukseen sisältyvät myös yksityisen sektorin lahjontaa koskevat säännökset. Sopimuksen vaatimat rikoslain muutokset tulivat voimaan 1.10.2002 (604/2002). Sopimus tuli voimaan 1.2.2003.

6. Aikataulu

Puitepäättös hyväksyttiin 22.7.2003. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet 22.7.2005 mennessä. Ehdotus hallituksen esitykseksi puitepäättöksen täytäntöönpanemisen edellyttämistä rikoslain muutoksista (laiksi rikoslain 30 luvun 13 §:n muuttamisesta) valmistui 29.9.2004 ja lausunnot on saatu lokakuun 2004 aikana. Hallituksen esitys annetaan helmikuussa vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 78/03/2002

OM 9/41/2004

OM023:00/2004

11.2.4 YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN KORRUPTIONVASTAISEN YLEISSOPIMUKSEN HYVÄKSYMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 3.12.2004 työryhmän, jonka tehtävänä on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi korruptionvastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Korruptionvastainen yleissopimus

3. Keskeinen sisältö

Yhdistyneiden Kansakuntien korruptionvastaiseen yleissopimukseen sisältyy velvoitteita, jotka koskevat muun muassa ehkäiseviä toimenpiteitä, kriminalisointeja, sanktiota, vahingonkorvausta, takavarikointia, konfiskaatiota, tuomiovaltaa, oikeushenkilöiden vastuuta, todistajien ja uhrien suojelua, täytäntöönpanojärjestelmiä, kansainvälistä yhteistyötä, laittomasti maasta vietyjen varojen palauttamista, teknistä apua, tietojen keräämistä, vaihtoa ja analysointia sekä täytäntöönpanon valvontamekanismeja. Maasta laittomasti vietyjen varojen palauttamista koskevia määräyksiä ei sisälly muihin jo olemassa oleviin korruption vastaisiin sopimuksiin. Myös sopimukseen sisältyy laajoja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Sopimuksen kaikki määräykset eivät ole ehdottomasti velvoittavia, vaan ongelmallisimpina pidetyt määräykset ovat harkinnanvaraisia.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Jäsenet:

Lähetystöneuvos Jaakko Halttunen, ulkoasiainministeriö

Neuvotteleva virkamies Jorma Immonen, kauppa- ja teollisuusministeriö

Lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Johtaja Matti Joutsen, oikeusministeriö, kansainvälinen yksikkö

Poliisiylitarkastaja Kaarle J. Lehmus, sisäasiainministeriö

Neuvotteleva virkamies Helinä Lehtinen, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto

Valtionsyyttäjä Ritva Sahavirta, valtakunnansyyttäjänvirasto

Sihteerit:

Puheenjohtaja toimii työryhmän sihteerinä apunaan

EU-lainsäädäntösihteerit Sanna Männistö, oikeusministeriö

6. Aikataulu

Työryhmän tulee laatia ehdotuksensa 31.8.2005 mennessä.

8. Muut tiedot

OM 25/41/2004

OM049:00/2004

11.2.5 ASERIKOKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia ehdotus aserikoksia koskeviksi säännöksiksi. Ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon. Rikoslakiin koottaisiin nykyisin ampuma-aseissa ja järjestyslaissa olevat aseita koskevat rangaistussäännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.8.2003

Työryhmämietintö Aserikosten siirtäminen rikoslakiin (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:38)

HE 113/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Ampuma-aserikokset jaettaisiin törkeysasteeltaan kolmeen portaaseen, ampuma-aserikokseen,

törkeään ampuma-aserikokseen ja lievään ampuma-aserikokseen. Muita aserikoksia olisivat vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen, vaarallisen esineen hallussapito ja toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito. Ampuma-aselakiin jäisivät vielä ampuma-aserikkomusta koskevat rangaistussäännökset. Rangaistussäännöksiin ei esitetä asiallisia muutoksia.

Aserikoksia koskevien säännösten siirtämisestä rikoslakiin aiheutuvat tarpeelliset muutokset tehtäisiin myös ampuma-aselakiin, järjestyslakiin ja rikoslain määrättyihin lukuihin. Lisäksi ampuma-aselakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset poliisin oikeudesta tietyin edellytyksin hävittää ampuma-aseilla tarkoitettua arvoltaan vähäiset aseiden osat, kaasusumuttimet, patruunat tai erityisen vaaralliset ammuksot. Vastaava muita aseita koskeva hävittämissäännös jäisi järjestyslakiin.

4. Organisointi

Valmistelija:

Hannula Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7724

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys Eduskunnalle aserikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi annettiin 11.6.2004 (HE 113/2004 vp). Lait ovat tarkoitettua tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 21/41/2003

OM020:00/2003

11.2.6 YK:N KANSAINVÄLISEN JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN VASTAISEN YLEISSOPIMUKSEN ENSIMMÄINEN JA TOINEN LISÄPÖYTÄKIRJA SEKÄ SEKSUAALIPALVELUJEN OSTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 28.11.2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli ensimmäisessä vaiheessa laatia ehdotus ihmiskauppaa koskeviksi rangaistussäännöksiksi sekä paritusta koskevan rikosoikeudellisen sääntelyn muutoksiksi. Lisäksi työryhmän oli selvitettävä, onko tarpeen säätää seksuaalipalvelujen ostaminen tai myyminen rangaistavaksi teoksi. Toisessa vaiheessa työryhmän oli valmisteltava laittoman maahantulon järjestämistä ja lapsipornografiaa koskevien sääntelyjen muutokset. Lisäksi työryhmän oli toisessa vaiheessa valmisteltava YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäisen ja toisen lisäpöytäkirjan kansallinen täytäntöönpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäinen ja toinen lisäpöytäkirja

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta

EU:n neuvoston puitepäätös ihmiskaupan torjunnasta, 2002/629/YOS, EYVL L 203, 1.8.2002, s. 1

EU:n neuvoston direktiivi laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen määrittelystä, 2002/90/EY, EYVL L 328, 5.12.2002, s. 17

EU:n neuvoston puitepäättös rikosoikeudellisten puitteiden vahvistamisesta laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemistä varten, 2002/946/YOS, EYVL L 328, 5.12.2002, s. 1

EU:n neuvoston puitepäättös lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumisesta, 2004/68/YOS, EUVL L 13, 20.1.2004, s. 44

Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio, oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2003:5

Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio, tiivistelmä lausunnoista, oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:3

Ihmissalakuljetus, lapsipornografia ja Palermon yleissopimuksen lisäpöytäkirjat, oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2003:13

HE 34/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Paritusta koskevaa rangaistussäännöstä muutettiin muun muassa niin, että prostituution markkinoiminen esimerkiksi yhteystietoja välittävällä tuli rangaistavaksi parituksena. Rikoslain 20 lukuun myös lisättiin törkeää paritusta koskeva rangaistussäännös. Rikoslain 25 lukuun lisättiin ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa koskevat rangaistussäännökset.

4. Organisointi

Valmistelija:

Kanerva Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7723

5. Taustatietoja

Jäsenvaltioiden oli toteutettava ihmiskauppaa koskevan puitepäättöksen edellyttämät toimenpiteet ennen 1.8.2004.

6. Aikataulu

Laki rikoslain muuttamisesta on vahvistettu (650/2004) ja se on tullut voimaan 1.8.2004.

Tarkoituksena on, että seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisoimista sekä YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäisen ja toisen lisäpöytäkirjan täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys annetaan syksyllä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 32/41/2002

OM028:00/2002

11.2.7 EHDOTUS IHMISKAUPAN VASTAISEKSI EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEKSI

1. Tavoitteet ja tehtävät

Syyskuussa 2003 on aloittanut toimintansa Euroopan neuvoston ad hoc -työryhmä (CAHTEH), joka valmistelelee ihmiskaupan vastaista yleissopimusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

CAHTEH (2004) INFO 9

CAHTEH (2004) 22

Oikeusministeriön lausunto 20.11.2003 23/84/2003

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältäisi määräyksiä keinoista estää ihmiskauppaa, uhrien suojelemisesta, rikosvastuusta, tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, kansainvälisestä yhteistyöstä sekä seurantajärjestelmästä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Spolander Mia, lainsäädäntösihteeri, ulkoasiainministeriö, puh. 1605 5298

Kanerva Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

Työryhmän työhön osallistuvat ulkoasiain- ja oikeusministeriö.

6. Aikataulu

Yleissopimuksen oli määrä valmistua vuoden 2004 aikana. CAHTEH pitää kuitenkin kokouksen vielä 21.-25.2.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.8 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI IHMISEN ELINTEN JA KUDOSTEN LAITTOMAN KAUPAN EHKÄISYSTÄ JA TORJUNNASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Kreikan tasavallan 13.2.2003 tekemän aloitteen tarkoituksena on saada unionin alueella rangaistavaksi järjestäytyneen rikollisuuden muodossa tapahtuva ihmisen elinten ja kudosten kauppa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

10611/03 DROIPEN 39

U 7/2003 vp

LaVL 4/2003 vp

StVL 1/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotuksen mukaan rangaistavuuden piiriin kuuluisi laaja joukko ihmisen elinten ja kudosten kauppaan liittyviä tekoja. Tärkeimmissä teoissa vankeuden rangaistusmaksimin tulisi olla vähintään 5 – 10 vuotta. Myös oikeushenkilö joutuisi vastuuseen sen toiminnan yhteydessä tapahtuneesta laittomasta kaupasta. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion lainkäyttövalta olisi hyvin laaja, esimerkiksi kaksoisrangaistavuutta ei voitaisi edellyttää Suomen ulkopuolella tehdyissä rikoksissa. Puitepäätöksen hyväksyminen edellyttäisi huomattavia muutoksia Suomen rikoslainsäädäntöön. Puitepäätöksessä tarkoitetuista teoista olisi säädettävä erilliset rangaistussäännökset. Myös rikoslain 1 luvun muuttaminen saattaa tulla kysymykseen lainkäyttövalttaan liittyvien kysymysten vuoksi.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kanerva Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäättösehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston alaisessa aineellinen rikosoikeus – työryhmässä 4.3.2003. Koska useiden maiden valtuuskunnat ovat epäilleet puitepäättöksen tarpeellisuutta ja muutenkin kohdistaneet arvostelua puitepäättöluonnoksen sisältöön, asiaa ei ole käsitelty unionin toimielimissä toukokuun 2003 jälkeen. Puitepäättöksen tarpeellisuuden selvittämistä mahdollisesti jatketaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.9 SIKIÖN, ALKION JA PERIMÄN RIKOSOIKEUDELLINEN SUOJA

1. Tavoite ja tehtävät

Rikoslakiprojektin johtoryhmä asetti kesällä 1998 rikoslain kokonaisuudistukseen liittyen työryhmän valmistelemaan ehdotusta sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellista suojaa koskeviksi säännöksiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on rangaistussäännöksiin vahvistaa erityislainsäädännön mukaan määräytyvää sikiön, alkion ja perimän suojaa. Rikoslaisissa säädettäisiin rangaistus alkiotutkimusta ja muuta lääketieteellistä tutkimusta sekä hedelmöityshoitoa koskevien säännösten rikkomisesta. Luvussa säädettäisiin myös rangaistus luvattomasta raskauden keskeytyksestä.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Se perustuu rikoslakiprojektin johtoryhmän luonnokseen sikiön, alkion ja perimän suojan loukkaamista koskeviksi säännöksiksi vuodelta 1989. Hanke liittyi 1.11.1999 voimaan tulleeseen lääketieteellisestä tutkimuksesta annettuun lakiin (488/1999) sekä peruutettuun hallituksen esitykseen sukuolujen ja alkioiden käyttöä hedelmöityshoidossa koskeviksi lainsäädännöksi.

6. Aikataulu

Työryhmän työ käynnistyi syksyllä 1998. Valmistelu on kuitenkin ollut toistaiseksi keskeytyksissä, koska rangaistussäännöksiin liittyvät asiasisältöistä lainsäädäntöä koskevat hallituksen esitykset ovat vielä osittain valmisteilla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.10 YHTEISÖPETOSSOPIMUKSEN TOINEN PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa voimaan vuonna 1997 hyväksytyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toinen pöytäkirja EYVL C 221, 19.6.1997

HE 191/2002 vp

EV 184/2002 vp, 1191/2002

3. Keskeinen sisältö

Tasavallan presidentti on 20.12.2002 hyväksynyt pöytäkirjan ja vahvistanut lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (1191/2002). Lain voimaantulosta säädetään myöhemmin tasavallan presidentin asetuksella. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö (virkavapaa)

5. Taustatietoja

Pöytäkirja liittyy osana EU:n hankkeisiin, joiden tarkoituksena on suojella EY:n taloudellisia etuja. Suomi on jo liittynyt vuonna 1995 tehtyyn yhteisöpetossopimukseen ja sen ensimmäiseen pöytäkirjaan, joka koskee EY:n taloudellisiin etuihin kohdistuviin rikoksiin liittyvää lahjonnan torjuntaa.

6. Aikataulu

Pöytäkirjan edellyttämät muutokset rikoslakiin sisältyivät rikoslain eräiden talousrikossäännösten muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 53/2002 vp). Esityksessä ehdotettiin mm. oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista EY:n taloudellisiin etuihin kohdistuviin veropetoksiin ja rahanpesun yrityksen sekä salahankkeen törkeän rahanpesun tekemiseksi säätämistä rangaistavaksi. Lait (61 /2003) tulivat voimaan 1.4.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0292:00/06/01/1998

11.2.11 RIKOKSEN TUOTTAMAN HYÖDYN RAHANPESUA, ETSINTÄÄ, TAKAVARIKkoa JA MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena oli muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemiseen ja terrorismin rahoittamiseen liittyvillä artikloilla. Yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994). Työn edistyessä on selvinnyt, että tuloksena tulee olemaan uusi yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

PC-RM (2004)2 Rev. 11

PC-RM (2004)30 Rev 2

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua kehitetään erityisesti kansallisten toimintayksikköjen (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikennetapahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa laajennetaan sekä tekemuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta. Yleissopimusta tullaan soveltamaan myös terrorismin rahoittamiseen. Siihen tulee uusi luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä on harkittu ja selvitetty työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut keväällä 2002. Artikloita koskevat ehdotukset perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimusta valmistellaan Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-RM), jonka viimeinen kokous pidetään 16.-18.2.2005. Työryhmä on joulukuussa 2004 hyväksynyt yleissopimuksen tekstin. Yleissopimuksen hyväksyminen tapahtuu ilmeisesti valtionpäämiesten huippukokouksessa Varsovassa 16.-17.5.2005. Yleissopimus avautuneen allekirjoituksille loppuvuodesta 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ainakaan käsittelyn tässä vaiheessa ei ole havaittavissa taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

11.2.12 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE EUROOPAN NEUVOSTON TIETOVERKKORIKOLLISUUTTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA JA EU:N TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVIA HYÖKKÄYKSIÄ KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA SEKÄ RIKOSLAIN, PAKKOKEINOLAIN, ESITUTKINTALAIN JA KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Sopimuksella ja puitepäätöksellä ja niiden kansallisella voimaansaattamisella pyritään yhteiskunnan suojelemiseen tietoverkkorikollisuudelta, yhtenäistämällä sitä koskevia rangaistussäännöksiä ja tehostamalla kansainvälistä oikeudellista yhteistyötä. Samassa yhteydessä tarkastellaan erityisesti esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön muutostarpeita laajemminkin erityisesti ottaen huomioon lakien toimivuus informaatioteknisessä ympäristössä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus 23.11.2001 (ETS nro 185)

Työryhmän asettamispäätös 10.12.2002 (37/41/2002)

Työryhmän mietintö 3.6.2003 (2003:6)
Komission ehdotus KOM(2002)173
U 37/2002 vp
LaVL 15/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimus sisältää säännöksiä tietotekniikkaan kohdistuvista rikoksista kuten tietomurrosta, viestintäsalaisuuden loukkaamisesta, datan vahingoittamisesta, tietojärjestelmän häirinnästä ja laitteiden ja ohjelmien väärinkäytöstä. Tietotekniikkaa hyväksikäyttäen tehtyjen rikosten osalta sopimuksessa on säännöksiä väärennöksestä, petoksesta, lapsipornografiasta ja tekijän- sekä teollisoikeuksien loukkauksesta. Sopimuksessa käsitellään avunantoa, yllytystä, yritystä sekä yhteisövastuuta liittyen tietoverkkorikollisuuteen. Sopimuksessa on säännöksiä rikosten johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja pakkokeinojen käyttöä koskevasta kansainvälisestä oikeusavusta. Pakkokeinojen osalta sopimuksessa on lisäksi erityiset säännökset dataan kohdistuvista pakkokeinoista. Suomen lainsäädäntö vastaa keskeisiltä osiltaan sopimuksen vaatimuksia. Joitakin muutoksia joudutaan sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä kuitenkin tekemään. Erityisesti laitteiden ja ohjelmien väärinkäyttöä, rikokseen osallisuutta sekä dataan kohdistuvia pakkokeinoja koskevat sopimuksen säännökset edellyttävät kansallisen lainsäädännön muuttamista. Puitepäättökseen sisältyy lisäksi oikeushenkilön vastuuta koskevia velvoitteita samoin kuin seuraamuksen ankaruutta koskevia säännöksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Euroopan neuvosto on hyväksynyt ja avannut allekirjoituksille marraskuussa 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 23 marraskuuta 2001. Sopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1.7.2004.

Puitepäättöstä koskevasta ehdotuksesta saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys helmikuussa 2003. Puitepäättös hyväksyttäneen kevään 2005 kuluessa.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi yleissopimuksen voimaansaattamisesta lähetettiin lausunnolle 25.6.2003.

Lausuntopyynnön määräaika päättyi 30.9.2003

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2005.

Tietoverkkorikostyöryhmän mietintö, Tiivistelmä lausunnoista 2004:14

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 37/41/2002

OM029:00/2002

11.2.13 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINON KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISTA JA EU:N YMPÄRISTÖRIKOSPUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 3.12.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia eduskunnalle ehdotus yleissopimuksen hyväksymiseksi ja suostumuksen antamiseksi eräiden sopimukseen perustuvien varaumien tekemiseen sekä Euroopan unionin ympäristörikospuitepäätöksen täytäntöönpanemiseksi.

Työryhmän oli selvitettävä, edellyttivätkö yleissopimuksen voimaansaattaminen ja puitepäätöksen kansallinen täytäntöönpano voimassa olevan lainsäädännön muuttamista. Työryhmän teki 19.3.2004 antamassaan mietinnössä ehdotukset tarpeellisiksi muutoksiksi rikoslakiin ja muihin lakeihin. Hallituksen esitys on oikeusministeriössä valmisteltavana virkatyönä mietinnön pohjalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin

EU:n neuvoston puitepäätös ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin (EYVL L 29, 5.2.2003, s. 29).

U 16/1999 vp

LaVL 4/1999 vp

LaVL 4/2001 vp

LaVL 14/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen ja puitepäätöksen tarkoituksena on tehostaa ympäristönsuojelua velvoittamalla jäsenvaltiot harmonisoidaan rikostunnusmerkistöjä, rikosoikeudellisia seuraamuksia ja oikeushenkilöiden rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Koska yleissopimuksen yleinen hyväksyminen EU:n jäsenmaiden piirissä ei näyttänyt todennäköiseltä, Tanska teki helmikuussa 1999 ehdotuksen yhteiseksi toimeksi vakavan ympäristörikollisuuden torjumiseksi. Ehdotuksessa pääosin toistettiin yleissopimukseen sisältyvät määräykset. Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan ehdotus muutettiin sisällöltään jonkin verran muokattuna puitepäätösehdotukseksi.

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi lähetettiin lausunnolle 24.3.2004. Lausuntopyynnön määräaika päättyi 30.4.2004. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2005. Ympäristön suojelu rikosoikeudellisin keinoin, Lausuntotiivistelmä 2004:12

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 30/41/2003
OM034:00/2003

**11.2.14 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI ALUSTEN AIHEUTTAMAN
YMPÄRISTÖN PILAANTUMISEN EHKÄISEMISTÄ KOSKEVAN
RIKOSOIKEUDELLISEN KEHYKSEN VAHVISTAMISESTA**

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäätösehdotuksen tavoitteena on pyrkiä lähentämään alusten aiheuttamaa pilaantumista koskevia jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia ja helpottaa ja kannustaa jäsenvaltioiden yhteistyötä näiden rikosten torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2003) 227 lopullinen
U 20/2003 vp
LaVL 6/2003 vp
YmVL 12/2003 vp
LiVL 10/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus liittyy Euroopan yhteisöjen komission 5.3.2003 tekemään ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja pilaamisrikoksista määrättävistä seuraamuksista, myös rikosoikeudellisista seuraamuksista, KOM(2003) 92 lopullinen. Puitepäätösehdotuksen on tarkoitus täydentää direktiiviehdotusta säätämällä luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille määrättävien enimmäisrangaistusten vähimmäistasosta, sakkorangaistuksista, lainkäyttövallasta, yhteisistä tutkintaryhmistä ja tiedonvaihdesta.

4. Organisointi

Valmistelija
Andersson Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Puitepäätösehdotuksesta saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys 21.-22.12.2004.

Direktiiviehdotuksessa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys 14.6.2004.

Koska puitepäätös ja direktiivi täydentävä toisiaan, ei puitepäätöstä voida lopullisesti hyväksyä ennen kuin direktiiviehdotus on hyväksytty yhteispäätösmenettelyssä.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

11.2.15 EU:N PUITEPÄÄTÖS LAITTOMAN HUUMAUSAINKAUPAN RIKOSTUNNUSMERKISTÖJEN JA SEURAAMUSTEN VÄHIMMÄISSÄÄNNÖKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laittoman huumausainkaupan torjunta säätämällä laittomalle huumausainkaupalle yhteiset rikostunnusmerkistöt sekä yhdenmukaistamalla seuraamuksia jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 58/2001 vp, jatkokirjelmä 27.5.2002

LaVL 22/2001 vp

Neuvoston puitepäätös 2004/757/YOS laittoman huumausainkaupan rikostunnusmerkistöjä ja seuraamuksia koskevien vähimmäissäätöjen vahvistamisesta, EYVL nro L335, 11/11/2004, s. 0009-0011

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösluonnos sisältää huumausaineiden ja lähtöaineiden määritelmäsäännöksen sekä rikoksen tunnusmerkistösäännöksen. Rikoksen tunnusmerkistö pohjautuisi YK:n vuoden 1988 huumausaineyleissopimukseen hieman soveltamisalaltaan laajennettuna. Myös yllytys, osallisuus ja yritykset näihin rikoksiin olisi säädettävä rangaistaviksi. Puitepäätöksessä säädettäisiin myös enimmäisrangaistusten vähimmäistasosta. Oikeushenkilön vastuu olisi ulotettava huumausainkauppaan ja puitepäätöksessä säädettäisiin oikeushenkilölle määrättävistä seuraamuksista. Puitepäätösluonnoksessa on myös lainkäyttövaltaa sekä oikeudellista yhteistyötä koskevat artikkelit.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Lainsäädäntötoimien tarve huumausaineiden laittoman kaupan torjumiseksi on todettu Wienin toimintasuunnitelmassa (EYVL C 19, 23.1.1999), joka käsittelee Amsterdamin sopimuksen vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamista koskevien määräysten täytäntöön panemista, Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmissä, Euroopan unionin huumausainestrategiassa (2000 - 2004) sekä huumausaineiden torjuntaa koskevassa Euroopan unionin toimintasuunnitelmassa (2000 - 2004).

6. Aikataulu

Puitepäätös hyväksyttiin 25.11.2004. Puitepäätös on pantava kansallisesti täytäntöön 12.5.2006 mennessä. Hallituksen esitys asiassa on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.16 ALKOHOLIRIKOKSIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖKSIEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa ja tarkistaa vuoden 1968 alkoholilain alkoholirikoksia koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Alkoholirikokset. Työryhmän mietintö 26.10.2001. Oikeusministeriö
HE 13/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Alkoholirikoksia koskevat säännökset uudistetaan rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen periaatteiden mukaisesti ja keskeiset säännökset siirretään rikoslakiin. Myös alkoholirikoksiin liittyvät menettämisseuraamuksia koskevat säännökset uudistetaan.

4. Organisointi

Valmistelijat

Andersson Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Alkoholirikoksia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen liittyy rikoslain kokonaisuudistukseen.

Alkoholilakia (1143/1994) uudistettaessa alkoholia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen lykättiin tehtäväksi myöhemmin rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tuolloin voimassa ollut alkoholilaki (459/1968) kumottiin lukuun ottamatta lain 9 lukua sekä 104 ja 105 §:ää, jotka sisältävät alkoholirikosten sääntelyn.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 31.12.2001 mennessä. Hallituksen esitys 13/2004 vp annettiin 27.2.2004. Käsittely on eduskunnassa kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

OM 1/41/2000

OM359:00/06/01/2000

12. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ**12.1 VANKEUSRANGAISTUSTA JA TUTKINTAVANKEUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN****1. Tavoite ja tehtävät**

Valtioneuvosto asetti 23.9.1999 komitean valmistelemaan ehdotusta vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamista. Hanke liittyy pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelmaan (kohta 14.1). Tavoitteena on uudistaa vankeusrangaistusta, sen täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeutta koskevat säännökset.

Komitean tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus uudeksi rangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskevaksi lainsäädännöksi. Komitean tuli lisäksi selvittää suuntaviivat alemmantasoisien normiston kehittämiseksi. Komitean tuli myös tehdä arvio ehdotettujen muutosten vaikutuksesta vankien kokonaisuuteen.

Komitean toimeksianto täydennettiin 22.6.2000 siten, että komitean tuli 31.10.2000 mennessä

laatia välimietintö vankien muutoksenhakuoikeudesta kurinpitoasioissa. Komitea valmisti hallituksen esityksen laiksi rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Komitea luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 30.10.2000.

Oikeusministeriö asetti 28.3.2003 työryhmän rikoslakia koskevien pykäläehdotusten jatkovalmistelua varten. Työryhmän määräaika pidennettiin 9.5.2002.

Oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto asetti 5.9.2002 työryhmän (vankeuslakitiimi) vankeuslakia ja tutkintavankeuslakia koskevien pykäläehdotusten ja niihin liittyvien asetusten jatkovalmistelua varten. Työryhmän määräaika pidennettiin 15.1.2004. Oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto asetti 21.6.2004 työryhmän valmistelevaan kokonaisuudistusta täydentäviksi asetuksiksi, määräyksiksi ja ohjeiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komitean asettamispäätös 23.9.1999

Komitean toimeksiannon täydentäminen 22.6.2000

Komitean määräajan jatkaminen 30.1.2001

Komitean välimietintö, Vankien muutoksenhakuoikeus, 30.10.2000

Vankeusrangaistuskomitean mietintö 15.6.2001 (KM 2001:6)

Tiivistelmä rikoslain 2 c luvusta annetuista lausunnoista 13.12.2001

Yhteenvedo vankeuslaista ja tutkintavankeuslaista annetuista lausunnoista 15.1.2002

Työryhmän asettaminen 28.3.2002

Työryhmän määräajan pidentäminen 9.5.2002

Vankeuslakitiimin asettaminen 5.9.2002

Vankeuslakitiimin määräajan pidentäminen 15.1.2004

Työryhmän asettaminen 21.6.2004

3. Keskeinen sisältö

Komitea valmisti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen uudeksi vankeuslaiksi, tutkintavankeuslaiksi sekä uusiksi säännöksiksi ehdonalaisesta vapautumisesta (KM 2001:6).

Komiteamietinnöstä annettujen lausuntojen pohjalta uudistusta on jatkovalmistelu oikeusministeriössä virkatyönä.

Keskeisimpiä muutosehdotuksia ovat vankeinhoidon tavoitteiden määrittäminen, toimivaltuuksia koskevan lainsäädännön uudistaminen, sijoittajayksiköiden toiminnan säätely, vankien sijoittamista ja siirtoa koskevan menettelyn uudistaminen sekä poistumislupajärjestelmän uudistaminen.

Täytäntöönpanon lykkäämistoimivalta ehdotetaan muutettavaksi siten, että muut kuin terveydellisistä syistä myönnettävät lykkäykset olisivat ulosottomiehen toimivallassa. Keskeinen ehdotus oli myös kaikille vangeille laadittava rangaistusajan suunnitelma, johon vangin sijoittaminen, toiminta rangaistusaikana, siirrot, poistumisluvat ja ehdonalainen vapaus perustuisivat. Vankien toimintarahajärjestelmä ehdotetaan uudistettavaksi ja eroja suljettujen vankiloiden ja avolaitosten välillä vähennettäväksi. Vankien muutoksenhakuoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi. Myös tarkastamista, turvaamistoimenpiteitä ja voimakeinojen käyttöä koskevat säännökset uudistettaisiin. Vankeinhoitoviranomaisille ehdotetaan oikeutta pitää lyhyen aikaa säilössä vankilan alueella luvatta olevaa henkilöä. Poliisin ylläpitämien tutkintavankien säilytystilojen hyväksyminen siirrettäisiin sisäasiainministeriölle oikeusministeriöltä ja poliisivankilassa säilyttämiselle säädettäisiin enimmäisaika. Tuomioistuimien päätöksistä ja tutkintavangille määrättävistä yhteydenpitorajoituksista esitutinnan aikana. Uutta olisi, että myös tutkintavangille voitaisiin määrätä kurinpitovankirangaistus.

Ehdonalaisen vapauttamisen pääsääntöjä ei ehdoteta muutettavaksi. Ensikertainen vanki vapautuisi ehdonalaiseen vapauteen suorittuaan puolet ja tätä useampikertainen kaksikolmasosa rangaistuksestaan. Kaikki rikoksensa alle 21-vuotiaana tehneet vapautettaisiin heidän suorittuaan

puolet rangaistuksestaan.

Vanki voitaisiin sijoittaa vankilan ulkopuolelle valvottuun koevapauteen enintään kuusi kuukautta ennen ehdonalaista vapauttamista. Valvottuun koevapauteen sijoittaminen edellyttäisi, että sijoitus perustuu rangaistusajan suunnitelmaan, vanki sitoutuu päihitteettömyyteen ja noudattamaan hänelle annettuja ehtoja.

Nykyinen pakkolaitosjärjestelmä ehdotetaan muutettavaksi koko rangaistusajan suorittamiseksi. Myös elinkautisvankien vapautumista koskevaan säätelyyn ehdotetaan muutoksia. Ehdonalaisen vapauden mahdollisuus tulisi harkittavaksi, kun rangaistuksesta on suoritettu kaksitoista vuotta. Ehdonalaiseen vapauteen päästämistä päättäisi Helsingin hovioikeus. Armahtamista koskeviin säännöksiin komitea ei ehdoteta muutoksia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Mohell Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7892

Pajuoja Jussi, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7819

5. Taustatietoja

Vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä on muutettu osittaisuudistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä ja vankiluvun rakenteessa tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi uudistaa vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Oikeusministeriön rikoslakiprojekti laati ehdotuksen vankeutta ja ehdonalaista vapautta koskevan lainsäädännön uudistamisesta (3/1994), joka oli lausunnolla. Tältä pohjalta oikeusministeriössä laadittiin esitysehdotus. Esitystä ei kuitenkaan ehditty antaa keväällä 1999 työnsä päättäneelle eduskunnalle. Rikoslakiprojektin ehdotus ja sen jatkovalmistelu oli komitean työn lähtökohtana.

Hanke liittyy läheisesti Vankeinhoitolaitoksen rakenteita ja organisaatiota koskevaan uudistukseen, jota koskeva hallituksen esitys (261/2004 vp) on annettu eduskunnalle joulukuussa 2004.

6. Aikataulu

Hallituksen esitykset (HE 262/2004 vp ja 263/2004 vp) on annettu eduskunnalle joulukuussa 2004. Hallituksen esityksissä uuden lainsäädännön ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2006.

7. Taloudelliset vaikutukset

HE 263/2004 vp: Hallituksen esityksen mukaan sijoittajatoiminnan vakiinnuttaminen vaatisi 40 henkilötyövuotta eli 1,5 miljoonaa euroa vuodessa. Osallistumisvelvollisuuden toteuttaminen vaatisi 15 henkilötyövuoden eli 570 000 euron lisäkustannuksia ja toimintamenoihin 400 000 euron lisäkustannukset, eli yhteensä 970 000 euroa vuodessa. Muut toiminnan muutoksista aiheutuvat kustannukset olisivat 100 000 euroa vuodessa. Vankien toimintarahajärjestelmän muutos vaatisi 56 000 euroa vuodessa. Toimintarahan verottomuudesta aiheutuisi 80 000 euroa kustannukset vuodessa. Tutkintavankien lisääntyvä säilyttäminen Vankeinhoitolaitoksen vankiloissa aiheuttaisi 70 000 euron kustannukset vuodessa. Vankeuslain ja tutkintavankeuslain kokonaiskustannukset olisivat yhteensä 2,8 miljoonaa euroa vuodessa.

Lain voimaantulosta aiheutuva henkilökunnan koulutuksen kertakustannukset olisivat 100 000 euroa.

HE 262/2004 vp: Hallituksen esityksen mukaan ehdonalaisen vapauden valvonta, 200 000-300 000 euroa vuodessa. Alle 21-vuotiaana rikoksen tehneisiin sovellettaisiin 1/2 -määräosaa, mikä nostaisi vankilukua 20-30 hengellä (vaikutukset 140 000-210 000 euroa vuodessa). Helsingin hovioikeuden

vapautumisasioiden käsittely vaatisi yhdestä kahteen henkilötyövuotta eli 100 000-200 000 euroa vuodessa. Jäännösrangaistusta koskevien säännösten muuttaminen nostaisi päivittäistä vankilukua arviolta 40-50 vangilla, mikä merkitsisi vankeinhoitolaitoksen muuttuvien kustannusten lisääntymistä 280 000-350 000 euroa vuodessa.

8. Muut tiedot

OM 1/69/2002

OM 3/69/2002

OM0494:00/06/06/1999

12.2 VANKILAAN TOIMITTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena oli selvittää, miten järjestelmää, jossa vankeuteen tuomitut toimitetaan vankilaan ja siihen sisältyvää päätöksentekoa täytäntöönpanon lykkäämisessä voitaisiin kehittää. Lisäksi työryhmän tuli selvittää vapaudessa suoritettavien rangaistusten täytäntöönpanon kehittämistarvetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministerin tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

Työryhmän mietintö 11.6.2002

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Jarmo Littunen, apulaisosastopäällikkö, oikeusministeriö, puheenjohtaja

Tuula Asikainen, kriminaalihuoltojohtaja, kriminaalihuoltolaitos

Jukka Mäkelä, komisario, Helsingin poliisilaitos

Timo Heikkinen, ulosottojohtaja, oikeushallinto-osasto

Ari-Pekka Koivisto, kihlakunnansyyttäjä, Vantaan kihlakunnanvirasto

Paavo Siltanen, oikeudellisen yksikön johtaja, rikosseuraamusvirasto

Juhani Toukola, kihlakunnanvouti, Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto

Anne Hartoneva, hallitussihteeri, oikeusministeriö, sihteeri, puh. 1606 7578

5. Taustatietoja

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvussa on vankeusrangaistuksen suorittamisen aloittamiseen liittyvät säännökset. Vankeusrangaistuskomitea on mietinnössään (komiteanmietintö 2001:6) ehdottanut uudistettaviksi näitä säännöksiä.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyi 31.5.2002.

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella.

Säädösmuutokset ovat olleet valmisteltavina kriminaalipoliittisella osastolla. Täytäntöönpanon lykkäämistä koskevat säännökset sisältyvät vankeuslakiin, jota koskeva hallituksen esitys (HE 263/2004 vp) on annettu eduskunnalle joulukuussa 2004. Hallituksen esityksen mukaan vankeuslaki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2006.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM005:00/2002

12.3 VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä oli

1. selvittää poliisin ja vankilaviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä kummankin hallinnonalan osalta;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja kärjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen rangaistuslaitoksissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua kärjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä organisaatiomuutokset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädösmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määräraharapeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi huomioon ottaen vireillä oleva vankeinhoitoa koskeva lainsäädännön kokonaisuudistus.

Työryhmän tuli lisäksi erikseen

6. selvittää pääkaupunkiseudun tuomioistuinkuljetusjärjestelmän ja siihen liittyvien kärjävartiointien työnjaot, kuljetusten määrät ja niiden sitomat henkilöresurssit;
7. tehdä esitys pääkaupunkiseudun vanginkuljetuksen ja kärjävartioinnin järjestämisestä, sen edellyttämistä resurssi- ja muista tarpeista sekä tarvittavista säännösmuutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kansliapäälliköiden tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

Työryhmän määräajan pidentämispäätös 13.12.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

Työryhmän mietintö, Esitys laiksi vanginkuljetuksesta (lausuntoja ja selvityksiä 2003:20)

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7578

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuovs, oikeusministeriö, puh.1607 7892

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevat säännökset tulisi vastata vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia.

Vankeinhoidolaitoksen ja poliisin välinen tehtäväjako tulisi selvitetään.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus on luovutettu oikeusministeriölle ja sisäasiainministeriölle. Ehdotus on ollut lausuntokierroksella syksyllä 2003.

Valmistelutyötä tehdään vankeinhoidon rakennehankkeen yhteydessä. Asia on kriminaalipoliittisella osastolla virkamiesvalmistelussa. Vanginkuljetusjärjestelmän kehittämiseksi oikeusministeriö teettää logistiikkaselvityksen. Lainvalmistelutyössä otetaan huomioon vankeinhoidon rakennehankkeessa toteutettavat organisatoriset uudistukset, erityisesti itsenäisten aluevankiloiden merkitys vanginkuljetusten tehostajina ja aluevankilaorganisaatioon liittyvät vanginkuljetuksen järjestämismuutokset. Hallituksen esitys annetaan syksyllä 2005.

Uusi järjestelmä pyritään saamaan käyttöön vuonna 2006.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM047:00/2001

12.4 MIELENTILATUTKIMUKSESSA OLEVIENTUTKINTAVANKIEN JA VANKIEN VALVONTAA JA KOHTELUA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN SELKEYTTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 17.12.2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli

1. tutkia, miten mielentilatutkimuksessa olevien tutkintavankien ja vankien valvontaa ja kohtelua koskevia säännöksiä tulisi selkeyttää,
2. selvittää, miltä osin mielentilatutkimuksessa olevien tutkintavankien ja vankien kohtelussa ja valvonnassa tulisi soveltaa mielenterveyslain säännöksiä ja miltä osin valmisteilla olevan tutkintavankeuslain säännöksiä ja
3. tehdä esitys tarvittaviksi säännöksiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 17.12.2002, 10/021/2002

Päätös työryhmän määräajan jatkamisesta, 28.5.2003, 10/021/2002

Työryhmän mietintö, Mielentilatutkimukseen määrättyjen tutkintavankien ja vankien oikeudellinen asema, 15.9.2003 (OM, Lausuntoja ja selvityksiä, 2003:31)

3. Keskeinen sisältö

Mielentilatutkimuksessa oleviin henkilöihin sovelletaan sekä tutkintavankeutta koskevia säännöksiä että mielenterveyslain säännöksiä, mikä on aiheuttanut käytännössä tulkintaongelmia. Tarkoituksena on selventää säätelyä.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriö, puh. 1606 7892

Jäsenet:

Lääkintöneuvos Sakari Lankinen, Sosiaali- ja terveysministeriö

Lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, Sisäasiainministeriö

Ylilääkäri Eira Hellbom, Terveystieteiden tutkimuskeskus

Ylitarkastaja Pasi Oksa, Rikosseuraamusvirasto

Lakimies Marja Tohkanen, Terveystieteiden tutkimuskeskus, sihteeri

5. Taustatietoja

Hanke on jatkoa oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveystieteiden yhteiselle työryhmälle, joka sai työnsä valmiiksi vuoden 2001 syksyllä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö luovutettiin oikeusministeriölle syyskuussa 2003. Työryhmän vankeinhoidon lainsäädäntöön liittyvät ehdotukset sisältyvät vankeus- ja tutkintavankeuslakiin, jota koskeva hallituksen esitys (HE 263/2004 vp) annettiin eduskunnalle joulukuussa 2004. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan 1.1.2006.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

12.5 SOPIMUSHOITO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti helmikuussa 2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli sopimushoitotoimikunnan mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta laatia ehdotus hallituksen esitykseksi sopimushoidon kokeilemisesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä. Työryhmä jätti mietintönsä oikeusministerille toukokuussa 2003. Sopimushoito olisi päihdehoitoa, joka olisi tarkoitettu niille, joita ei päihdeongelmien vuoksi voida tuomita yhdyskuntapalveluun. Kokeilu toteutettaisiin alueellisesti rajoitettuna.

Sopimushoidon valmistelusta omana rangaistuslajinaan päätettiin vuoden 2005 tammikuussa luopua. Sen sijaan ryhdyttiin valmistelemaan päihdehoidon liittämistä läheisemmin yhdyskuntapalveluun mm. edellytyksenä yhdyskuntapalveluun tuomitsemiselle.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KM 2002:3

Sopimushoidon kokeileminen. Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2003:16.

3. Keskeinen sisältö

Päihdehoito yhdyskuntapalvelun edellytyksenä on tarkoitettu lähinnä sellaisille rikoksiin syyllistyneille henkilöille, joilla on vakava päihdeongelma ja joiden voidaan olettaa noudattavan hoito-ohjelmaa. Päihdehoito ei olisi osa rangaistusta, vaan päihdehoitoon sitoutuminen olisi edellytys yhdyskuntapalvelun tuomitsemiselle ehdottoman vankeuden sijasta. Edellytyksen täyttymistä valvoisi ja valvottavaa tukisi Kriminaalihoitolaitos. Yhdyskuntapalvelun tuomitseminen edellyttäisi syytetyn suostumusta ja sitoutumista määrättyyn hoitosuunnitelmaan ja muihin ehtoihin.

4. Organisointi

Valmistelija:

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asian valmistelu jatkuu virkamiestyönä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Päihdehoito yhdyskuntapalvelun edellytyksenä lisää kriminaalihuoltolaitoksen tehtäviä. Erityisesti hoidon tarpeen selvittäminen, toimeenpanosuunnitelman tekeminen sekä hoitoon sitoutuneen valvonta ja tukeminen vaativat lisäyksiä henkilöstöön.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2003

OM001:00/2003

12.6 NUORTEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄÄ KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELUTYÖRYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 7.10.2003 työryhmän laatimaan ehdotuksen hallituksen esitykseksi nuorten epäiltyjen rikosasioiden käsittelemistä ja seuraamusjärjestelmää koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Asetetun työryhmän tuli laatia nuorisorikostoimikunnan ehdotusten (KM 2003:2) ja niistä annettujen lausuntojen (lausuntotiivistelmä Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2003:29) perusteella ehdotus hallituksen esitykseksi nuorten epäiltyjen rikosasioiden käsittelemisestä ja heille tuomittavista seuraamuksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 7.10.2003

Nuorisorikostyöryhmän mietintö 14.10.2004 (OM:n työryhmämietintö 2004:12)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä laati ehdotukseensa säännökset nuorisorangaistuksesta sisällöllisesti uudistettuna. Nuorisorangaistuksen vakinaistaminen ja laajentaminen koko maahan 1.1.2005 alkaen valmisteltiin oikeusministeriössä virkatyönä, mutta työryhmä ehdotti nuorisorangaistuksen käyttöalan laajentamista 18-20-vuotiaana tehtyihin rikoksiin sekä työpalvelun ja hoidon liittämistä nuorisorangaistukseen.

Työryhmän ehdotus sisältää myös säännökset elektronisesti valvotusta nuorisoregistristä, jonka tarkoituksena on estää uusien rikosten tekeminen.

Lisäksi työryhmä valmisteli nuorisorikostoimikunnan työn pohjalta esitutkintaan, syyteharkintaan ja toimenpiteistä luopumiseen, nuoren rikoksentehtäjän tilanteen selvittämiseen ja ehdollisen vankeuden valvontaan liittyvät lakiehdotukset.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Apulaisosastopäällikkö Jarmo Littunen, oikeusministeriö, puh. 1606 7783

Jäsenet:

Ylitarkastaja Anne Hujala, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Käräjätuomari Kalevi Julkunen, Joensuun käräjäoikeus

Erityisasiantuntija Janne Kanerva, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

Ylitarkastaja Heimo Kangaspunta, Kriminaalihuoltolaitos

Komisario Vesa Lilja, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos

Lainsäädäntöneuvos Paula Puoskari, oikeusministeriö
Kihlakunnansyyttäjä Leena Salovartio, Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto

Pysyvät asiantuntijat:

Julkinen oikeusavustaja, asianajaja Marja Toivio-Kaasinen

Lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa, oikeusministeriö

Johtava sosiaalityöntekijä Jorma Huttu, Helsingin kaupunki

Kanerva toimii myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 15.10.2003 – 30.9.2004. Työryhmä luovutti mietintönsä 14.10.2004. Hallituksen esitys on mahdollista antaa syksyllä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Työryhmän ehdottaman nuorisorangaistuksen kehittämisen vuotuiset kustannukset olisivat 3,3 miljoonaa euroa. Lisäkustannuksia aiheutuisi nuoren tilanteen selvittämisestä ja nuorisoarestista.

8. Muut tiedot

OM 4/021/2003

OM025:00/2003

12.7 AJONEUVON HALTIJAN VASTUUN TOTEUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia hallituksen esitys rikesakkomenettelyn yksinkertaistamiseksi ns. ajoneuvon haltijan vastuun toteuttamiseksi

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtion periaatepäätös 18.1.2001 tieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi

Ajoneuvon haltijan vastuu -työryhmän mietintö 14.6.2001

Rikesakkomenettelyn yksinkertaistaminen automaattisessa liikennevalvonnassa – työryhmän mietintö 25.6.2003 (2003:7)

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksen mukaan rikesakkomenettelyä yksinkertaistettaisiin ylinopeusrikkomuksia ja liikennemerkkien vastaista joukkoliikennekaistalla ajoa koskevien tapausten käsittelyssä siten, että rikesakkomääräys voitaisiin lähettää suoraan ajoneuvon rekisteriin merkitylle haltijalle. Jos haltija kiistää rikkomuksen, hänen tulisi vastustaa rikesakkomääräystä, jolloin asia palautuisi poliisin esitutkintaan, jossa kuljettaja selvitettäisiin, kuten nykyisin. Lisäksi poliisilain säännöksiä esitetään tarkistettaviksi siten, että ne aikaisempaa paremmin soveltuisivat automaattisen liikennevalvonnan uusiin menetelmiin. Myös ajoneuvon rekisteröintisäännöksiin ehdotetaan muutoksia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

Jahkola Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1606 7705

5. Taustatietoja

Hankkeen taustalla on valtioneuvoston 18.1.2001 tekemä periaatepäätös tieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi sekä 14.6.2001 ja 25.6.2003 julkaistut työryhmien mietinnöt ajoneuvon haltijan vastuun toteuttamisvaihtoehdoista ja ehdotetuista lainmuutoksista.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen on tarkoitus antaa Eduskunnalle maaliskuussa 2005.

7. Hankkeen vaikutukset

Uusi järjestelmä mahdollistaisi nykyistä nopeamman, joustavamman ja vähemmän voimavaroja vaativan puuttumisen etupäässä automaattisessa liikennevalvonnassa havaittuihin vähäisiin ylinopeusrikkomuksiin ja liikennemerkkien vastaiseen ajoon joukkoliikennekaistalla. Järjestelmän voidaan arvioida parantavan tieliikenteen turvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 35/41/2002

OM027:00/2002

12.8 JOUKKOLIIKENTEEN TARKASTUSMAKSU JA PYSÄKÖINTIVIRHEMAKSUN KOROTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain muuttamisen siten, että tarkastusmaksu voitaisiin määrätä joukkoliikenteessä kaikkialla Suomessa samaan tapaan kuin nykyisin pääkaupunkiseudulla. Lisäksi tavoitteena on tarkastaa tarkastusmaksujärjestelmää liputta matkustamisen vähentämiseksi. Tarkoituksena on samalla korottaa pysäköintivirhemaksun ylärajaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 22.12.2003

Työryhmän mietintö, Joukkoliikenteen tarkastusmaksut Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2004:14

Pysäköintivirhemaksun ylärajan korottaminen

Muistio 16.7.2004. Oikeusministeriö

3. Keskeinen sisältö

Joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain soveltamisala laajennettaisiin koko maata kattavaksi. Kaikille kunnille tulisi mahdollisuus hakea oikeutta tarkastusmaksun perimiseen liikenne- ja viestintäministeriöltä. Lisäksi liputta matkustamisen vähentämiseksi ehdotetaan tarkastusmaksun perimisoikeuden saaneiden julkisyhteisöjen välisen yhteistoiminnan tehostamista, joukkoliikenteen tarkastusmaksun suurinta sallittua määrää korotettavaksi ja mahdollisuutta käyttää järjestyksenvalvojia apuna lippujen tarkastuksessa ja liputta matkustavien poistamisessa.

Pysäköintivirhemaksusta annettua lakia muutettaisiin siten, että virhemaksun enimmäismäärä nousisi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula, oikeusministeriö puh 1606 7724

5. Taustatietoja

Joukkoliikenteen tarkastusmaksulain tarkastaminen. Liikenneministeriön julkaisuja 14/1992 Suomen paikallisliikenneliiton kirje oikeusministeriölle 4.11.2003.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi valmistui 30.9.2004. Ehdotuksesta on pyydetty lausunnot 15.12.2004 mennessä. Hallituksen esitys annetaan kesäkuussa vuonna 2005.

7. Hankkeen vaikutukset

Tarkastusmaksujärjestelmän laajentamisen odotetaan vähentävän matkaliputta matkustamista pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Ilmaismatkustamisesta tulevia tappioita vähennettäisiin myös tarkastusmaksutulojen lisääntymisen kautta.

8. Muut tiedot

OM 36/41/2003

OM040:00/2003

12.9 LAITTOMIEN ÖLJYPÄÄSTÖJEN MAKSUSEURAAMUSJÄRJESTELMÄN TOTEUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö on 3.12.2004 asettanut työryhmän laatimaan ehdotuksen hallituksen esitykseksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta niin, että lakiin lisätään uusi 2 a luku öljypäästömaksusta. Ehdotus on laadittava öljypäästömaksutyöryhmän (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2004:4) ehdotusten ja niistä annettujen lausuntojen perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtioneuvoston periaatepäätös 2002 toimista Itämeren suojelemiseksi

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelman kohta 10. Ympäristöpolitiikka

Työryhmän asettamispäätös 28.8.2003

Työryhmä mietintö(2004:4) 28.5.2004

Työryhmän asettamispäätös 3.12.2004

3. Keskeinen sisältö

Öljypäästömaksu määrättäisiin hallinnollisena seuraamuksena öljyn tai öljypitoisen seoksen päästökiellon rikkomisesta sisäisillä aluevesillä, aluemerellä tai Suomen talousvyöhykkeellä. Päästöstä olisi oltava objektiivista näyttöä, mutta muuten maksu määrättäisiin tahallisuudesta tai tuottamuksesta riippumatta. Määrältään ja vaikutuksiltaan vähäisestä päästöstä maksua ei määrättäisi.

Maksu määrättäisiin aluksen omistajalle tai laivanisännälle, ja sen suuruus määräytyisi taulukon mukaan päästön määrän ja aluksen koon perusteella. Maksu voitaisiin jättää määräämättä tai maksua voitaisiin alentaa, jos maksuvelvollinen osoittaa, että maksun määrääminen olisi ilmeisen kohtuutonta. Öljypäästömaksun määräisi rajavartiolaitos. Muutosta näissä asioissa haettaisiin valittamalla Helsingin käräjäoikeudessa toimivaan merioikeuteen.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist, oikeusministeriö

Jäsenet:

Ylitarkastaja Reijo Lahtinen, sisäasiainministeriön rajavartiolaitoksen esikunta

Hallitusneuvos Ulla Kaarikivi-Laine, ympäristöministeriö

Lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö

Halila toimii myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Valtioneuvosto teki keväällä 2002 periaatepäätöksen toimista Itämeren suojelemiseksi. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelman kohdan 10. Ympäristöpolitiikka mukaan Itämeren suojeluohjelman toteuttamista jatketaan. Itämeri pyritään saamaan nimetyksi erityisen herkäksi merialueeksi (PSSA). Myös öljy- ja kemikaalikuljetusten sekä muiden vaarallisten kuljetusten aiheuttamia riskejä vähennetään.

Hallituksen iltakoulussa 18.6.2003 on katsottu, että tahallisiin öljypäästöihin syyllistyneelle alukselle tulisi voida määrätä hallinnollinen seuraamus eli sakko. Nykyisen rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän ongelmana on hitaus, syytteen nostamiseksi vaadittavan näytön hankkiminen ja seuraamuksen täytäntöönpano suhteessa kansainvälisen alusliikenteen luonteeseen. Hallinnollisesta seuraamuksesta on iltakoulussa todetun mukaisesti hyviä kokemuksia Ruotsista ja Saksasta. Helsingin komissio on hyväksynyt vuonna 1998 suosituksen päästörikkomusten seuraamusten yhdenmukaistamisesta.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.12.2004-28.2.2005. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2005.

7. Hankkeen vaikutukset

Uusi järjestelmä mahdollistaisi nykyistä nopeamman ja tehokkaamman puuttumisen havaittuihin laittomiin öljypäästöihin.

8. Muut tiedot

OM 20/41/2003

OM021:00/2003

12.10 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on selvittää oikeudenkäyntiasiakirjojen salassapitosäännöksistä aiheutuvat esteet käyttää asiakirjoja vankeinhoitolaitoksen seksuaalirikoksiin syyllistyneiden vankien uusintarikollisuutta vähentävissä toimintaohjelmissa sekä laatia tarvittavat säännökset asiakirjojen käytön mahdollistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KKO:n päätös 24.9.2004, H2004/168

Rikosseuraamusviraston kirje 8.11.2004

3. Keskeinen sisältö

Laatia täydentävät säännökset henkilötietojen käsittelyssä rangaistusten työtantöpanosta annettuun lakiin

4. Organisointi

Mohell Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7892

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot****12.11 LAKI RIKOSSEURAAMUSALAN KOULUTUS- JA KEHITTÄMISKESKUKSESTA****1. Tavoite ja tehtävät**

Vankeinhoidon koulutuskeskusta koskeva laki uudistetaan vastaamaan koulutuskeskuksen muuttuneita tehtäviä sekä yleisessä koululainsäädännössä tapahtuneita muutoksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**3. Keskeinen sisältö**

Vankeinhoidon koulutuskeskuksen nimi muutetaan Rikosseuraamusalan koulutus- ja kehittämiskeskukseksi sen tehtäviä paremmin vastaavalla tavalla. Koulutuskeskuksen johtokunnan tehtävät ja kokoonpano uudistetaan sekä tehdään muutoksia myös muissa sisäistä hallintoa koskevissa asioissa sekä opiskelijavalintaa ja opiskelijoiden kurinpitoa koskevassa päätöksenteossa. Lain rakenteessa ja sisällössä otetaan huomioon muutokset yleisessä koululainsäädännössä. Opiskelijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvistä asioista säädetään aikaisempaa tarkemmin lain tasolla. Myös eräitä muita säännöksiä siirretään asetuksesta lain tasolle perustuslain edellyttämällä tavalla.

4. Organisointi

Asiaa valmistellaan oikeusministeriössä virkamiestyönä yhteistyössä Vankeinhoidon koulutuskeskuksen kanssa.

Vastuuhenkilö: Kuusama Leena, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7892

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

13. OIKEUDENKÄYNTI

13.1 RYHMÄKANNE

1. Tavoite ja tehtävät

Selvitys ryhmäkanteen käyttömahdollisuudesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 24.3.2004.

3. Keskeinen sisältö

Jatketaan ryhmäkanteen käyttömahdollisuuden selvittämistä oikeussuojan saatavuuden parantamiseksi erityisesti kuluttajakauppaan, vakiosopimuksiin ja ympäristövahinkoihin liittyvissä asioissa, joissa on asianosaisryhmä, jolla on samasta perusteesta johtuvia vaatimuksia.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Oikeusneuvos Mikko Könkkölä, korkein oikeus

Jäsenet:

lakiasiaintohtaja Anne Leppälä-Nilsson, Kesko Oyj

osastopäällikkö Leena Linnainmaa, Keskuskauppakamari

vanhempi oikeussihtööri Iiro Liukkonen, korkein oikeus

oikeustieteen kandidaatti Sakari Niemelä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

johtaja Anja Peltonen, kuluttajavirasto

asianajaja Pekka Puhakka

johtava lakimies Tuula Sario, Suomen Kuluttajaliitto ry

lakimies Arjo Suonperä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Sihteerit:

erityisasiantuntija, Sakari Laukkanen, oikeusministeriö

julkinen oikeusavustaja Marjo Kurki, Kotkan oikeusaputoimisto

5. Taustatietoja

Asiasta on työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi (Ryhmäkannelaki, työryhmän 1996 mietintö, LAVO:n julkaisu 3/1997) sekä sitä aikaisemmat perusselvitys ja esitysehdotus.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman oikeuspolitiikkaa koskevassa 14. jaksossa todetaan, että selvitetään ryhmäkanteen käyttömahdollisuus muun muassa kuluttajakauppa-asioissa. Oikeusministeriön strategia-asiakirjassa vuosiksi 2003-2013 (s.8) todetaan tarve parantaa oikeussuojan saatavuutta ryhmiä koskevissa, edellä 3 kohdassa mainituissa asioissa.

Hanke on 11.11.2003 päätetty sisällyttää kansliapäällikköryhmässä tarkasteltaviin säädöshankkeisiin osana hallitusohjelman 14 jaksossa tarkoitettua lainvalmistelun suunnittelun ja johtamisen tehostamista hallituksen strategia-asiakirjan 25.9.2003 8.2. kohdan mukaisesti.

6. Aikataulu

Työryhmää asetettaessa sen toimikauden päättämisaikajankohdaksi määrättiin 31.10.2004.

Oikeusministeriö on 5.10.2004 pidentänyt työryhmän toimikautta 31.1.2005 saakka.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 5/41/2004

OM015:00/2004

13.2 RIKOSPROSESSIMENETTELYN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Rikosprosessia koskevan lainsäädännön tarkistamishanke. Tavoitteena on edelleen kehittää rikosasioiden menettelynormeja saatujen kokemusten valossa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän loppumietintö 25.11.2003 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2003:11)

HE 271/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevien säännösten tarkistamista.

Käyttöön otettaisiin kirjallinen, summaarinen rikosprosessi tunnustettuja tekoja varten. Rikosjuttu voitaisiin ratkaista tuomioistuimessa ilman pääkäsittelyä. Tuomio perustuisi kirjalliseen oikeudenkäyntiaineistoon. Menettelyn käyttämisen edellytyksenä olisi syytetyn nimenomainen suostumus sekä tunnustus.

Pääkäsittelyjen peruuntumisten vähentämiseen ja peruutuksista johtuvien haittojen pienentämiseen pyritään useilla erilaisilla keinoilla. Säännöksiä muutettaisiin mm. siten, että pääkäsittelyssä voitaisiin tietyin edellytyksin kuulla vastaajan poissaolosta huolimatta todistajaa tai muuta henkilöä. Jo kuultua henkilöä ei jatkokäsittelyssä enää kuultaisi uudelleen, ellei vastaajalla ole ollut laillista syytä poissaoloon tai tuomioistuin harkitse tätä erityisestä syystä tarpeelliseksi. Pääkäsittelyn lykkäämisaikoja ehdotetaan pidennettäväksi.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muun muassa teknisten apuvälineiden käyttöönottoa valmisteluistunnossa ja vangitsemisjutuissa, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön määräämisen käyttöalan laajentamista sekä vastaajan mielentilan tutkimista koskevan sääntelyn muuttamista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Asko Välimaa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

Kirsi Pulkkinen, lainsäädäntösihteri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys HE 271/2004 annettu Eduskunnalle 21.12.2004

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksestä aiheutuvien säästöjen määrä riippuu siitä, kuinka suuri osa rikosasioista siirtyisi käsiteltäväksi uudessa kirjallisessa menettelyssä. Esityksessä arvioidaan, että työnsäästö olisi syyttäjien osalta 11-19 henkilötyövuotta. Tuomareiden, notaarien ja käräjäviskaalien sekä käräjäsihteerien osalta työnsäästöksi arvioidaan 5-8 henkilötyövuotta. Myös pääkäsittelyjen

peruuttamisten vähentämiseksi ehdotetut muutokset vähentäisivät oikeudenkäynneistä aiheutuvia kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2003

OM020:00/2001

13.3 POLIISIN OIKEUS PEITETOIMINNASSA OSALLISTUA RIKOLLISEEN TOIMINTAAN ANONYYMI TODISTELU

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmä selvittää mahdollisuutta säätää 1. peitetoiminnassa toimineen poliisimiehen henkilöllisyyden salassa pitämisestä häntä todistajana tai muutoin esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä kuultaessa (ns. anonyymi todistelu) ja 2. peitetoimintaa suorittavan poliisimiehen mahdollisuudesta tehdä henkilön tai henkilöryhmän toimintaan osallistuessaan teko, joka muutoin täyttäisi rikoksen tunnusmerkistön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lausunto sisäasiainministeriölle ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle poliisilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, OM 7/43/2004

Työryhmän asettamispäätös 16.6.2004

OM 11/41/2004

3. Keskeinen sisältö

Anonyymien todistelun osalta selvitystyössä on lähtökohtana se, että mahdollinen säännös sijoitettaisiin oikeudenkäymiskaareen ja sen soveltamisala koskisi kaikkia todistelutarkoituksessa kuultavia henkilöitä. Työryhmän on harkittava, onko olemassa tilanteita, joissa henkilöllisyyden salassa pitämistä on pidettävä välttämättömänä.

Peitetoimintaan osallistuvan poliisin oikeudesta osallistua rikolliseen toimintaan on arvioitava, minkä tyyppisissä tilanteissa mahdollisuus voisi aktualisoitua, millaiseen intressien punnintaan se perustuisi sekä kuinka vakavia tekoja mahdollisuus kattaisi.

Asettamispäätöksen mukaan erityistä huomiota on kiinnitettävä mahdollisiin perustuslaista johtuviin rajoituksiin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuskäytäntöön.

4. Organisointi

Sisäasiainministeriö ja oikeusministeriö ovat asettaneet työryhmän, jonka kokoonpano on:

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist, oikeusministeriö, p. 1606 7700

Jäsenet:

kärjäjätuomari Liisa Paul, Helsingin kärjäoikeus

valtiosyyttäjä Ari-Pekka Koivisto, valtakunnansyyttäjänvirasto

asianajaja Tuija Turpeinen, Asianajotoimisto Kontturi & Co

poliisijohtaja Jorma Toivanen, sisäasiainministeriö

lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa, oikeusministeriö, p. 1606 7708

Sihteerit:

lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, sisäasiainministeriö
tutkija Wilhelm Norrman, oikeusministeriö, p. 1606 7709
ylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö

5. Taustatietoja

Sisäasiainministeriössä on valmisteilla poliisilain tarkistamista koskeva esitys, joka tulee sisältämään muun muassa ehdotuksia poliisin tiedonhankintaa koskevien säännösten kehittämiseksi. Kyseisen esityksen valmistelun yhteydessä havaittiin, että kysymykset anonyymistä todistelusta ja oikeudesta osallistua rikolliseen toimintaan vaativat lisäpohdintaa ja laajapohjaisempaa jatkovalmistelua.

6. Aikataulu

Työryhmän tulee tehdä hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotuksensa 31.4.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia ei voida tässä vaiheessa täsmentää.

8. Muut tiedot

OM 11/41/2004

OM025:00/2004

13.4 MUUTOKSENHAKU KORKEIMPAAN OIKEUTEEN JA YLIMÄÄRÄINEN MUUTOKSENHAKU

1. Tavoite ja tehtävät

Kehitetään ja selkeytetään muutoksenhakua hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen ja asian käsittelyä korkeimmassa oikeudessa sekä ylimääräistä muutoksenhakua.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muutoksenhakutoimikunnan jatkotietäminen 20.11.2002 (KM 2002:8).

3. Keskeinen sisältö

Menettelysäännöksiä täsmennetään ja ajantasaistetaan. Eräiden selvien virheiden jälkikäteinen oikaiseminen siirrettäisiin asianomaisen tuomioistuimen omaan toimivaltaan.

Mahdollistettaisiin valitusluvan rajaaminen korkeimmassa oikeudessa tarvittaessa oikeuskysymyksen tarkasteluun, jos asian tosiseikasto on jo kattavasti selvitetty hovioikeudessa.

Valtiolliset rikokset siirrettäisiin käsiteltäviksi käräjäoikeudessa ensimmäisenä oikeusasteena hovioikeuden sijasta.

4. Organisointi

Leppänen Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678

5. Taustatietoja

Esitys osaltaan toteuttaa pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman 14. kohdassa asetetun tavoitteen tuomioistuinmenettelyn joustavoittamisesta ja tekemisestä tarkoituksenmukaiseksi kaikissa oikeusasteissa. Esitys annetaan samanaikaisesti kohdassa 14.1 tarkoitettujen esitysten kanssa.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan helmikuussa 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM006:00/2001

13.5 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS

1. Tavoite ja tehtävä

Tehtävänä on laatia ehdotus oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietintö (KM 2002:1)

Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä, työryhmämietintö 2003:8

3. Keskeinen sisältö

Kysymys on oikeudenkäynnin julkisuutta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksesta.

Luonnos hallituksen esitykseksi laaditaan Oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella. Laissa olisivat säännökset diaaritietojen, oikeudenkäyntiasiakirjojen, suullisen käsittelyn ja tuomion julkisuudesta sekä asiaan liittyvät menettelysäännökset. Esityksen tavoitteena on lisätä oikeudenkäyntien avoimuutta ja parantaa tuomioistuimen toiminnan läpinäkyvyyttä.

4. Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja:

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7708

Jäsenet:

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7722

Savela, Antti, kärjäntuomari, Kuusamon kärjäoikeus

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman oikeuspolitiikka jaksossa todetaan, että lainkäytön avoimuutta lisätään uudistamalla oikeudenkäynnin julkisuuslaki.

Työryhmän ehdotus laaditaan yhteistyössä oikeusministeriön asettaman toisen työryhmän kanssa, jonka tehtävänä on vastaavasti valmistella ehdotus oikeudenkäynnin julkisuutta hallintolainkäytössä koskevaksi lainsäädännöksi.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotuksen tulee olla valmis 15.4.2005.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 24/41/2004

OM054:00/2004

OM0287:00/06/06/2000

13.6 IMMATERIAALIOIKEUSASIOIDEN KÄSITTELY**1. Tavoite ja tehtävät**

Selvitetään immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdään tarvittavat ehdotukset asioihin liittyvien vaatimusten käsittelyn keskittämisestä samaan tuomioistuimeen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 17.6.2003 OM 15/41/2003

3. Keskeinen sisältö

Tulee selvittää immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset niin, että immateriaalioikeusasiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä ja mahdollisuuksien mukaan kaikki näitä oikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä. Toimivaltasääntelyn tulee olla sellainen, että se turvaa asiantuntevan käsittelyn ja ratkaisutoiminnan.

Tarkastelu koskee kaikkia immateriaalioikeuksia ja kaikkia menettelyvaiheita ja –lajeja, kuten oikeuksien saamiseen, toteamiseen, luovuttamiseen ja lakkaamiseen samoin kuin oikeuksien toteuttamiseen ja loukkaamiseen liittyviä oikeussuojakeinoja.

Käsittely tulee järjestää niin, että menettely tarjoaa asianmukaiset oikeusturvatakeet. Asiat tulee siten käsitellä tuomioistuimessa, tai jos jokin käsittelyvaihe tapahtuu muussa toimielimessä, on turvattava muutoksenhakumahdollisuus tuomioistuimeen. Asioiden käsittelykokoonpano tulee tarvittavassa laajuudessa järjestää niin, että kysymyksessä olevan alan tekninen erityisosaaminen on käsittelyssä käytettävissä.

4. Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja:

pääsihteeri, varatuomari Marja-Leena Mansala, IPR University Center

Jäsenet:

vanhempi hallintosihteeri Kristina Björvall, Korkein hallinto-oikeus

patenttiasiamies Seppo Laine, Patenttitoimisto Seppo Laine Oy

erityisasiantuntija Sakari Laukkanen, oikeusministeriö, puh. 1606 7568

vanhempi oikeussihteeri Iiro Liukkonen, Korkein oikeus

ylituomari Kaisa Meriluoto, markkinaoikeus

käräjätuomari Antti Miettinen, Helsingin käräjäoikeus

asianajaja Eva Nordman

vanhempi hallitussihteeri Marja-Leena Rinkineva, kauppa- ja teollisuusministeriö

toimistopäällikkö Sirkku Seppälä, patentti- ja rekisterihallitus

vanhempi hallitussihteeri Jorma Waldén, opetusministeriö

Sivutoiminen sihteeri: oikeussihteeri Jussi Karttunen.

5. Taustatietoja

Suomen Teollisoikeudellinen Yhdistys ry on keväällä 2003 lähestynyt oikeusministeriötä kirjeellä ehdottaen, että oikeusministeriö ryhtyy selvittämään immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämistä yhteen tuomioistuimeen.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika 28.2.2005

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 15/41/2003

OM017:00/2003

13.7 MUUTOKSENHAKU KÄRÄJÄOIKEUDESTA HOVIOIKEUTEEN

1. Tavoite ja tehtävät

Selvitys muutoksenhakujärjestelmän kehittämistarpeista hovioikeudessa käsiteltävissä riita- ja rikosasioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitysmiehen asettamispäätös 19.11.2004.

Muistio 29.9.2004 (Välimaa/Leppänen)

3. Keskeinen sisältö

Muutoksenhakuoikeuden rajoittamisen edellytysten arviointi yleensä ja erityisesti näyttökysymysten osalta sekä seurantamenettelyn kehittämistarpeiden kartoitus. Erikseen on kiireellisesti selvitettävä seurantamenettelyn uudistaminen.

4. Organisointi

Selvitysmies Olli Huopaniemi, Helsingin hovioikeuden entinen presidentti.

Taustaryhmä:

presidentti Antero Palaja, Turun hovioikeus

hovioikeudenneuvos Merja Söderström, Helsingin hovioikeus

laamanni Petra Nurmela, Kajaanin kärjäoikeus

kärjätuomari Mika Huovila, Savonlinnan kärjäoikeus

valtionsyyttäjä Leena Metsäpelto, valtakunnansyyttäjävirsto

kihlakunnansyyttäjä Jarmo Toivola, Kuopion kihlakunnan syyttäjänvirsto

asianajaja Riitta Leppiniemi, Helsinki

professori Antti Jokela, Turun yliopisto

erityisasiantuntija Sakari Laukkanen, oikeusministeriö

lainsäädäntöneuvos Tatu Leppänen, oikeusministeriö

Sihteeri: lainsäädäntöneuvos Aki Rasilainen, oikeusministeriö, puh. 1606 7953

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan muutoksenhaun merkitys oikeusturvan

ja oikeusvarmuuden lisääjänä selvitetään laajapohjaisesti. Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea on mietinnössään (KM 2003:3) selvittänyt muutoksenhakujärjestelmän kehittämisvaihtoehtoja.

6. Aikataulu

Selvitysmiehen määräaika 31.12.2005

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 23/41/2004

OM048:00/2004

14. OIKEUSLAITOS

14.1 LAKI KORKEIMMASTA OIKEUDESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Säädetään korkeimmasta oikeudesta uusi laki, joka on rakenteeltaan nykyistä selkeämpi. Asetus korkeimmasta oikeudesta kumottaisiin. Lakia täydentäisi työjärjestys.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Korkeimman oikeuden esitys lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä 8.10.1003 nro 2481

3. Keskeinen sisältö

Lakiin korkeimmasta oikeudesta otettaisiin säännökset muun muassa korkeimman oikeuden tehtävistä ja henkilöstöstä. Kaikki keskeiset säännökset nostettaisiin lain tasolle. Korkeimman oikeuden päätösvaltaisuutta koskevat säännökset siirtyisivät oikeudenkäymiskaareen (kohdan 13.5 esityksessä).

4. Organisointi

Hynninen Erja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7610

5. Taustatietoja

Esitys annetaan samanaikaisesti kohdassa 13.5 tarkoitetun esityksen kanssa.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys helmikuussa 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 20/42/2003

14.2 TUOMAREIDEN PÄTEVÖITYMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uudistuksen tarkoituksena on laatia ehdotus uudeksi tuomareiden pätevyysjärjestelmäksi, jonka avulla tuomarit voisivat vastata nykyistä paremmin yhteiskunnan ja tuomioistuinlaitoksen heille

asettamiin vaatimuksiin. Samalla pyrittäisiin turvaamaan se, että tuomareilla on korkea ammattitaito ja muut hyvältä tuomarilta vaadittavat ominaisuudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tuomarikoulutustoimikunnan mietintö 2000:5

Lausuntoyhteenvedo, Lausuntoja ja selvityksiä 2002:1

Tuomarikoulutustyöryhmän mietintö, Työryhmämietintö 2002:6

Tuomariksi pätevytyminen, lausuntoyhteenvedo, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:5

Tuomarikoulutustyöryhmän 2 mietintö: ”Tuomarikoulutus”, Työryhmämietintöjä 2004:2

Tuomarikoulutus, lausuntoyhteenvedo, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:4

3. Keskeinen sisältö

Tuomarikoulutustyöryhmä 2 ehdottaa säädettäväksi lain tuomarikoulutuksesta. Uusi laki olisi luonteeltaan puitelaki ja se koskisi koulutautumista yleisten tuomioistuinten, hallintotuomioistuinten ja erityistuomioistuinten tuomarin virkoihin. Tavoitteena on, ettei lakiehdotukseen sisältyvästä tuomarikoulutuksesta tulisi ainoaa tietä tuomarin tehtäviin hakeutumisessa.

Tuomarikoulutus muodostuisi harjoittelusta ja täydennyskoulutuksesta. Harjoittelu koostuisi puolesta vuodesta vuoteen kestävästä harjoittelujaksoista ja tapahtuisi tuomioistuimissa ja muussa oikeudenhoidossa. Harjoittelun kokonaispituus voisi vaihdella koulutettavan aikaisemman työkokemuksen ja opintojen mukaan. Harjoittelijoita ohjattaisiin ja arvioitaisiin jokaisessa harjoittelupaikassa. Harjoittelun sisältö ja pituus määräytyisivät yksilöllisesti tuomarikoulutuslautakunnan kullekin koulutettavalle vahvistamassa henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa.

Tuomarikoulutuksen siirtymävaiheessa koulutuksen painopiste olisi täydennyskoulutuksessa. Tulevaisuudessa myös niille jo tuomariksi nimitetyille, jotka eivät olisi suorittaneet edellä selostettua harjoittelua tai joille ei olisi aikaisempaa tuomioistuinkokemusta, järjestettäisiin riittävää tuomarin ammattiin perehdyttävää koulutusta. Näin tuettaisiin tuomioistuinlaitoksen ulkopuolella työskennelleiden lakimiesten mahdollisuuksia päästä tuomarin virkaan. Noin kymmenen vuoden pituisen siirtymäkauden aikana tuomareiksi voidaan arvioida nimitettävän kuitenkin pääasiassa nykyisiä esittelijöitä.

Tuomarikoulutuslautakunta vastaisi tuomarikoulutuksesta oikeusministeriön avustamana. Lautakunta valitsisi harjoittelijat laissa säädettyjen valintaperusteiden mukaisesti. Sillä olisi vastuu myös täydennyskoulutuksen järjestämisestä. Tuomarikoulutuslautakunnassa olisi kahdeksan jäsentä, joista puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kaksi jäsentä olisivat tuomareita. Lisäksi lautakunnassa olisi syyttäjien ja asianajajien edustus sekä oikeustieteellistä tutkimusta ja koulutusta edustava jäsen ja oikeusministeriön edustus.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia tuomioistuinharjoittelua koskeviin säännöksiin. Myös auskultointia tulisi kuitenkin työryhmän mielestä kehittää nykyistä koulutuksellisemmaksi.

Työryhmä on laatinut ehdotuksensa tuomarikoulutustyöryhmän mietinnön (Tuomariksi pätevytyminen, oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:6) ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta.

4. Organisointi

Työtä jatketaan virkatyönä. Lisätietoja antaa ylitarkastaja Maaria Leskelä, oikeusministeriö, puh. 1606 9381

5. Taustatietoja

Tuomarikoulutustoimikunnan mietinnössä ja siitä saaduissa lausunnoissa pidettiin tarpeellisena uuden tuomareiden pätevytymisjärjestelmän kehittämistä. Tuomarikoulutustyöryhmä jatkoi työtä toimikunnan esityksen ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella. Työryhmän työstä saadussa lausuntopalautteessa esitettiin arvostelua useisiin työryhmän ehdotuksen kohtiin. Tuomarikoulutustyöryhmän 2 tuli laatia ehdotuksensa edellisen työryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa kesäkuussa 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 008:00/2002

14.3 KÄRÄJÄOIKEUSLAIN ERÄIDEN SÄÄDÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Käräjäoikeuslakiin sisällytetään säännökset laamannien virkojen järjestelystä käräjäoikeuksia yhdistettäessä, osaston perustamisesta oikeuspalvelujen antamiseksi suomeksi ja ruotsiksi yhtäläisin perustein sekä käräjäoikeuksien lautamiehille maksettavasta korvauksesta lautamiestehtävän hoitamisen aikana sattuneesta tapaturmasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Käräjäoikeuslakityöryhmän mietintö 16.5.2003 (lausuntoja ja selvityksiä 2003:12)

Oikeusministeriön tiedote: Käräjäoikeuksiin mahdollisuus perustaa osastoja kielellisin perustein 11.11.2004

3. Keskeinen sisältö

Käräjäoikeuslakia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksillä siitä, että käräjäoikeudessa voi olla toimintayksikköinä osastoja, lainkäyttöasioissa tarvittavan asiantuntemuksen edellyttämän erikoistumisen turvaamiseksi tai jotta suomen- ja ruotsinkielinen väestö saisi oikeuspalveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Lakiin otettaisiin myös säännökset laamannin virkojen järjestelystä silloin, kun käräjäoikeuksia yhdistetään. Laamannien virat siirtyisivät uuteen yhdistettyyn käräjäoikeuteen ja yhteen virkaan liittyisi viraston päällikkönä toimiminen. Siirtymävaiheessa tämä virka julistettaisiin asianomaisessa käräjäoikeudessa toimivien laamannien haettavaksi.

Edelleen laissa säädettäisiin siitä, että käräjäoikeuksien tuomiopiireistä määrätään valtioneuvoston asetuksella.

Lakiin otettaisiin myös säännös siitä, että lautamiestehtävän hoitamisessa sattuneesta tapaturmasta suoritetaan korvaus samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tapaturmavakuutuslain mukaan. Näin suoritettava korvaus kuitenkin vain täydentäisi niitä korvauksia, joihin henkilöllä on muuten oikeus.

4. Organisointi

Kiesiläinen Kari, osastopäällikkö, oikeusministeriö, 160 67532 ja

Heikki Liljeroos, hallitusneuvos, oikeusministeriö, 1606 7608

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Mietinnöstä on saatu lausunnot kesällä 2003.

Hallituksen esitys (HE 230/2004 vp) on annettu 12.11.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/31/2003

14.4 SOVITTELU TUOMIOISTUIMESSA

1. Tavoite ja tehtävät

Luodaan tuomioistuien yhteyteen oikeudenkäynnille vaihtoehtoinen sovittelumenettely, jossa riitaa voitaisiin tuomitsemisen sijasta pelkästään sovittaa. Menettely eroaisi siten voimassa olevan lain mukaisesta sovinnon etsinnästä riita-asian valmisteluvaiheena.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sovittelutyöryhmän mietintö 2003:2

HE 114/2004 riita-asioiden sovittelua ja sovinnon vahvistamista yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi

3. Keskeinen sisältö

Säädettäisiin laki riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa. Sovittelu merkitsisi vaihtoehtoa oikeudenkäynnille. Menettely perustuisi osapuolten tahtoon ja käytäisiin verraten vapaamuotoisesti, sovinnollista ratkaisua osapuolten lähtökohdista etsien.

Saavutettava sovinto voisi perustua yleisiin kohtuuskäytäntöihin ja se voitaisiin haluttaessa vahvistaa tuomioistuimissa niin, että siitä tulisi täytäntöönpanokelpoinen.

Sovittelu toteutettaisiin olemassa olevan käräjäoikeusorganisaation puitteissa ja sovittelijana toimisi asianomaisen tuomioistuimen tuomari.

4. Organisointi

Leppänen Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman 14. kohdassa edellytetään kehitettävän riita-asioissa tuomioistuimille vaihtoehtoisia, nopeita ja edullisia menettelyjä ja lisätään siten sovittelutoimintaa.

Ministeriön strategia-asiakirjassa 12.11.2002 (s. 10) edellytetään tämän mukaisesti kehitettävän tuomioistuimiin uudenlaisia tuomarivetoisia sovintomenettelyjä.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2002

OM013:00/2002

14.5 TUOMAREIDEN PALKANKOROTUSTEN JA LISÄPALKKIOIDEN KOHDENTAMINEN ERÄISSÄ TAPAUKSISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 12.2.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotukset siitä, miten tuomioistuimessa samanlaisessa tuomaritehtävässä oleville tuomareille kohdennetaan virkaehtosopimusperusteiset korotukset tilanteessa, jossa vain osa saa korotuksen esimerkiksi palkkausluokan tarkistuksena. Työryhmän tehtävänä oli tehdä myös ehdotus siitä, miten tuomioistuimen sisällä määrättyjen vastuullisten tehtävien, joista suoritetaan virkaehtosopimukseen perustuvaa lisäpalkkiota - esimerkiksi johtamislisää - hoidosta päätetään. Työryhmän mietintö, joka oli laadittu toimeksiannon mukaisesti hallituksen esityksen muotoon luovutettiin oikeusministeriölle 30.5.2003.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös kanteluun tuomareiden johtamislisää koskevassa asiassa 26.6.2001 dnro 1595/4/00

Korkeimman oikeuden päätökset 6.11.2002 nro 2926-2928

Työryhmän asettamispäätös 12.2.2003 nro OM 2/31/2003

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön julkaisusarja lausuntoja ja selvityksiä 2003:13)

Lausunnot mietinnöstä Lausunnonantajat olivat valtiovarainministeriön henkilöstöosasto, AKAVA-JS ry., korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, hovioikeudet, hallinto-oikeudet sekä Espoon, Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kouvolan, Lahden, Lappeenrannan, Oulun, Porin, Rovaniemen, Tampereen, Turun, Turunseudun ja Vantaan kärjäoikeudet.

3. Keskeinen sisältö

Työryhmämietinnössä ehdotetaan, että tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin lisättäisiin säännös sellaista tilannetta varten, jossa tuomioistuimen alemman palkkausluokan virkoihin kohdennetaan palkankorotus, jonka seurauksena osassa viroista palkkaus kohoaa. Ehdotuksen mukaan nämä virat julistettaisiin kyseisessä tuomioistuimessa alemmassa palkkausluokassa työskentelevien tuomareiden haettavaksi. Nimitysmenettelyn ehdotetaan olevan samanlainen kuin vakinaista tuomaria nimitettäessä.

Työryhmä ehdottaa lisättäväksi tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin säännökset lisäpalkkiota saavan tuomarin määräämisestä kärjäoikeudessa ja hallinto-oikeudessa. Ehdotuksen mukaan korkein oikeus määräisi kärjäoikeuden osaston johtajana toimivan tuomarin laamannin tekemästä perustellusta esityksestä. Korkein hallinto-oikeus puolestaan määräisi hallinto-oikeuden jaoston johtajana toimivan tuomarin ylituomarin perustellusta esityksestä. Osaston ja jaoston johtajan tehtävään voitaisiin määrätä vain asianomaisessa tuomioistuimessa työskentelevä tuomari, jolla on johtamistaitoa.

Työryhmän ehdottamaan asiasisältöön tehdään ne muutokset, jotka saatujen lausuntojen perusteella arvioidaan tarpeellisiksi. Esityksen asiasisältöön ja laajuuteen voi vielä vaikuttaa myös seuraavaa sopimuskautta koskevat työmarkkinaratkaisut.

4. Organisointi

Valmistelija

Penttinen Ahti, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7547

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Hallituksen esitys annetaan vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

OM 2/31/2003

14.6 HALLINTO-OIKEUKSIEN RATKAISUKOKOONPANOJEN KEHITTÄMINEN**1. Tavoite ja tehtävät**

Kehitetään hallinto-oikeuksien kokoonpanoja koskevia säännöksiä ratkaisukokoonpanojen joustavoittamiseksi ja keventämiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallinto-oikeuksien päätösvaltaisten kokoonpanojen uudistaminen, oikeusministeriön työryhmämietintö 4.10.2004 n:o 2004:15.

3. Keskeinen sisältö

Hallinto-oikeus olisi edelleen pääsääntöisesti päätösvaltainen kolmijäsenisenä. Laissa erikseen säädetyissä asioissa se olisi päätösvaltainen myös suppeammissa kokoonpanoissa, kuten kahden hallinto-oikeustuomarin ja esittelemässään asiassa hallinto-oikeuden esittelijän muodostamassa kokoonpanossa sekä kahden hallinto-oikeustuomarin ja yhden hallinto-oikeustuomarin kokoonpanossa. Kunkin kokoonpanovaihtoehdon osalta olisi laissa erikseen lueteltu ne asiaryhmät, joissa peruskokoonpanoa suppeampi kokoonpano tulisi kysymykseen.

4. Organisointi

Hynninen Erja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7610

5. Taustatietoja

Esitys osaltaan toteuttaa pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman 14. kohdassa asetetun tavoitteen tuomioistuinmenettelyn joustavoittamisesta.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys kesäkuussa 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

15.1 LUGANON SOPIMUKSEN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto asetti marraskuussa 1997 ad hoc-työryhmän valmistelemaan Brysselin ja Luganon yleissopimusten tarkistamista. Neuvosto otti tiedoksi työryhmässä saavutetun kompromissiratkaisun toukokuun OSA-neuvostossa 1999.

Amsterdamin sopimuksen voimaantulo 1 päivänä toukokuuta 1999 muutti oikeusperustan Brysselin yleissopimuksen tarkistamiselle. Neuvoston asetus annettiin 22.12.2000.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

3. Keskeinen sisältö

Luganon yleissopimus on tarkoitus niin pitkälle kuin mahdollista muuttaa sisällöltään Bryssel I-asetuksen kaltaiseksi.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Möller Gustaf, oikeusneuvos, korkein oikeus

Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yhteisön ja muiden sopimusvaltioiden kuin EU:n jäsenvaltioiden välisten neuvottelujen edistäminen tarkistetun Luganon yleissopimuksen tarkistaminen (Lugano II) on yhä kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

15.2 RIITAUTTAMATTOMIA VAATEITA KOSKEVASTA EUROOPPALAISESTA TÄYTÄNTÖÖNPANOPERUSTEESTA ANNETUN ASETUKSEN TÄYDENTÄMINEN KANSALLISELLÄ SÄÄNTELYLLÄ

1. Tavoite ja tehtävä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 805/2004 riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta tuli voimaan 21 päivänä tammikuuta 2005. Sitä sovelletaan kuitenkin täysimääräisesti vasta 21 päivästä lokakuuta 2005 lukien.

Oikeusministeriö on 18.1.2005 asettanut työryhmän valmistelemaan asetusta täydentävät ja sen voimaantulon johdosta muutoin tarpeelliset kansalliset säännökset. Työryhmän on laadittava ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asetus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä EUVL L 143, 30.4.2004, s. 15
U 35/2002 vp
LaVL 21/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetus sisältää säännösten, jonka perusteella asetuksessa tarkemmin määritellyt riidattomat saatavat, jotka on tuomioistuimen päätöksellä vahvistettu toisessa jäsenvaltiossa, voidaan panna täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa suoraan ilman eksekvaturimenettelyä. Jäsenvaltioiden oikeuslaitosten keskinäisen luottamuksen lisäämiseksi asetusehdotus sisältää tiettyjä prosessioikeudellisia vähimmäisvaatimuksia.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

Käräjätuomari Tarja Honkanen, Helsingin käräjäoikeus

Kihlakunnanvouti Hannu Töyrylä, Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto

Asianajaja Ulla Vuokila, Asianajajatoimisto Hannes Snellman Oy

Työryhmän jäsen Maarit Leppänen toimii samalla työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Asetus edellyttää täydentävää kansallista sääntelyä. Kansallisia säännöksiä tarvitaan esimerkiksi eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisua tai peruuttamista koskevasta menettelystä.

Nykyisin tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa riita-asioissa jäsenvaltioiden välillä sääntelee 1 päivänä maaliskuuta 2002 voimaan tullut tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu Bryssel I –asetus. Asetus merkitsee soveltamisalallaan merkittävää pidemmälle menemistä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen osalta.

6. Aikataulu

Asetus annettiin 21.4.2004. Se tulee täysimääräisesti voimaan 21.10.2005.

Työryhmän on saatava ehdotuksensa valmiiksi 15.4.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/482/2005

OM008:00/2005

EU/180402/0308

15.3 SOVITTELU SIVIILIASIOISSA, EHDOTUS DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on parantaa riidanratkaisumenettelyjen saatavuutta edistämällä

sovittelun käyttöä sekä varmistamalla sovittelun ja riita-asian oikeudenkäynnin toimiva suhde.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2004) 718

U 67/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Euroopan yhteisöjen komissio on 22.10.2004 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eräistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

Direktiiviehdotus sisältää säännöksiä, joiden tavoitteena on varmistaa toimiva suhde sovittelun ja oikeudenkäynnin välillä vahvistamalla siviiliprosessin eräitä osa-alueita koskevat yhteiset vähimmäisvaatimukset yhteisön tasolla. Jäsenvaltioiden tuomioistuimille annettaisiin myös tarvittavat keinot sovittelun käytön lisäämiseksi. Ehdotus ei sen sijaan sisällä itse sovittelumenettelyä tai sovittelijaa koskevia säännöksiä.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely on aloitettu lokakuussa 2004 neuvoston siviilioikeuskomiteassa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 11/482/2004

EU/2004/1654

15.4. EUROOPPALAISEN MAKSUSUORITUSMÄÄRÄYSMENETTELYN KÄYTTÖÖNOTTO, EHDOTUS EU:N ASETUKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tavoitteena on säätää uusi summaarinen velkomusmenettely tuomioistuimissa riidattomia siviilioikeudellisia saatavia varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2004) 173

U 36/2004 vp

LaVL 16/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetus sääntelisi menettelyn, jota noudatettaisiin kun kantaja velkoo yksityisoikeudellista saatavaa vastaajalta. Menettely olisi komission ehdotuksen mukaan rinnakkainen jäsenvaltioissa voimassa oleville tai myöhemmin säädettäville velkomisprosesseille. Kysymys olisi uudesta vaihtoehtoisesta menettelystä nykyisten järjestelmien rinnalle. Ehdotettu menettely muistuttaa jossakin määrin meillä ennen vuonna 1993 toteutettua uudistusta voimassa ollutta maksamismääräysmenettelyä.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Neuvottelut asetusehdotuksesta aloitettiin toukokuussa 2004 ja ne ovat kesken. Asetusehdotus kuuluu yhteispäätösmenettelyn piiriin.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

EU/2004/0811

15.5 EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN**1. Tavoite ja tehtävät**

EU:n jäsenvaltiot ovat 29.5.2000 hyväksyneet yleissopimuksen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000),

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen selitysmuistio (EYVL C 379, 29.12.2000)

HE 185/2002 vp. Raukesi.

HE 31/2003 vp

EV 92/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräykset muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta, oikeusapupyyntöjen toimittamisesta, todistajien kuulemisesta video- tai puhelinkokouksen avulla, yhteisistä tutkintaryhmistä, peitetutkinnasta sekä telekuuntelusta.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen Tanja, lainsäädäntösihteeri (virkavapaa 1.7.2005 asti)

Pulkkinen Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Tasavallan Presidentti vahvisti 20.2.2004 lain yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta (148/2004) sekä eräät siihen liittyvät lait (149-152/2004).

Yleissopimuksen väliaikainen soveltaminen alkoi 25.5.2004 lukien. Sopimus ei vielä olet tullut kansainvälisesti voimaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2002

OM 24/04/2002

OM003:00/2002

15.6 EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEEN TEHDYN PÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMINEN**1. Tavoite ja tehtävät**

EU:n jäsenvaltiot ovat 16.10.2001 hyväksyneet pöytäkirjan vuoden 2000 yleissopimukseen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Tarkoituksena on saattaa kyseinen pöytäkirja kansallisesti voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehtyyn yleissopimukseen liitettävä pöytäkirja (EYVL C 326, 21.11.2001)

EU:n vuoden 2000 rikosoikeusapuyleissopimuksen pöytäkirja, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:9

HE 178/2004 vp

EV 242/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Pöytäkirja sisältää rikostutkintaan liittyviä oikeusapumääräyksiä muun muassa pankkitilitietojen toimittamisesta ja tilitapahtumien valvonnasta sekä vero-, tulli-, valuutta- ja poliittisia rikoksia koskevien perusteiden poistamisesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Hallituksen esitys pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 178/2004 vp) annettiin 1.10.2004.

EV 242/2004 vp

Pöytäkirja ei ole vielä tullut kansainvälisesti voimaan

7. Esityksen vaikutukset

Pöytäkirjan määräykset pyynnön vastaanottaneen valtion alueella sijaitsevilla pankeissa olevien tilien selvittämisestä sekä mahdollisuudesta suorittaa pankkitilien valvontaa pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä tulevat aiheuttamaan jonkin verran lisäresurssien tarvetta ja taloudellisia kustannuksia Suomessa pyynnöt täytäntöönpanneille tahoille.

8. Muut tiedot

OM 2/481/2004

OM012:00/2004

15.7 HALLITUKSEN ESITYS EU:N OMAISUUDEN TAI TODISTUSAINEISTON JÄÄDYTTÄMISTÄ KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat 22.7.2003 hyväksyneet omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevan puitepäätöksen. Jäsenvaltioiden on toteutettava puitepäätöksen edellyttämät toimenpiteet ennen 2.8.2005.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ranskan, Ruotsin ja Belgian ehdotus puitepäätökseksi

U 49/2001 vp

LaVL 12/2001 vp

Neuvoston puitepäätös 2003/577/YOS, EYVL L196, 2.8.2003

Jäädyttämistyöryhmän mietintö 2004:18

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että puitepäätös pantaisiin täytäntöön säätämällä laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa. Laki sisältäisi sekä aineelliset että menettelylliset säännökset toisen jäsenvaltion tekemien jäädyttämispäätösten täytäntöönpanosta Suomessa sekä Suomessa tehdyn jäädyttämispäätöksen lähettämisestä täytäntöönpantavaksi toiseen jäsenvaltioon.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen Kirsi, lainsäädäntösihteerin, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

Törnqvist Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7700

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot 11.2.2005 mennessä. Hallituksen esitys annetaan keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 5/481/2004

OM035:00/2004

EU/090101/0049

15.8 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA TALOUDELLISIIN SEURAAMUKSIIN

1. Tavoite ja tehtävät

Ranskan tasavalta, Ruotsin kuningaskunta ja Yhdistyneet kuningaskunnat tekivät 11 päivänä heinäkuuta 2001 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan a alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamiseksi sakkorangaistuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotus puitepäätökseksi
U 55/2001 vp
LaVL 1/2002 vp
6838/04 COPEN 24

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotus koskee lopullisten taloudellisia rangaistuksia koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Ehdotuksessa tarkoitettut tuomiot tunnustettaisiin ilman muodollisuuksia ja pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset. Puitepäätös tulee aiheuttamaan muutoksia Suomen lainsäädäntöön, sillä toisessa valtiossa määrätyn sakon täytäntöönpano on nykyään mahdollista vain pohjoismaiden välillä.

4. Organisointi

Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 33 kohdan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanoa koskevan neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymän toimenpideohjelman toimenpiteen 18 mukaan olisi laadittava väline, jolla varmistetaan sellaisten lopullisten sakkojen periminen tuomitun asuinvaltiossa, jotka toinen jäsenvaltio on määrännyt luonnolliselle tai oikeushenkilölle.

6. Aikataulu

Ehdotuksesta on saavutettu yhteisymmärrys. Ehdotus hyväksytään lopullisesti, kun kaikki jäsenvaltioiden parlamenttivarauamat ovat poistuneet.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/240701/0610

15.9 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI ERÄISTÄ RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ EUROOPAN UNIONIN ALUEELLA NOUDATETTAVISTA OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tarkoituksena on luoda vähimmäissäännöt epäillyn ja syytetyn oikeuksien turvaamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä Euroopan unionin alueella. Tavoitteena on lisätä jäsenvaltioiden luottamusta toistensa järjestelmiin ja siten luoda paremmat edellytykset päätösten ja tuomioiden vastavuoroiselle tunnustamiselle.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2004) 328 lopullinen
9318/04 DROIPEN 17
U 43/2004 vp
LaVL 17/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus sisältää vähimmäissäännöt epäillyn ja syytetyn oikeuksista rikosoikeudellisissa menettelyissä Euroopan unionin alueella. Ehdotus koskee epäillyn ja syytetyn oikeutta oikeudelliseen neuvontaan, oikeutta maksuttomaan tulkkaukseen ja käännöksiin, epäillyn yhteydenotto-oikeutta sekä oikeutta saada tietoa oikeuksistaan. Lisäksi ehdotuksessa on säännökset ikänsä tai psyykkisen tai fyysisen tilansa vuoksi erityishuomiota tarvitsevien epäiltyjen oikeuksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely aloitettiin syyskuussa 2004 EU:n neuvoston aineellisen rikosoikeuden työryhmässä ja se on vielä kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/2004/1036

15.10 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVIIN PÄÄTÖKSIIN

1. Tavoite ja tehtävät

Tanska teki 13.6.2002 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan a kohdan ja ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätökseksi menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa. Ehdotus perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tanskan ehdotus puitepäätökseksi

U 52/2002 vp

LaVL 20/2002 vp

14622/04 COPEN 135

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös koskee tuomioistuinten tekemien lopullisten menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Konfiskaatiopäätökset tunnustettaisiin vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti ilman muodollisuuksia ja pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäätöksestä on keväällä 2004 saavutettu poliittinen yhteisymmärrys oikeus- ja sisäasiainneuvostossa. Ehdotus hyväksytään lopullisesti, kun kaikki jäsenvaltioiden parlamenttivaraukset on poistettu.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/120702/0515

15.11 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI NE BIS IN IDEM -PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Kreikan tasavalta on 13 päivänä helmikuuta 2003 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan, 31 artiklan d alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla tehnyt ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi ne bis in idem periaatteen soveltamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kreikan tasavallan ehdotus puitepäätökseksi

U 2/2003 vp

LaVL 1/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotus koskee lopullisten, rikoksen tai hallinnollisen rikkomuksen johdosta, toisessa jäsenvaltiossa annettujen päätösten niin sanottua ne bis in idem –vaikutusta (oikeusvoimavaikutus), sekä toisessa jäsenvaltiossa vireillä olevan menettelyn niin sanottua lis pendens –vaikutusta (vireilläolovaikutus). Sellaisen teon johdosta, josta jo on annettu lopullinen päätös jossain jäsenvaltiossa, ei saisi enää nostaa syytettä toiseen kertaan toisessa jäsenvaltiossa. Jos useassa jäsenvaltiossa olisi samanaikaisesti vireillä samaa asiaa koskeva menettely valittaisiin vain yksi jäsenvaltio käsittelemään asiaa ja menettelyt muissa jäsenvaltioissa keskeytyisivät.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

Ehdotus perustuu Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä Eurooppa-neuvostossa hyväksytyihin puheenjohtajan päätelmiin, neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen päätelmien mukaisesti hyväksymään toimenpideohjelmaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi rikosasioissa sekä neuvoston ja komission 3 päivänä joulukuuta 1998 hyväksymään niin sanottuun Wienin toimintasuunnitelmaan parhaista tavoista panna täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määräykset vapautteen turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamisesta.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely päätettiin keskeyttää toistaiseksi heinäkuussa 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/2003/0252

15.12 KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOINEN LISÄPÖYTÄKIRJA**1. Tavoite ja tehtävät**

Euroopan neuvostossa on 8 päivänä marraskuuta 2001 hyväksytty eurooppalaisen rikosoikeusapuasopimuksen toinen lisäpöytäkirja. Suomi allekirjoitti pöytäkirjan EN:n oikeusministerikokouksessa 9. lokakuuta 2003. Tarkoituksena on saattaa pöytäkirja kansallisesti voimaan vuonna 2006.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**3. Keskeinen sisältö**

Pöytäkirjan tarkoituksena on tehostaa sen osapuolina olevien valtioiden välistä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa. Pöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta postitse, todistajien kuulemisesta video- tai puhelinkokouksen avulla sekä rajat ylittävistä tutkintamenetelmistä kuten rajan yli tapahtuvasta tarkkailusta ja peitetoiminnasta.

4. Organisointi**5. Taustatietoja****6. Aikataulu**

Suomi on allekirjoittanut toisen lisäpöytäkirjan lokakuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot****15.13 SOPIMUKSET EU:N ja USA:N VÄLILLÄ RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA JA KESKINÄISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA****1. Tavoite ja tehtävät**

Tavoitteena on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi 25.6.2003 EU:n ja USA:n välillä allekirjoitettujen, rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevien sopimusten hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

11716/03 CATS 49 USA 71, 10409/03 CATS 35 USA 58, 9153/03 CATS 28/USA 41
E 30/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimusten tarkoituksena on kehittää rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä keskinäistä

oikeusapua rikosasioissa koskevaa yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden ja USA:n välillä. Sopimusten EU-oikeudellinen oikeusperusta on unionisopimuksen (SEU) 24 artikla. Suomi on tehnyt SEU 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen, jonka mukaan sopimukset eivät sido sitä, ennen kuin se on saattanut loppuun valtiosääntönsä edellyttämät menettelyt. Koska sopimukset sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, eduskunnan on hyväksyttävä ne perustuslain 94 §:n mukaisesti.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705

5. Taustatietoja

Huhtikuussa 2002 EU:n neuvosto valtuutti SEU 24 ja 38 artiklan nojalla puheenjohtajavaltion käymään neuvotteluja EU:n ja USA:n välillä tehtävistä luovuttamis- ja oikeusapusopimuksista. Sopimukset allekirjoitettiin 25.6.2003. Allekirjoittamisen jälkeen kunkin jäsenvaltion ja USA:n kanssa tullaan vielä neuvottelemaan kahdenväliset asiakirjat sopimusten soveltamisesta. Suomen osalta kahdenväliset neuvottelut on saatettu loppuun ja sopimukset allekirjoitettu joulukuussa 2004.

6. Aikataulu

Ehdotus hallituksen esitykseksi on tarkoitus saada valmiiksi 30.6.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 23/41/2003

OM024:00/2003

15.14 EHDOTUS NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEKSI EUROOPPALAISESTA TODISTEIDEN LUOVUTTAMISMÄÄRÄYKSESTÄ ESINEIDEN, ASIAKIRJOJEN JA TIETOJEN HANKKIMISEKSI RIKOSOIKEUDENKÄYNTJÄ VARTEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan yhteisöjen komissio on 14 päivänä marraskuuta 2003 tehnyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan sekä 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus neuvoston puitepäätökseksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten KOM(2003) 688 lopullinen

U 4/2004 vp

LaVL 8/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa neuvoston puitepäätökseksi sovelletaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta eurooppalaiseen todisteiden luovuttamismääräykseen esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten. Tarkoituksena on nopeuttaa ja tehostaa oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa ja korvata nykyinen keskinäisen oikeusavun järjestelmä Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti. Puitepäätösehdotuksen on tarkoitus täydentää 22

heinäkuuta 2003 tehtyä neuvoston puitepäätöstä omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705

Männistö Sanna, EU-lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7584

5. Taustatietoja

Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 33 kohdan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Päätelmien 36 kohdan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen pitäisi koskea myös ennen oikeudenkäyntiä annettuja määräyksiä, erityisesti sellaisia, joiden avulla toimivaltaiset viranomaiset voisivat helposti turvata todisteita ja takavarikoida helposti siirrettävää omaisuutta; jäsenvaltioiden tuomioistuinten pitäisi voida ottaa huomioon jonkin muun jäsenvaltion viranomaisten laillisesti keräämät todisteet ottaen huomioon siellä noudatettavat periaatteet.

6. Aikataulu

Puitepäätösehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on alkanut kesäkuussa 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/2003/1363

15.15 EHDOTUS EU:N PÄÄTÖKSEKSI RIKOSREKISTERITIE TOJEN VAIHTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan yhteisöjen komissio on 13 päivänä lokakuuta 2004 tehnyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan, sellaisena kuin se on muutettuna Nizzan sopimuksella, sekä 34 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla ehdotuksen Euroopan neuvoston päätökseksi rikosrekisteritietojen vaihtamisesta.

Päätöksen tavoitteena on nopeuttaa rikosrekisteritietojen vaihtoa jäsenvaltioiden välillä.

Päätösehdotus ei muuta jäsenmaiden kansallisen lainsäädännön mukaan määräytyvää rikosrekisterin tietosisältöä tai velvollisuutta tietojen antamiseen. Päätösesitys täydentää rikostietojen vaihtoa koskevia olemassa olevia kansainvälisiä sopimuksia, ennen kaikkea vuoden 1959 eurooppalaista oikeusapusopimusta, sen 13 ja 22 artiklaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2004) 664 lopullinen

U 59/2004 vp

LaVL 20/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Rikostuomiotietojen toimittamista jäsenvaltioiden välillä koskevia järjestelyjä ehdotetaan kehitettäväksi toisaalta siten, että jäsenvaltiossa annetut toisen jäsenvaltion kansalaista koskevat tuomiot saadaan tietoon mahdollisimman nopeasti ja toisaalta siten, että kunkin jäsenvaltion olisi saatava muilta jäsenvaltioilta viipymättä sellaiset tarvitsemansa tiedot, jotka ovat näiden

kansallisissa rikosrekistereissä. Tietojenvaihdon helpottamiseksi ehdotuksessa esitetään vakiolomakkeen malli tietopyyntöjä ja niihin vastaamista varten. Lomakkeiden olisi oltava saatavilla kaikilla Euroopan unionin virallisilla kielillä, mikä helpottaisi käännoistyötä. Lisäksi jokainen jäsenvaltio nimeäisi keskusviranomaisen.

4. Organisointi

Suomen edustaja ja valmistelija:

Hannula Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7724

5. Taustatietoja

Ehdotus noudattaa Tampereella kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaista neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymää toimenpideohjelmaa rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöön panemiseksi. Tällä päätöksellä edistetään toimenpideohjelman toimenpiteessä 3 esitettyä tavoitetta ottaa käyttöön vakiolomake aiempien tuomioiden pyytämistä varten, joka käännetään unionin eri kielille Schengenin elimissä laaditun mallin mukaisesti.

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa nykyisten järjestelyjen toimivuutta siihen asti, kun otetaan käyttöön atk-pohjainen järjestelmä jäsenvaltioiden välistä rikostuomioita koskevaa tietojenvaihtoa varten. Komissio tekee lähiaikoina tällaisen järjestelmän perustamista koskevan ehdotuksen (ns. valkoisen kirjan).

6. Aikataulu

Ehdotuksen 1-8 §:stä on saavutettu yhteinen näkemys. Tavoitteena on saavuttaa poliittinen yhteisymmärrys koko päätöksestä helmikuussa 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/2004/1615